JULIAN

BARNES

metroland

BABEL

colecție coordonată de Dana Ionescu

BABEL

În curând, de același autor la Editura Nemira:

Până când m-a cunoscut
Papagalul lui Flaubert
Iubire etc.

Julian Barnes s-a născut în Leicester, Anglia, în 1946. A studiat la City of London School între 1957 și 1964, apoi la Magdalen College, Oxford, absolvind (cu onoruri) în 1968 secția de limbi moderne. După încheierea studiilor, a lucrat ca lexicograf pentru *Oxford English Dictionary* timp de trei ani. Din 1977, a devenit redactor literar și a semnat recenzii în *New Statesmen* și *New Review*. Între 1979 și 1986 a realizat cronici de televiziune, mai întâi pentru *New Statesmen* și apoi pentru *Observer*.

Opera lui Julian Barnes numără peste cincisprezece volume de proză și eseuri, cariera sa literară fiind încununată de numeroase premii și distincții: Somerset Maugham Award pentru *Metroland* (1981), Geoffrey Faber Memorial Prize (1985), Prix Médicis pentru *Papagalul lui Flaubert* (1986), E.M. Forster Award (decernat de American Academy and Institute of Arts and Letters, 1986), Gutenberg Prize (1987), Grinzane Cavour Prize (1988), Prix Femina pentru *Trois* (1992). A fost de trei ori finalist la Booker Prize: în 1984 pentru *Papagalul lui Flaubert*, în 1998 pentru *Anglia, Anglia* și în 2005 pentru *Arthur & George*. Statul francez i-a acordat în 1988 titlul de Chevalier des Arts et des Lettres, în 1995 a fost numit Officier de l'Ordre des Arts et des Lettres, iar în 2004 a primit titlul de Commandeur de l'Ordre des Arts et des Lettres. De asemenea, în 1993 Fundația FVS i-a acordat Shakespeare Prize, iar în 2004 a fost recompensat cu Premiul Statului Austriac pentru Literatură Europeană. În prezent locuiește la Londra.

În 2011, i-a fost decernat Man Booker Prize pentru romanul *Sentimentul unui sfârșit* (Editura Nemira, 2013).

JULIAN
BARNES
metroland

Traducere din limba engleză
MIHAI MOROIU

NEMIRA

Coperta: Cristian FLORESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BARNES, JULIAN
Metroland / Julian Barnes ; trad.: Mihai Moroiu.-
București: Nemira Publishing House, 2014
ISBN 978-606-579-785-7

I. Moroiu, Mihai (trad.)

821.111-31=135.1

Julian Barnes
METROLAND
© Julian Barnes, 1980

© Nemira, 2014

Lector: Dana IONESCU
Tehnoredactor: Mihaela SIPOȘ

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-579-785-7

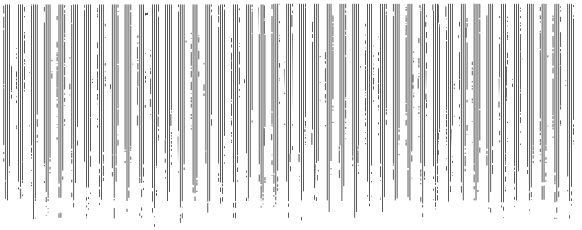

Pentru Laurien

Partea întâi

Metroland (1963)

A noir, E blanc, I rouge, U vert, O bleu
RIMBAUD

Nicio regulă nu-ți interzice să porți binoclu în National Gallery.

În după-amiaza aceea de miercuri din vara lui 1963, Toni avea cadetul, iar eu țineam binoclul. Vizita se dovedise productivă până atunci. Mai întâi a fost tânăra călugăriță cu ochelari bărbătești, care zâmbea sentimental către *Nunta lui Arnolfini,* pentru ca apoi, după câteva clipe, să se încrunte și să plescăie dezaprobator. Apoi a apărut tânăra autostopistă înțolită în hanorac, atât de transpusă de altarul lui Crivelli, încât pur și simplu ne-am postat de-o parte și de alta, observându-i cea mai subtilă mișcare a buzelor, cea mai discretă întindere a pielii pe pomeți și la sprâncene („Ai remarcat ceva pe tâmpla din partea ta?" „Negativ" – prin urmare Toni a notat *Zvâcnire la tâmplă; doar pe stânga).* Și a mai fost și bărbatul în costum vărgat, cu o cărare exact la trei centimetri deasupra urechii drepte, care tresărea și se frământa înaintea unui mic peisaj de Monet. Își umfla obrajii, se lăsa ușor în spate pe călcâie, apoi dădea drumul aerului, discret, ca un balon.

După aceea am ajuns într-una dintre sălile noastre preferate și la unul dintre tablourile cele mai folositoare pentru noi: portretul ecvestru al lui Carol I de Van Dyck. O doamnă între două vârste, îmbrăcată într-un pardesiu roșu, se așezase înaintea lui. Toni și cu mine ne-am îndreptat tiptil spre bancheta tapițată de la celălalt capăt al sălii și ne-am prefăcut interesați de un Franz Hals jucăuș și desuet. Apoi, protejat de Toni, m-am aplecat puțin și mi-am îndreptat binoclul asupra ei. Ne găseam suficient de departe ca să-i pot șopti observațiile fără teamă; și, chiar dacă ar fi auzit ceva, ar fi fost sigură că nu era decât obișnuitul zgomot de fundal: murmure de admirație și de aprobare.

Galeria era destul de pustie în după-amiaza aceea, iar femeia se simțea în largul ei cu portretul. Am avut răgazul să emit câteva speculații biografice de detaliu.

– Puicuță rasa Dorking? Cam prăbușită? Patru'ș'cinci-cincizeci. Marfă refuzată. Căsătorită, doi copii, nu-l mai lasă să pună mâna pe ea. Aparentă fericire, profundă nemulțumire.

Cam asta părea să acopere totul. Acum își înălța privirile spre pictură, aidoma unui credincios în fața icoanei. Ochii ei au măsurau repede, în sus și în jos, apoi s-au fixat și au început să-i mângâie încet suprafața. Uneori își lăsa capul într-o parte și-și împingea gâtul înainte; nările păreau să i se umfle, ca și cum ar fi recunoscut noi corespondențe din pictură; mâinile i se mișcau peste coapse, cu mici spasme. Treptat, mișcările s-au potolit cu totul.

– Un soi de liniște religioasă, i-am murmurat lui Toni. Ei, cvasireligioasă, oricum; scrie așa.

M-am concentrat iar asupra mâinilor; acum și le ținea împreunate, ca un băiat care ajuta la slujba divină. Atunci am înălțat din nou binoclul spre fața femeii. Își închisese ochii. Am menționat și asta.

– Pare să plăsmuiască frumusețea a ceea ce se găsește înaintea ei; sau savurează imaginea de pe retină; nu mă pot hotărî.

Am stat cu aparatul îndreptat asupra ei două minute încheiate, în vreme ce Toni, cu pixul pregătit, aștepta următorul meu comentariu.

Erau două interpretări: fie se găsea dincolo de punctul în care plăcerea ei mai era sesizabilă, fie adormise.

PORTOCALIU CU ROȘU

Lemnul-câinesc proaspăt tăiat miroase a mere acre, tot așa cum se întâmpla și când aveam șaisprezece ani; dar asta e doar o excepție rară și târzie. La vârsta aceea, totul părea mai deschis pentru analogie, pentru metaforă, decât acum. Existau mai multe înțelesuri, mai multe interpretări, o mai mare varietate de adevăruri disponibile. Exista mai mult simbolism. Lucrurile conțineau mai mult.

Să luăm, spre exemplu, haina mamei mele. Și-o confecționase singură, pe un manechin ce aparținea unui croitor care locuia sub scară și care îți mărturisea totul și nimic despre trupul femeii (înțelegeți ce vreau să spun?). Haina se putea întoarce pe dos, roșie precum cutiile de poștă pe o parte, în carouri mari, alb-negru, pe cealaltă; cum reverele erau din materialul de pe partea interioară, asigurau, cum se spune „un strop de contrast la gât", în armonie cu enormele buzunare pătrate, aplicate. Acum îmi dau seama că era cu adevărat o operă de măiestrie croitoricească; apoi îmi demonstra că mama mea chiar avea două fețe.

Această dovadă de duplicitate a fost confirmată într-un an când familia a plecat în vacanță spre insulele din Canalul Mânecii. Dimensiunea buzunarelor, a ieșit la iveală, se potrivea perfect cu aceea a unei cutii cu 100 de țigări; prin urmare mama a trecut înapoi prin vamă cu 400 de Senior Service de contrabandă. Eram agitat și mă simțeam vinovat prin complicitate; dar, mai profund, aveam și sentimentul că sunt îndreptățit.

Și asta nu era tot ce se putea deduce din haina aceea, aparent simplă. Culoarea ei și modelul ascundeau secrete. Într-o seară, pe când mă întorceam acasă cu mama de la gară, i-am cercetat haina, care era pe fața roșie, și am constatat că avea o nuanță maronie. M-am uitat la buzele maică-mii: și ele erau maronii. Dacă și-ar fi scos mâinile din mănușile ei albe (acum alb-murdar), și unghiile, știam deja, i-ar fi fost tot maronii. Azi ar putea părea o întâmplare minoră; dar în primele luni ale iluminatului cu sodiu portocaliu era un eveniment minunat și tulburător. Portocaliu cu roșu dă maro-închis. Ceea ce nu se poate întâmpla decât într-o suburbie, mi-a trecut prin minte.

A doua zi de dimineață, la școală, l-am extras pe Toni din vânzoleala care se crea înaintea așezării în rând și i-am povestit. El era confidentul căruia îi împărtășeam toate lucrurile ce-mi stârneau ura și majoritatea celor ce mă entuziasmau.

– Ăștia zăpăcesc până și spectrul luminii, i-am spus, aproape plictisit de noua insultă.

– Ce naiba vrei să zici?

Cuvântul „ăștia" nu reprezenta nicio ambiguitate. Când îl foloseam, mă referam la faimoșii și neidentificabilii legiuitori, moraliști și activiști sociali, la părinții

din suburbia noastră îndepărtată. Când îl folosea Toni, se referea la omologii lor din centrul Londrei. Dar nu ne îndoiam că erau același fel de oameni.

– Culorile. Felinarele de pe stradă. Zăpăcesc culorile după ce se lasă întunericul. Totul se face maro sau portocaliu. Arăți ca un lunatic din cauza lor.

În perioada aceea eram cât se poate de sensibili la culori. Totul începuse într-o vacanță de vară, când luasem cu mine un volum de Baudelaire, ca să-l citesc pe plajă. Dacă te uiți la cer printr-un pai, spunea el, nuanța de albastru pare mult mai bogată decât atunci când contempli o suprafață întinsă. I-am comunicat descoperirea lui Toni, pe o carte poștală. După aceea au început să ne preocupe culorile; ele erau, fără putință de tăgadă, expresia ultimă și pură a unor valori speciale pentru păgâni. Și nu voiam ca birocrații să le zăpăcească. Deja puseseră labele pe

„... limbă..."

„... etică..."

„... simțul priorităților..."

însă pe acestea le puteai ignora, în ultimă instanță. Poți să-ți vezi mai departe de drumul tău arogant. Dar dacă se insinuau până și în culori? Nu mai contam nici măcar pe faptul că încă eram noi înșine. Trăsăturile lui Toni, de centru-european măsliniu și cu buze groase, aveau să fie definitiv negroidizate de sodiu. Fața mea vag englezească și nasul răzvrătit (încă așteptând nerăbdător marele salt spre maturizare) erau pentru moment în siguranță; dar nu încăpea îndoială că „ăștia" vor născoci și pentru ele vreo poznă satirică oarecare.

După cum puteți constata, în zilele acelea eram preocupați de lucruri mari. Și de ce nu? Altminteri, când mai ai prilejul să te gândești la ele? În ruptul capului nu ne-ai fi prins frământați de viitoarele noastre cariere, deoarece știam că, până vom crește, statul îi va plăti pe oamenii ca noi pur și simplu pentru a exista, pur și simplu pentru a bate străzile ca niște oameni-sendviș, vestind viața cea bună. În schimb, puritatea limbii, perfectibilitatea eului, funcțiile artei, plus o grămadă de chestii impalpabile, din cele scrise cu literă mare, ca Dragoste, Adevăr, Autenticitate... ei bine, asta era cu totul altceva.

Idealismul nostru sclipitor se exprima în chip natural printr-o poză publică de cinism strident. Numai intenția noastră intens purificatoare reușea să explice cu câtă ușurință și duritate eram dispuși să ne pișăm pe alți oameni. Motourile pe care le consideram potrivite cauzei noastre erau *écraser l'infâme* și *épater la bourgeoisie*. Admiram acel *gilet rouge* al lui Gautier, homarul lui Nerval; războiul nostru civil spaniol era *la bataille d'Hernani*[1]. Cântam în cor:

Le Belge est très civilisé;
Il est voleur, il est rusé;
Il est parfois syphilisé;
Il est doric très civilisé.

[1] Bătălia pentru *Hernani* (în lb. fr. în orig) – dispută literară și ideologică declanșată de *Hernani*, piesă de teatru scrisă de Victor Hugo, care sparge canoanele teatrului clasic, în special regula unității de timp, spațiu și acțiune enunțată de Boileau (n. red.).

Versul final ne umplea de încântare și nu scăpăm nicio ocazie să introducem voit omofonul pronunțat neclar în mijlocul pompoaselor noastre ore de conversație franțuzească. Mai întâi, îl stârneam pe câte un vrednic netot cu o remarcă usturătoare, exprimată într-un limbaj simplu; în acel moment, fraierul se lansa: „*Je ne suis pas*, ăăă, *d'accord avec ce qui, ce que?*"[1] (o privire neliniștită către profesor) „Barbarowski *a*, mm, *juste dit...*" și atunci cineva din grupul nostru de veseli conspiratori sărea în picioare și, înainte să apuce profesorul să se extragă din starea lui de depresie cauzată de obtuzitatea naivului, intervenea cam așa: *Carremént, M'sieur, je crois pas que Phillips soit assez syphilise pour bien comprendre ce que Barbarowski vient de proposer...*[2]

... și de fiecare dată treceau cu vederea.

După cum ați ghicit, probabil, ne ocupam mai ales cu franceza. Ne plăcea limba asta pentru sunetele ei explozive și precise; și ne plăcea literatura franceză, mai ales pentru combativitatea ei. Scriitorii francezi se băteau mereu între ei – apărând și purificând limba, excluzând cuvintele argotice, scriind dicționare prescriptive, fiind arestați, urmăriți pentru obscenitate, comportându-se agresiv parnasian, zbătându-se să obțină un loc în *Academie*, stârnind intrigi pentru a obține premii literare, fiind exilați. Ideea unor oameni duri și sofisticați ne atrăgea enorm. Montherlant și Camus jucau amândoi pe postul

[1] Nu sunt (...) de acord cu cine, cu ce? (...) tocmai a (...) spus... (în lb. fr. în orig.) (n. red.).

[2] Zău așa, dom'le, nu cred că Phillips e suficient de sifilizat să înțeleagă ce-a propus Barbarowski... (în lb. fr. în orig.) (n. red.).

de portar; aveam tot atâta venerație pentru o fotografie decupată din *Paris-Match* și lipită în interiorul dulapului meu, în care Henri de Montherlant sărea după o minge înaltă, cât și pentru portretul cu autograf făcut de Geoff Glass lui June Ritchie în *A Kind of Loving*.

În cursul nostru de engleză nu prea apăreau duri sofisticați. Iar portari de fotbal nici atât. Johnson era dur, însă insuficient de spilcuit pentru gustul nostru: la o adică, traversase Canalul Mânecii abia atunci când era aproape mort. Indivizii ca Yeats, în schimb, erau pe dos: spilcuiți, dar frecând mereu menta cu zâne și alte chestii din astea. Cum ar fi reacționat ei doi dacă toți roșiii din lume s-ar fi făcut maro? Unul nici nu ar fi remarcat ce se petrecuse; celălalt ar fi fost orbit de șoc.

DOI PUȘTI

Toni și cu mine ne plimbam pe Oxford Street, străduindu-ne să părem niște *flâneurs*. Și nu este atât de ușor pe cât s-ar crede. În primul rând, de obicei ai nevoie de un *quai* sau, în cel mai rău caz, de un *boulevard;* și oricât de mult ne-am fi străduit să mimăm lipsa de țel a unei *flânerie* adevărate, rămâneam mereu cu sentimentul că nu stăpâneam ce se petrecea la cele două extremități ale plimbării. La Paris, în mod normal ai lăsa în urmă o canapea în dezordine, într-o *chambre particulière;* dar aici tocmai lăsasem în urmă stația de metrou Tottenham Court Road și ne îndreptam spre Bond Street.

– Ce-ar fi să ecrasăm pe cineva? am propus eu, răsucindu-mi umbrela.

– Nu prea mă simt în stare. Ieri l-am prelucrat pe Dewhurst.

Dewhurst era un monitor destinat să îmbrățișeze cariera preoțească, pe care, căzuserăm noi de acord, Toni îl desființase definitiv într-o discuție metafizică depravată.

– Dar s-ar putea să o pun de-o epatare, a consimțit el.

– Pe șase peni?

– Bine.

Ne-am continuat plimbarea, în vreme ce Toni căuta un prilej. Vânzători de înghețată? Plevușcă și nici suficient de burghezi. Polițaiul de colo? Prea periculos. Intrau în aceeași categorie cu femeile gravide și călugărițele. Deodată, Toni și-a ridicat capul spre mine și a început să-și tragă de la gât cravata școlărească. Am procedat la fel, am înfășurat-o peste patru degete și am pus-o în buzunar. Acum eram doar doi băieți fără identitate, în cămăși albe, pantaloni gri și haine negre, ușor ninse cu mătreață. L-am urmat de cealaltă parte a străzii, spre un *boutique* nou (cât ne displăceau aceste importuri lingvistice!); firma anunța, în litere mari și galbene, MAN SHOP. Bănuiam că era unul dintre locurile alea noi și periculoase unde ești urmărit în cabina de probă, cu gândul să fii violat, dacă nu apuci să-ți tragi repede pantalonii de pe vine. Toni i-a cercetat pe vânzători și l-a ales pe cel care arăta cel mai respectabil: în vârstă, încărunțit, cu guler detașabil, manșetă lată, până și ac de cravată. Limpede, un vestigiu de la fostul proprietar.

– Da, domnule, pot să vă ajut?

Toni a privit dincolo de el, la rafturile din lemn pline de ciorapi Banlon.

– Aș dori un bărbat și doi pușți, vă rog.

– Vă rog să mă scuzați? s-a mirat acul de cravată.

– Un bărbat și doi pușți, vă rog, a repetat Toni cu vocea unui client tenace. (Regulile epatării prevedeau că nu aveai voie să chicotești sau să cedezi.) Dimensiunile nu contează.

– Nu vă înțeleg, domnule.

Acel *domnule* era o chestie tare în condițiile date, m-am gândit eu. Probabil că trebuie să fie la un pas de țicneală, nu?

– Pentru numele lui Dumnezeu, i-a replicat Toni brutal, de ce vă mai zice MAN SHOP? Îmi dau seama că trebuie să mă adresez în altă parte.

– Așa vă sfătuiesc și eu, domnule. Și la ce școală sunteți?

Am luat-o din loc imediat.

– Obraznic individ! m-am plâns lui Toni, flanând grăbit.

– Mda. Ești de părere că l-am epatat suficient?

– Păi, sigur că da, sigur că da.

Într-adevăr, rămăsesem impresionat, mai ales de felul în care Toni îl alesese pe vânzătorul cel mai potrivit, și nu pe cel mai aproape de ușă.

– Oricum, ai să-ți încasezi pariul.

– Nu de *asta* mă tem. Nu vreau să știu decât dacă l-am epatat.

– Fără discuție, fără discuție. Altfel, nu ne-ar fi întrebat de școală. Oricum, sper că ai observat acel *domnule*?

Toni a rânjit chiorâș, cu colțurile gurii pornindu-i în sus, ca într-un gest de loialitate față de ochi.

– Mda.

Ne aflam în acea perioadă a vieții când faptul că ți se adresa cineva cu „domnule" ți se părea de o importanță inestimabilă; un semn dorit cu aviditate, cu totul disproporționat față de valoarea lui. Era mai grozav decât permisiunea de a folosi intrarea principală în școală; mai grozav decât să nu fie nevoie să porți

șapcă; mai grozav decât să stai în balconul clasei a șasea în timpul pauzei; mai grozav chiar decât să porți umbrelă. Și asta spune ceva. Mi s-a întâmplat cândva să plimb zilnic umbrela la școală și înapoi, vara, un trimestru întreg, răstimp în care nu a plouat nici măcar o dată. Ceea ce conta era statutul, nu funcția. În interiorul școlii o țineai la vedere – duelându-te cu colegii, fixând la podea, cu vârful ascuțit, pantofii băieților mai mici; afară, în schimb, te făcea bărbat. Chiar dacă nu aveai decât un metru și jumătate și o acnee dezastruoasă pe față, umbrită de viguroase tuleie adolescentine, chiar dacă mergeai într-o parte, cocoșat de o geantă terfelită de crichet, plină de tricouri împuțite de rugbi și ghete găurite – atât timp cât aveai umbrela la tine, mai exista șansa vagă să te alegi de undeva cu un *domnule*, șansa vagă să-ți facă cineva această bucurie copleșitoare.

În fiecare dimineață de luni ne adresam unul altuia aceeași întrebare.

– Ai ecrasat pe careva?

– Mi-e teamă că nu.

– Ai epatat?

– Păi, nu prea...

– Vreun *domnule*?

Un consimțământ dat cu un zâmbet strengăresc avea darul să salveze întregul weekend.

Număram de câte ori ni se spunea „domnule"; ne aminteam de cele mai bune faze și le povesteam cu de-amănuntul, pe tonul unor bătrâni perverși care-și deapănă cuceririle; și, desigur, nu uitam cum se petrecuse prima oară.

Prima oară când mi se întâmplase mie, eveniment a cărui amintire încă mă făcea fericit, a fost când mi s-a luat măsura pentru cea dintâi pereche de pantaloni lungi. Eram într-un magazin din Harrow, îngust ca un coridor și tapetat cu haine așezate în cutii; șirurile de jachete vopsite în culori de camuflaj și pantaloni de velur, țepeni ca niște bucăți de carton, transformau dugheana într-o cursă cu obstacole. Orice culori purtai la intrare, ieșeai de acolo în gri sau verde-sticlă. Vindeau și haine maro – dar nimeni, m-a asigurat mama, nu purta maro înainte să iasă la pensie. Cu acel prilej mi-a fost hărăzit să ies îmbrăcat în gri.

Deși se purta timid în familie și în societate, mama mea era întotdeauna precisă și autoritară în magazine. Un instinct profund îi spunea că exista o ierarhie ce nu va fi nicicând tulburată.

– O pereche de pantaloni, domnule Foster, vă rog, a cerut ea cu o voce neobișnuit de încrezătoare. Gri. Lungi.

– Desigur, doamnă, a răspuns domnul Foster unsuros, iar apoi mi s-a adresat mie: Lungi. Desigur, *domnule.*

Aș fi putut să leșin; aș fi putut cel puțin să zâmbesc. Dar eu am încremenit, mut de fericire, în vreme ce domnul Foster a îngenuncheat la picioarele mele și a licitat mai departe:

– Trebuie să vă iau măsura, *domnule.* Priviți drept înainte. Umerii înapoi. Desfaceți picioarele, *domnule,* vă rog. Așa-i bine.

Și-a scos de la gât panglica de măsurat, ai cărei ultimi cincisprezece centimetri erau fixați pe o plăcuță din alamă. Ținând plăcuța în dreptul semnului de doisprezece centimetri (probabil ca să evite înțepenirea), m-a împuns de trei ori zdravăn în zona perineului.

— Stați nemișcat, *domnule,* m-a îndemnat el suav, mai mult spre beneficiul maică-mii, ca să nu se mire de ce dura atât de mult.

Dar oricum nu m-aș fi mișcat nici în ruptul capului. Teama de a nu-mi pierde testiculele, ba chiar teama de a nu fi vârât cu forța într-o cabină de probă și violat cu brutalitate nu însemnau nimic pe lângă faptul că fusesem cooptat în rândul bărbaților. Plăcerea aceea amețitoare mă copleșise într-atât, încât nici măcar nu mi-a dat prin minte să șoptesc, în semn de consolare și alarmă, strigătul nostru de la școală: „Bulit!"

IEPURI, OAMENI

„BuuuuUUUUUliiiit..."

Era strigătul nostru de la școală, alungit și modulat în chipul în care ne imaginam că urlau hienele. Gilchrist era capabil de cea mai stridentă și înspăimântătoare versiune; Leigh scotea un suspin cutremurător în mijlocul primei vocale; dar oricare dintre noi era în stare de un urlet cel puțin decent. El exprima, chiar dacă în joacă, obsesiva teamă de castrare a virginului. Strigătul era folosit în toate ocaziile nimerite: când se răsturna un scaun, când se punea piedică sau se pierdea un penar. Ba apărea și când parodiam începutul unei bătăi: combatanții se apropiau unul de celălalt, cu mâna stângă strânsă sub pântece, cu dreapta întinsă, cu palma în sus și degetele scurmând în gol, ca niște gheare; între timp, spectatorii țipau agresiv: „ BuuUUliit".

Dar parodia respectivă conținea și un fior de groază. Citiserăm cu toții despre tehnica naziștilor de castrare cu raze X și ne tot tachinam între noi. Dacă ți se întâmpla una ca asta, erai terminat: literatura arăta că te îngrășai și

în cele din urmă te alegeai cu rolul de cărat tava, nu-ți mai rămânea decât să-i faci pe alții să se simtă bine. Ori asta, ori circumstanțele economice te sileau să te faci cântăreț de operă în Italia. Cum începea tot acest proces infernal, nu eram foarte siguri: în orice caz, trebuie să fi fost legat de schimbarea de cameră, de WC-urile publice și de mersul noaptea târziu cu metroul.

Iar dacă din întâmplare – în orice caz, șansele păreau minime – reușeai să scapi neatins, era limpede că apoi trebuia să ți se întâmple o chestie ca lumea, altfel informația aceasta nu ar fi fost trecută la index. Dar ce anume? Și cum puteai să afli?

Pe părinți, clar, nu te puteai bizui: erau agenți dubli pe care îi depistai din prima, când încercau să te intoxice, deliberat, cu o informație falsă. Alor mei le aruncasem o întrebare suficient de ușoară – al cărei răspuns îl știam, bineînțeles – și rataseră definitiv. Într-o seară, citind din Biblie pentru școală, am deranjat-o pe mama, care era absorbită de pagina de concursuri din revista *She:*

– Mămico, ce-i acela un *uunuc?*

– Vai, nu sunt prea sigură, dragă, te rog să mă crezi, mi-a răspuns ea pe ton obișnuit. (Se prea poate să nu fi fost sigură.) Haide să-l întrebăm pe taică-tău. Jack, Christopher vrea să știe ce este acela un eunuc... (Bine jucat, îmi corecta pronunția, în schimb se prefăcea necunoscătoare.)

Tatăl meu și-a ridicat privirile din revista de contabilitate (oare nu-i era suficient cât vedea asemenea lucruri la serviciu?), a făcut o pauză, și-a trecut palma peste chelie, a făcut o pauză, și-a scos ochelarii, a făcut o pauză, în tot acest timp s-a uitat la maică-mea (oare

sosise Momentul cel Mare?); eu mă holbam în Biblie ca și cum aș fi examinat cu cea mai mare atenție dacă nu cumva problema mea se putea rezolva din context. Taică-meu tocmai căscase gura, când a intervenit maică-mea, cu vocea ei folosită la cumpărături:

– ...E un soi de servitor abisinian, dacă nu mă-nșel, nu-i așa, dragă?

Am simțit că între ei avea loc un intens schimb de priviri. Odată ce suspiciunea mea se confirmase, am părăsit terenul cât mai repede:

– A, înțeleg, sigur că da, se potrivește în context... mulțumesc.

Un alt drum se înfunda. Școala, unde teoretic învățai tot felul de lucruri, nu era nici ea de prea mare ajutor. Colonelul Lowson, nervosul profesor de biologie, pe care îl disprețuiam pentru că îi ceruse scuze unui băiat după ce-l lovise, avea oricum obrajii roșii; dar eram convinși că s-ar fi îmbujorat, dacă asta ar fi fost posibil, când de două ori pe săptămână, vreme de un întreg trimestru, răspundeam la interpelarea lui automată, de la sfârșitul fiecărei lecții – „Aveți întrebări?" – astfel: „Când facem reproducerea la oameni, domnule? Este în programă!"

Știam că aici îl aveam la mână. Gilchrist, unul dintre șmecherii clasei, făcuse rost de programa comitetului de examinare și descoperise acest adevăr indubitabil. Sfârșitul cursului de Științe generale (Biologie) suna astfel: REPRODUCEREA: PLANTE, IEPURI, OAMENI. Urmăream înaintarea lui pedestră prin curs aidoma iscoadelor indiene supraveghind manevrele sinucigaș de previzibile ale unei trupe de cavaleriști americani. În final n-au mai rămas decât două cuvinte nediscutate din

întreaga programă – IEPURI, OAMENI – și două ore. Lowson nimerise în capcana unui canion fără ieșire.

– Săptămâna viitoare, a început Lowson prima dintre cele două ultime ore, voi face recapitulare generală...

– Bulit, s-a auzit discreta incantație a lui Gilchrist, și un val de murmure dezamăgite a străbătut întreaga clasă.

– ... dar astăzi am să mă ocup de reproducerea mamiferelor.

Tăcere; câtorva ni s-a sculat la simplul gând. Lowson știa bine că nu avea să întâmpine niciun necaz în ziua aceea; și, în vreme ce luam mai multe notițe ca niciodată, el ne-a povestit despre iepuri, parțial în latină. Ca să fiu cinstit, nu prea era Mare Scofală. Limpede că nu putea fi *exact* la fel. Desigur, episodul acela când... Dar atunci am început să ne dăm seama că Lowson era la un pas să scape. Aproape toate cele patruzeci și cinci de minute trecuseră. Nemulțumirea noastră crescândă devenea tot mai manifestă. În fine, când nu mai rămăsese decât un minut:

– Ei, există întrebări?

– Dom'le, că'fa'm reprodu'la oame' dom'le? E-n programă!

– Ah, ne-a replicat el (nu cumva am detectat și un rânjet?), principiul este același ca la celelalte mamifere.

După care a ieșit din sală, mărșăluind.

Informația era la fel de greu de obținut și în alte locuri din școală, cel puțin prin canale oficiale. Articolul despre planificarea familiei din volumul *Despre cămin* al enciclopediei mari fusese rupt din exemplarul de la biblioteca școlii. Singura sursă de cunoștințe rămasă implica prea multe riscuri – orele de pregătire a confirmării

ținute de director. În ele se făcea o scurtă referire la căsătorie „de care nu aveți nevoie încă, dar nu vă strică să știți și voi despre asta". Într-adevăr, nu ne strica: cea mai incitantă expresie folosită de sfrijitul și suspiciosul conducător al vieților noastre a fost „sprijin și tovărășie reciproce". La sfârșitul orei, ne-a indicat un teanc de broșuri de pe colțul catedrei:

– Oricine vrea să afle mai mult poate să împrumute una dintre ele, în drum spre ieșire.

Ar fi putut la fel de bine să zică: „Mâna sus cei care-și chinuiesc trupul mai mult de șase ori pe zi." Nu am văzut niciodată pe cineva luând vreo broșură. Nu am cunoscut niciodată pe cineva care să fi luat. Nu am auzit niciodată de cineva care să fi cunoscut pe cineva care să fi luat. Din câte se pare, ar fi fost suficient să încetinești în dreptul catedrei directorului ca să se considere o infracțiune demnă de a fi pedepsită cu bătaia.

Eram abandonați, după cum zicea adeseori Toni, pradă propriilor noastre vicii; iar informațiile pe care reușeam să le adunăm erau cu totul nesatisfăcătoare. Nu puteai să-i întrebi pur și simplu pe alți băieți – de exemplu, pe John Pepper, care pretindea că „avusese" o femeie măritată, sau pe Fuzz Woolley, al cărui jurnal era plin de cruci trase în cerneală roșie, pasămite reprezentând datele când le venea ciclul prietenelor lui. Nu puteai să întrebi, pentru că toate glumele și conversațiile pe acest subiect presupuneau cunoștințe reciproce și egale; admiterea ignoranței ar fi atras consecințe nedefinite, dar groaznice – ca atunci când omiți să pasezi mai departe o scrisoare în lanț.

Aveam o oarecare înțelegere a momentului principal – până și din sărăcăcioasa informare făcută de Lowson ne aleseserăm cu ideea de penetrare; dar adevărata logistică a întregii chestiuni rămânea încă în ceață. Preocuparea noastră imediată și temeinică era corpul femeii: cum anume arăta de fapt. În această privință contam foarte mult pe *National Geographic Magazine*, lectură obligatorie pentru intelectualii din școală; deși se dovedea uneori dificil să extrapolezi cine știe ce dintr-o femeie-pigmeu, acoperită de cicatricele tatuajelor, de vopsele diverse și încinsă cu o cârpă la brâu. Reclamele de sutiene și corsete, afișele filmelor cotate X și *Istoria artei* de Sir William Orpen mai contribuiau și ele câte puțin. Dar lucrurile s-au limpezit cât de cât doar după ce Brian Stiles ne-a adus un număr din *Span*, o revistă de buzunar pentru nudiști (pereche a revistei *Spick*). Deci *așa* stă situația, ne gândeam noi, holbându-ne la pântecele mângâiat de vânt al unei săritoare de la trambulină.

Deși obsedați de carnal, eram în același timp profund idealiști. Părea un amestec cât se poate de potrivit. Nu-l puteam suporta pe Racine pentru că, deși intensitatea emoției prin care treceau personajele sale era, gândeam noi, la fel cu aceea prin care aveam să trecem și noi la rându-ne, cununile de margarete ale pasiunii pe care evoluau intrigile lui ne dezgustau. Corneille era omul nostru; sau, mai bine zis, femeile lui erau femeile noastre – pasionale și totuși cu simțul datoriei, credincioase și virginale. Cu Toni dezbăteam pe larg chestiunea femeilor, deși nu ieșeam decât rareori din făgașul familiar.

– Prin urmare trebuie să ne căsătorim cu virgine?

(Nu conta care dintre noi deschidea discuția.)

– Păi, nu-i neapărată nevoie; dar, dacă iei pe cineva cu experiență, s-ar putea să te trezești cu o nimfomană.

– Dar, dacă te căsătorești cu o virgină, nu s-ar putea să se dovedească frigidă?

– Păi, dacă-i frigidă, poți oricând să divorțezi și s-o iei de la capăt.

– Pe când...

– ... pe când dacă e nimfomană, nu prea merge să te duci la un judecător și să-i zici că nu te lasă. Nu mai ai scăpare. În cazul ăsta, ești...

– ... Buuuliiiit. Asta-i treaba.

Ne gândeam la Shakespeare, Molière și alte autorități în materie. Erau cu toții de acord că bărbatul ridicol nu era ceva de care să râzi.

– Deci trebuie să fie virgină.

– Neapărat.

Și pecetluiam concluzia cu o strângere de mână.

Dar demersurile noastre practice în privința fetelor erau mult mai timide decât deciziile de principiu. După ce recunoșteai o nimfomană? După ce recunoșteai o virgină? După ce recunoșteai – cel mai greu – o potențială soție: trebuia să arate ca o nimfomană, fiind de fapt o virgină.

În mai toate serile, în drum spre casă, împreună cu Toni măsurăm din priviri niște putori de la școala de fete, care de obicei așteptau în stația Temple același metrou ca noi. Uniforme vișinii, păr negru, îngrijit, *ciorapi adevărați*. Școala lor era chiar vizavi de a noastră, dar comunicarea dintre noi nu era încurajată. Ba chiar li se dădea drumul cu un sfert de oră înainte, în așa fel încât să scape de... ce? Și oare fetele ce gândeau, de ce

anume le era permis să scape? *Ergo*, toate fetele care călătoreau în același tren cu noi evident că așteptaseră doar ca să poată călători în același tren cu noi. *Ergo*, doreau să le abordăm. *Ergo*, erau potențiale nimfomane. *Ergo*, Toni și cu mine refuzam să răspundem la zâmbetele lor timide.

LENEVEALA CONSTRUCTIVĂ

După-amiezele de miercuri erau întotdeauna vacanțe pe jumătate. Ora 12.30 și o ceată de băieți îndesându-și șepcile în ghiozdane se revărsa pe intrarea laterală a clădirii construite în cel mai pur stil victorian de pe Dig; câteva minute mai târziu, un șir ceva mai potolit de elevi dintr-a șasea, fără șepci, cobora alene treptele din față, bălăbănindu-și nonșalant umbrelele. În zilele de miercuri Societatea Istorică organiza excursii de îmbogățire a cunoștințelor la Hatfield House; fanaticii pregătirii premilitare își ungeau baionetele; băieții o porneau la drum cu un prosop ca o ruladă la subsuoară, cu florete, genți de crichet și mănuși puturoase pentru jocul de *fives*. Cei timizi o zbugheau spre casă, cu cugetul suficient de liniștit că violatorii și castratorii nu bântuiau încă prin metrou.

Toni și cu mine ne delectam cu Leneveala Constructivă. Londra, așa citiserăm noi undeva, îți oferea tot ce aveai nevoie. Exista, desigur, și Călătoritul, ceea ce intenționam și noi să facem mai târziu (chiar dacă fuseserăm amândoi la țară, constatând că era dezamăgitor de

pustiu), deoarece toate instanțele în a căror autoritate credeam căzuseră de acord că asta face bine la minte. Dar Londra reprezenta punctul de plecare; și tot la Londra te întorceai în cele din urmă, ticsit de înțelepciune. Iar, dacă doreai să dezlegi secretele Londrei, nu aveai decât Leneveala. *Il vaut mieux gâcher sa jeunesse que de n'en rien faire.*[1]

Toni a fost cel care a lansat conceptul de Leneveală Constructivă. Ne petreceam timpul, argumenta el, fie înghițind cunoștințe cu de-a sila, fie distrându-ne cu de-a sila. Avea teoria că, hoinărind într-un mod potrivit de *insouciant*, dar fiind mereu cu ochii în patru, reușeai cu adevărat să iei viața prin surprindere – reușeai să culegi toate *aperçu*-urile unui *flâneur*. Apoi, ne plăcea să hălăduim și să observăm cum alții fac treabă și se ostenesc. Mergeam pe străduțele ce porneau din Fleet Street, ca să vedem cum se descărcau baloturile grele de ziare. Ne duceam în piețe și în tribunale, zăboveam prin fața crâșmelor și a magazinelor de sutiene și la Catedrala Sf. Paul, prefăcându-ne a studia frescele și mozaicurile cu binoclul, ca să-i cercetăm de fapt pe cei care se rugau. Căutam prostituate – singurele alte practicante ale lenevelii constructive, gândeam noi amuzați – care în zilele acelea mai puteau fi identificate, grație lanțului delicat de aur din jurul gleznei. Ne întrebam unul pe celălalt:

– O fi vreo practicantă a meseriei?

Ne mulțumeam întotdeauna să observăm; deși lui Toni i s-a întâmplat să fie acostat într-o după-amiază

---

[1] E mai bine să-ți irosești tinerețea decât să nu faci nimic cu ea (în lb. fr. în orig.).

umedă și cețoasă de o curvă mioapă (sau disperată), care i s-a adresat profesional:

– Ei, ce părere ai, iubitule?

– Cât ai de gând să mă plătești? i-a replicat el cu voce subțire, dar sigură.

Apoi a pretins că fusese o epatare.

– Nu merge.

– De ce?

– Nu poți *épater la Bohème.* Mi se pare ridicol.

– De ce nu? Curvele fac parte integrantă din viața burgheză. Adu-ți aminte de Maupassant. Tot așa cum câinii seamănă cu stăpânii, curvele își însușesc valorile meschine și rigiditatea clienților.

– Analogie falsă – clienții sunt câinii, curvele sunt stăpânii...

– Nu contează, atât timp cât accepți principiile influenței reciproce...

Atunci ne-am dat seama că niciunul dintre noi nu observase cum reacționase putoarea, dispărută de mult. Dacă apreciase gluma, nu mai putea fi vorba de o epatare.

Consideram că acest soi de contact nu avea nimic productiv în sine. Preferam să nu discutăm cu oamenii, pentru că asta ne împiedica să-i observăm. Dacă am fi fost luați la fix și întrebați ce anume căutam, am fi spus probabil: „*La musique savante de la ville*[1] a lui Rimbaud." Urmăream scene, lucruri, oameni, ca și cum am fi completat una dintre cărticele de spionaj ale Marelui Șef – deși cartea noastră nu era încă scrisă, căci de-abia după ce vedeam ce vedeam înțelegeam că asta căutam de fapt.

---

[1] Muzica savantă a orașului (în lb. fr. în orig.).

Anumite lucruri erau ideale și de neatins – cum ar fi plimbarea prin lumina spectrală a lămpilor cu gaz, peste piatra cubică umedă, auzind tânguitul flașnetei din depărtare –, dar hoinăream cu nervozitate în urmărirea faptului original, pitoresc, autentic.

Vânam emoții. Gările ne ofereau despărțiri înlăcrimate și zgomotul barbar al macazurilor. Asta era ușor. Bisericile ne puneau la dispoziție tabloul viu al amăgirilor credinței – deși trebuia să fim atenți cu maniera noastră de a observa. Harley Street ne dădea, credeam noi, temerile iepurești ale bărbaților în pragul morții. Iar National Gallery, locul cel mai frecventat de noi, ne oferea pilde de plăcere estetică pură – deși, ca să fim cinstiți, nu erau la tot pasul, nici atât de pure și nici atât de subtile pe cât speraserăm la început. Revoltător de des, socoteam noi, scena ar fi fost mai degrabă potrivită pentru gările Waterloo sau Victoria: oamenii îl salutau pe Monet, pe Seurat sau pe Goya, de parcă tocmai ar fi coborât din tren: „Ei, ce surpriză plăcută. Am știut că veți fi aici, desigur, dar oricum este o surpriză plăcută. Vai, arătați mai bine ca niciodată! Nu ați îmbătrânit nici măcar cu o zi. Vă rog să mă credeți..."

Vizitam mereu National Gallery dintr-un motiv sincer. Căzuserăm de acord – niciun prieten de-ai noștri în toate mințile nu ar fi stat să discute așa ceva – că Arta e cel mai important lucru din viață, o constantă căreia îi puteai fi absolut devotat, care nu înceta niciodată să te răsplătească pentru asta; mai important, era vorba de un lucru cu efecte benefice asupra adepților. Nu numai că-i făcea pe oameni mai dispuși la prietenie și mai civilizați (înțelegeam că fenomenul era circular), ci și mai

buni – mai amabili, înțelepți, simpatici, pașnici, activi, sensibili. Dacă nu ar fi fost așa, la ce bun să mai fi existat? Puteai la fel de bine să lingi înghețata din cornet! *Ex hypothesi* (după cum ne-am fi exprimat noi, ba chiar *ex vero),* în momentul când cineva percepe o operă de artă, într-un fel se și *înalță.* Părea cât se poate de rezonabil ca respectivul proces să poată fi și vizualizat.

Ca să fim sinceri, după câteva zile de miercuri petrecute la National Gallery, ne simțeam puțin ca medicii din secolul al XVIII-lea care scormoneau câmpurile de bătălie și disecau cadavre proaspete, căutând sediul sufletului. Și totuși, unii dintre ei credeau că obținuseră ceva; mai era și medicul acela suedez care îi cântărea pe pacienții aflați în ultimul stadiu, cu tot cu patul de spital, puțin înainte și imediat după deces. Din câte se pare, diferența vitală consta în douăzeci și unu de grame. Nu ne așteptam să înregistrăm vreo schimbare de greutate la muzeu, dar ne consideram îndreptățiți să vedem ceva. Nu se putea să nu se vadă nimic. Și uneori chiar așa se întâmpla. Dar cel mai adesea ajungeam să înregistrăm reacții extrinseci, urmărind defilarea unui șir obositor de tipi extaziați în fața marilor nume, de șmecheri de școală, amatori de rame, fani ai culorilor, fixiști ai restaurărilor și topografii. Nu mă-ndoiesc că sunteți familiarizați cu atitudinea întrebătoare, cu pumnul proptit în bărbie; ținuta combativă, bărbătească, mâinile în șolduri; poziția cu ochii-plecați-în broșură; tropăitul cu privirea sticloasă din categoria „Am parcurs XII săli, mai avem XIV". Uneori, ne întrebam dacă ne ajuta la ceva.

În cele din urmă, ne-am pomenit tentați, dar fără prea mult chef, să ne testăm reciproc. Asta am făcut-o

acasă la Toni, în ceea ce consideram a fi condiții de laborator. Adică, dacă era vorba de tablouri, ne înfundam dopuri în urechi; când era vorba de muzică, ne legam la ochi cu o jambieră de rugbi. Subiectul era expus cinci minute la, să zicem, *Catedrala din Rouen* de Monet sau la *scherzo*-ul din *Concertul pentru pian nr. 2* de Brahms, după care i se evalua reacția. Își țuguia buzele ca un înrăit băutor de vin și cădea pe gânduri. Te vedeai silit, în cele din urmă, să-ți extirpi toată chestia aceea cu analiza de formă-și-conținut pe care ți-o inoculau la școală. Noi eram în căutarea a ceva mai simplu, mai adevărat, mai profund, mai elementar. Prin urmare, cum te-ai fi simțit și ce schimbări s-ar fi petrecut dacă ai fi mers mai departe cu aceeași rețetă?

Toni dădea întotdeauna asemenea răspunsuri cu ochii închiși, chiar și după ce se uita la un tablou. Se încrunta până i se împreunau sprâncenele, scotea un *mnnnnnn* potolit și apoi se pronunța:

– Tensiune a pielii, mai ales pe picioare și pe brațe. Coapsele se încrețesc. Fiori, da, cred că acesta e termenul potrivit. Pieptul ți se umflă. Încredere. Dar nu-i vorba de îngâmfare. Mai degrabă un soi de bonomie fermă. Ajungând până la nivelul unei epatări prietenoase, cel puțin.

Eu notam toate acestea în caietul nostru, pe o pagină de dreapta. Cea stângă consemna sursa de inspirație: „Glinka, R. & Lud. ov. Reiner/Chi SO/RCA Victrola; 9/12/63."

Totul făcea parte din năzuința noastră de a ajuta lumea să se înțeleagă pe sine.

J'HABITE METROLAND

– Dezrădăcinat.

– *Sans racines.*

– *Sans Racine?*

– Calea deschisă? Vagabondul spiritual?

– Mănunchiul de idei înfăşurat într-o batistă cu picăţele roşii?

– *L'adieu suprême d'un mouchoir?*[1]

Toni şi cu mine ne mândream cu faptul că eram dezrădăcinaţi. Aspiram de asemenea la condiţia viitoare de dezrădăcinare şi nu vedeam nicio contradicţie între aceste două stări de spirit şi nici în realitatea că amândoi locuiam la părinţi, care erau, de altfel, proprietarii independenţi ai caselor noastre.

Toni mă depăşea cu mult în privinţa dezrădăcinării. Părinţii lui erau evrei polonezi şi, deşi nu ştiam cu siguranţă, eram convinşi că se salvaseră în ultima clipă din ghetoul de la Varşovia. Ei i-au hărăzit lui Toni ţipătorul

[1] Adioul suprem al unei batiste? (în lb. fr. în orig.).

nume străin Barbarowski, două limbi, trei culturi și simțul atavic al răstălmăcirii (cum mă asigura el): pe scurt, înaltă clasă. Apoi, arăta ca un exilat autentic: măsliniu, cu nasul borcănat, cu buze groase, dezarmant de scund, energic și păros; ba chiar trebuia să se bărbierească zi de zi.

În pofida handicapurilor de a fi englez și neevreu, mă străduiam să-mi îndeplinesc datoria în stilul propriu comitatelor din jurul Londrei. Familia noastră era mică, în schimb relațiile dintre noi erau suficient de indiferente ca să sugereze diaspora cuprinzătoare. Familia Lloyd (în fine, Lloyd-ii noștri, Lloyd-ii tatălui meu, cel puțin) proveneau de la Basingstoke; familia maică-mii de la Lincoln; rudele se ascundeau prin mai multe comitate, tăind mijloacele de comunicare, se fofilau de Crăciun, își făceau apariția cu o morocănoasă regularitate la înmormântări și, dacă se făceau presiuni, și la nunți. În afară de Unchiul Arthur, care stătea la o distanță convenabilă ca să poți merge la el în vizită duminica după-amiază, ceilalți erau inaccesibili; ceea ce-mi convenea de minune, căci puteam să pretind că erau cu toții niște țărani pitorești, meșteșugari ursuzi sau excentrici sinucigași. Iar lor nu le mai rămânea decât să înfulece de Crăciun și să sară din când în când cu niște bani sau cu ceva convertibil, cel puțin.

La fel ca Toni, eram măsliniu, însă cu câțiva centimetri mai înalt ca el; unii m-ar fi caracterizat drept slab, dar eu preferam să mă socotesc înzestrat cu energia debordantă a unui tânăr vlăstar. Nasul, speram eu, urma să mai crească puțin; n-aveam aluniță pe obraz; din când în când, un acces tembel de acnee îmi invada fruntea;

eram încredințat că ochii erau piesa de rezistență – profunzi, întunecați, plini de taine știute și neștiute încă (cel puțin așa-i consideram eu).

O față britanică reținută, tocmai potrivită cu reținutul simț al expatrierii împărtășit de toți cei care locuiau în Eastwick. Toate cele câteva mii de oameni din această suburbie păreau să fi venit de altundeva. Probabil că se lăsaseră atrași de casele solid construite, de serviciile de nădejde ale căilor ferate și de solul potrivit pentru grădinărit. La rândul meu, mă simțeam în siguranță în dezrădăcinarea tihnită și controlată a acestui loc; deși eram mereu tentat să mă plâng lui Toni că aș fi preferat ceva...

– ... mai stihinic. Mi-aș fi dorit să fiu, ah, într-un loc cumva mai pustiu și la răscruce.

– Adică ai dori să te afli într-un loc cumva mai pustiu și mai viciat.

Păi, da, presupun că și asta, sau cel puțin așa cred.

– *Où habites-tu?*[1] eram întrebat an de an, când ne ascultau la franceză, proba orală; iar eu răspundeam întotdeauna afectat:

– *J'habite Metroland.*[2]

Suna mai bine decât Eastwick, mai straniu decât Middlesex; mai degrabă un concept spiritual decât un loc în care te duci să faci cumpărături. Bineînțeles, chiar acesta era adevărul. Prin 1880, când Liniile Metropolitane se extinseseră spre vest, se deschisese un îngust coridor de teren, lipsit de unitate geografică sau ideologică; locuiai

[1] Unde locuiești? (în lb. fr. în orig.).

[2] Locuiesc în Metroland (în lb. fr. în orig.).

acolo pentru că era o zonă din care plecai lesne. Denumirea de Metroland – adoptată în Primul Război Mondial atât de agenții imobiliari, cât și de căile ferate – asigura șirului de suburbii rurale o falsă integritate.

Pe la începutul anilor '60, Linia Metropolitană (prin care puristul înțelegea, desigur, liniile Watford, Chesham și Amersham) mai păstra o parte a singularității ei originare. Materialul rulant, vopsit într-un maro caracteristic, rămăsese neschimbat de șase decenii; o parte din boghiuri, după cum mă informa cartea lui Ian Allen, se aflau în funcțiune de pe la 1890. Vagoanele erau înalte și drepte, cu trepte late, din lemn; compartimentele erau luxos de spațioase, în comparație cu standardele moderne, iar lățimea scaunelor te făcea să te miri de dezvoltarea femurală din vremea regelui Edward. Spătarele scaunelor se înclinau într-un unghi care sugera că pe vremuri trenurile zăboveau mai mult în stații.

Deasupra canapelelor erau atârnate fotografii în sepia cu punctele de atracție aflate de-a lungul liniei – terenul de golf Sandy Lodge, dealul Pinner, parcul Moor, Chorleywood. Se păstraseră și multe accesorii originale: plase de bagaje încăpătoare, cu cârlige coborând în volute largi din punctele lor de susținere; curele late de piele la geamuri și alte curele late de piele care să oprească balansul ușilor în balamale; o cifră groasă, aurită pe ușă, 1 sau 3; o placă de alamă în spatele mânerului de alamă al ușii; și, gravat pe placă, pe ton imperativ sau mieros de seducător, sloganul: „Locuiți în Metroland."

De-a lungul anilor, am studiat bine vagoanele. De pe peron deosebeam într-o clipită un compartiment mare de unul de dimensiuni speciale. Cunoșteam toate reclamele

și toate variantele de decorațiune de pe tavanele boltite ca un butoi. Cunoșteam toată gama imaginației celor care aduseseră diferite corecții anunțului FUMATUL INTERZIS de la geamuri: FURATUL INTERZIS era cea mai răspândită operă incrustată în lemn; FLIRTUL INTERZIS mi-a dat de furcă ani și ani; FORATUL INTERZIS mi se părea cea mai bizară. Într-o după-amiază înnorată m-am strecurat într-un vagon de clasa I și m-am proțăpit țeapăn în fotoliul moale, prea speriat ca să mă uit în jur. Am pătruns, din greșeală, până și în unicul compartiment special plasat primul, protejat de un abțibild verde: EXCLUSIV PENTRU DOAMNE. La un pas să pierd trenul, m-am pomenit gâfâind în mijlocul tăcerii dezaprobatoare a trei doamne înveșmântate în rochii de tweed, iar spaima mea a fost potolită mai puțin de tăcerea lor, cât de dezamăgirea că acel compartiment nu conținea niciun fel de accesoriu care să sugereze, oricât de discret, ce anume le acorda femeilor un statut diferit.

Într-o după-amiază, mergând spre casă ca de obicei cu trenul de 16.13 de la Baker Street, îmi terminasem temele, apoi ajunsesem la capătul gândurilor și mă uitam la harta schematică, de un roșu-purpuriu, a liniei, care ocupa spațiul central de sub plasa de bagaje. Studiam stațiile ca pe niște boabe de mătănii, când am auzit o voce venind din dreapta mea:

– Nodul Verney.

Vreun poponar bătrân, mi-a trecut prin cap; un burghez amorțit sadea. Soarele brodat care-i strălucea pe pantofii ușori era elementul care, în cazul *lui*, îl apropia cel mai mult de energie și de viață, m-am gândit. Aș fi fost în stare să pun pariu că este *syphilisé*. Păcat că nu era belgian. Ar fi putut să fie belgian. Ce anume spusese?

– Nodul Verney, a repetat. Quainton Road. Winslow Road. Grandborough Road. Waddesdon. N-ai auzit niciodată de ele, a stabilit el, sigur pe sine.

Poponar bătrân. În orice caz, prea bătrân ca să-l urăşti cu adevărat. Uniformă de navetist; umbrelă cu inel de spiţe din aur; servietă; pantofi de lac. Servieta conţinea, probabil, echipamentul portativ de raze X al naziştilor.

– Nu.

– Pe vremuri era o linie grozavă. Avea... ambiţii. Ai auzit de Linia Brill?

Ce-o fi urmărit cu adevărat? Viol, răpire? Mai bine să-i fac pe plac, altfel în şase luni mă puteam trezi, gras şi fără ouă, cine ştie unde, prin Turcia.

– Nu.

– Linia Brill de la Quainton Road. Toate *w*-urile. Waddesdon Road. Wescott. Wotton. Wood Siding. Brill. Construită de Ducele de Buckingham. Imaginează-ţi. A pus să o construiască pentru propriul lui domeniu, mă-nţelegi. A făcut parte din Linia Metropolitană treizeci de ani. Ştii, am călătorit cu ultima cursă. Prin 1935-'36, cam aşa ceva. Ultimul tren de la Brill la Nodul Verney. Sună ca un titlu de film, nu?

Pe mine nu m-ar fi tentat să-l văd. Şi în niciun caz dacă m-ar fi invitat el. Eram sigur că am de-a face cu un violator; oricine intra în vorbă cu un copil care călătorea cu trenul nu putea fi decât aşa ceva, *ex hypothesi*. Dar el era un amărât bătrân şi rahitic, iar eu stăteam pe partea dinspre peron. Pe deasupra, aveam şi umbrela la mine. Mai bine să încerc să-l duc cu vorba. Uneori fac urât dacă nu le vorbeşti.

– Aţi mers vreodată cu clasa I?

Oare ar fi fost mai nimerit să mă adresez cu „domnule"?

– Era o linie *di granda*, știi? Linia Locală, așa i se zicea (nu cumva făcea vreo aluzie murdară?), între Baker Street și Nodul Verney. A existat un vagon Pullman (oare primeam un răspuns la întrebare?) chiar până la începutul războiului lui Hitler. De fapt, două vagoane Pullman. Imaginează-ți... imaginează-ți un vagon Pullman pe Linia Bakerloo. (Am râs amândoi, el disprețuitor, eu sicofant.) Chiar două. Unul era denumit *Mayflower*. Poți să-ți închipui una ca asta? Nu reușesc să-mi amintesc cum îi ziceau celuilalt. (A început să bată darabana pe coapsă; fără folos. Nu cumva făcea o nouă aluzie obscenă?) Nu, în orice caz *Mayflower* era unul dintre ele. Primele vagoane Pullman electrice din Europa.

– Chiar așa? Primele din Europa?

Devenisem aproape atât de interesat pe cât pretindeam a fi.

– Primele din Europa. De linia asta se leagă multă istorie, știi? Ai auzit de John Stuart Mill?

– Da.

(Bineînțeles că nu auzisem.)

– Știi despre ce a fost ultimul lui discurs din Cameră?

Probabil că mi se citea pe față că nu.

– Din Camera Comunelor. Ultimul discurs? A fost despre metrou. Poți să-ți imaginezi una ca asta? Legea Reglementării Căilor Ferate din 1868. S-a adus un amendament la lege, prin care toate căile ferate erau obligate să atașeze un vagon de fumători. Mill a reușit să treacă legea. A ținut un discurs măreț în favoarea ei. A obținut o victorie strălucită.

Grozavă chestie. De-a dreptul grozavă, nu?

– *Dar* – ce să vezi? a existat o cale ferată, doar una, care a fost exceptată. Este vorba *chiar* de Metropolitan.

Ai fi putut să crezi că participase și el la vot, în o mie opt sute nu-știu-cât.

– De ce?

– Ah. Din cauza fumului din tunel. A fost întotdeauna un lucru deosebit, mă-nțelegi.

Poate că nu era așa de rău. Oricum, nu mai rămăseseră decât patru stații. Ar fi putut fi chiar un tip interesant.

– Ce s-a întâmplat cu celelalte stații? Quinton și așa mai departe.

– Quainton Road. Toate erau dincolo de Aylesbury. Waddesdon, Quainton Road, așa mergea, Grandborough, Winslow Road, Nodul Verney. (Dacă mai continua așa, mă podidea plânsul.) Șaptezeci și cinci de kilometri de la Nodul Verney la Baker Street; ce mai linie. Poți să-ți imaginezi – plănuiau să facă legătura cu Northampton și Birmingham. Să existe o linie continuă din Yorkshire și Lancashire, prin Quainton Road, prin Londra, întâlnindu-se cu bătrâna South Eastern, trecând apoi printr-un tunel al Canalului până pe Continent. Ce mai linie.

A făcut o pauză. Un teren pustiu de școală a trecut în zbor pe lângă noi; apoi un carusel metalic, drapat cu rufe puse la uscat, și un paravan de protecție împotriva vântului.

– Nu au construit nici măcar Inelul exterior.

Era un păcătos bătrân și melancolic, nu încăpea îndoială. Mi-a vorbit despre costul călătoriilor pentru muncitori, despre electrificare și despre Lord's Station, care s-a închis la izbucnirea războiului. Și despre o persoană

numită Sir Edward Watkin, care avusese nu știu ce planuri; fără discuție, o scârnăvie bătrână, incapabilă să deosebească un Tissot de un Tiziano.

– Nu era vorba numai de ambiție, mă-nțelegi. Era și încrederea. Încredere *în* ambiție... în zilele noastre...

A surprins gestul reflex pe care îl făceau întotdeauna mușchii mei faciali când auzeam aceste din urmă cuvinte.

– Să nu rânjești când auzi de victorieni, băiete, mi-a retezat-o el scurt.

Deodată, suna ca și cum o luase iarăși razna; poate că era cu adevărat un violator; poate că-și dăduse seama cum îl păcălisem.

– Mai bine te-ai uita la ce-au lăsat în urma lor, a continuat el.

Cine, eu să rânjesc la victorieni? Nu-mi mai rămânea suficient spațiu de rânjit. Dar după ce apucam să rânjesc pe seama proștilor, a monitorilor, a profesorilor, a părinților, a soră-mii și a lui frate-meu, a celei de-a Treia Divizii (Nord) de fotbal, a lui Molière, a lui Dumnezeu, a burgheziei și a oamenilor normali, nu-mi mai rămânea suficientă energie decât pentru o bosumflare strâmbă pe care să o adresez istoriei. L-am măsurat pe bătrânul pervers și am schițat o expresie de indignare morală; dar fața mea nu se pricepea destul de bine să exprime asta.

– Vezi tu, nu-i vorba doar de oamenii care au construit și au administrat linia. E vorba de absolut toată lumea. Probabil că nu te interesează (Doamne, ia te uită, nu se potolea deloc!), dar când a poposit primul tren de la Baker Street la Farringdon Street, pasagerii au curățat bufetul restaurantului de la Farringdon Street în nici

zece minute (poate că le-o fi fost foame de frică, am cugetat eu), în nici zece minute. Ca un nor de lăcuste.

Acum aproape că vorbea doar pentru sine, dar am considerat că ar fi inteligent să mai introduc o întrebare, să mă asigur.

– Atunci i s-a zis Metroland? am întrebat, nu foarte sigur de ce spuneam, însă cu mare grijă să nu rânjesc.

– Metroland? Ce prostie! a exclamat el, îndreptându-şi din nou atenţia asupra mea. Acela a fost începutul sfârşitului. Nu, denumirea a venit mult mai târziu, cam în timpul războiului de dinaintea celui împotriva lui Hitler. Şi doar ca să fie pe placul agenţilor imobiliari. Ca să sune confortabil. Case confortabile pentru eroi confortabili.

Douăzeci şi cinci de minute de la Baker Street şi o pensiune la capăt de linie, a pronunţat el pe neaşteptate. Transformând-o în ce este acum, un dormitor pentru burghezi.

Am simţit ca şi cum mi-ar fi scăpat cineva în ţeastă o geantă plină cu cuţite. Hei! Doamne, Dumnezeule! Aşa ceva nu poţi să spui. Nu-i voie. Uită-te la tine. Eu pot să-ţi zic *ţie* burghez; sau aşa-mi închipui, cel puţin. Dar tu n-ai voie. Pur şi simplu nu se... cuvine. Adică e împotriva tuturor regulilor cunoscute. Ca şi cum un profesor ar recunoaşte că-şi ştie porecla. Ca şi cum... ei bine, presupun că cel mai bun răspuns este unul neconvenţional.

– Atunci, nu sunteţi şi dumneavoastră un burghez?

I-am trecut din nou în revistă hainele, vocea, servieta.

– Ha! Ba sigur că sunt, a consimţit el încet, aproape cu blândeţe.

Tonul lui m-a liniştit; în schimb, cuvintele au rămas un mister.

PĂMÂNTUL PÂRJOLIT

Toni și cu mine ne străduiam din răsputeri să ne deprogramăm. După câte o contemplativă sesiune de Bruckner („Scăderea pulsului; vagă zvâcnitură în interiorul pieptului; ocazionale tresăriri ale umărului; tremur în picioare. Să ieșim afară și să caftim vreun poponar? Bruckner 4/Philh./Columbia/Klemperer") sau când eram prea obosiți ca să mai ieșim pentru o epatare ușoară, ne opream adesea la una și aceeași temă.

– O chestie e clară cu părinții. Te freacă la cap.

– Crezi că o fac dinadins?

– Poate că nu. Însă o fac, asta contează!

– Mda, dar probabil că nu este vina lor.

– Vrei să spui că e ca în Zola – pentru că au pățit-o și ei de la părinții lor.

– Bună idee! Totuși, e și vina lor cât de cât, nu? Vreau să spun pentru că nu și-au dat seama că au fost frecați la cap și pentru că-i dau bătaie înainte la fel și cu noi.

– O, desigur, nu vreau să spun că nu trebuie să-i pedepsim.

– Am fost îngrijorat o clipă.

În fiecare dimineață, la masă, mă holbam neîncrezător la familia mea. În primul rând, fiindcă erau cu toții prezenți – cea dintâi surpriză. De ce nu fugiseră în noapte, măcar o parte din ei, incapabili să mai suporte durerea provocată de golul pe care-l ghiceam în viața lor? De ce mai stăteau pe locurile pe care stătuseră și cu o dimineață în urmă, arătând perfect fericiți la gândul că se vor afla din nou acolo, după alte douăzeci și patru de ore?

De cealaltă parte a mesei, fratele meu mai mare, Nigel, se uita peste Weetabix[1]-ul său la o revistă de science fiction. (Poate că așa își controla nemulțumirea existențială: prin refugiul în *Noi galaxii, Noi lumi* și *Realități extraordinare*. Nu că mi-ar fi trecut prin cap să-l întreb dacă suferă de nemulțumiri existențiale; și, dacă tot a venit vorba, speram să nu sufere – lucrurile de acest gen au tendința de a deveni prea răspândite.) Lângă el, soră-mea Mary se uita și ea peste mâncare, citind piperul și sarea. Nu că nu s-ar fi trezit cum se cuvine: la cină citea cutitele și furculițele. Într-o bună zi s-ar putea să avanseze la etichetele de pe dosul pachetelor de fulgi de porumb. Avea treisprezece ani și nu era prea vorbăreață. Consideram că semăna mai mult cu Nigel decât cu mine: ambii aveau fețe prietenoase, blânde, senine.

La dreapta, taică-meu ținea *The Times* împăturit la pagina cu listele de prețuri ale bursei și le parcurgea, murmurând încetișor. Nici el nu semăna cu mine. În primul rând, era chel. Cred că forma maxilarului aducea

[1] Marcă populară de cereale englezești pentru micul dejun.

puțin cu a mea, dar în niciun caz nu avea ochii mei profunzi și iscoditori. Din când în când îi arunca maică-mii o întrebare blajină despre grădină. Ea stătea la stânga mea, aducea mâncarea, răspundea la orice întrebare și ne supraveghea cu blândețe de-a lungul ritualului mesei, care se desfășura, de altfel, aproape în tăcere. Nici cu ea nu semănăm. Unii ziceau că aș avea ochii ei; și, chiar așa să fi fost, altceva nu moștenisem.

Era oare posibil să fiu înrudit cu ei toți? Și cum puteam suporta să nu atrag atenția asupra diferențelor evidente?

– Mamă, sunt un copil nelegitim? (Pe un ton normal de conversație.)

Am sesizat un freamăt vag în stânga. Frate-meu și soră-mea își vedeau de lectură.

– Nu, dragă. Ți-ai luat sendvișurile?

– Mda. Ești sigură că nu e nicio șansă să fiu un copil nelegitim?

Am dat din mână în direcția lui Nigel și Mary, în chip de explicație. Taică-meu și-a dres glasul cu discreție.

– E vremea să pleci la școală, Christopher.

Ei, s-ar fi putut să mintă.

În ceea ce ne privește pe Toni și pe mine, consideram calitatea de părinte un grav atentat la adresa responsabilității. Nu era nevoie să existe *mens rea*, ci doar un *actus reus* al nașterii. Acordând considerația cuvenită tuturor circumstanțelor acestui caz și condiției sociale a făptuitorilor, afirmația era disecată și supusă unei perpetue verificări. Cât despre noi, victimele, cei *mal-aimés*, am înțeles că existența independentă nu putea fi obținută decât prin strictă deprogramare. Camus i-a lăsat pe toți

în urmă când a spus *Aujourd'hui Maman est morte. Ou peut-être hier.*[1] Deconarea, impertinența agresivă, după cum ne exprimam noi, savurând jocul de cuvinte, este datoria oricărui adolescent care se respectă.

Însă era mai dificil decât ne-am fi închipuit. Existau două etape distincte, din câte am înțeles. Mai întâi era Pământul pârjolit – respingerea sistematică, precum și contradicția îndărătnică sau ștergerea pe suprafețe mari și în mod anarhic a tablei de ardezie. În definitiv, făceam parte din generația Furioșilor.

– Tu îți dai seama că facem parte din generația Furioșilor? i-am zis lui Toni în timpul unei pauze de masă, pe când leneveam destul de neconstructiv în balconul clasei a șasea.

– Mda, pe mine mă supără cu adevărat, mi-a replicat, cu obișnuitul său rânjet strâmb.

– Și că atunci când vom fi bătrâni și vom avea... nepoți și nepoate ne vor întreba ce-am făcut în timpul Marii Furii?

– Păi, ne aflăm și noi în joc, suntem Furioși, nu?

– Nu ți se pare puțin ciudat totuși că îl învățăm pe Osborne la școală cu bătrânul Runcaster? Vreau să spun, nu crezi că se petrece o anumită instituționalizare?

– Ce vrei să spui?

– Păi, revolta inteligheției este decapitată prin încercarea de a o absorbi în corpul politic.

– Și?

– Și mă gândeam că poate adevărata acțiune constă în Complacere.

---

[1] Astăzi a murit Mama. Sau poate ieri (în lb. fr. în orig.).

– Asta-i scolastică, mi-a zâmbit el, fals consolator. Dansatorul din vârful acului.

Dar lui îi era mult mai comod decât mie să fie Furios. Părinții lui Toni (în parte, ghiceam noi, datorită experienței lor de ghetou) erau 1) religioși, 2) adepți ai disciplinei, 3) iubitori la modul posesiv și 4) săraci. Lui nu-i rămânea decât să fie un risipitor trândav, agnostic și independent, și gata – se chema Furios. Doar cu un an în urmă rupsese o clanță la ei acasă, iar taică-său îi tăiase banii de buzunar pe trei săptămâni. Genul acesta de atitudine era cu adevărat de ajutor. Pe când, dacă eu distrugeam, mă purtam arțăgos sau cu încăpățânare, părinții mei, jenant de pătrunși de toleranță, se mulțumeau să-mi definească starea („Perioada de creștere este întotdeauna dificilă, Christopher"). Această identificare reprezenta cea mai mare apropiere de reproș pe care le-o puteam provoca. Stăteam la cutie și loveam în toate părțile; o fentă, apoi o directă cu toată forța – iar maică-mea ce făcea? Scotea iodul și vata, ca să-mi dea pe degete.

Tactica Pământului pârjolit nu mergea până la capăt, desigur. Cu o perspicacitate ce depășea nivelul nostru de vârstă, am apreciat că simpla respingere sau răsturnare a înfățișării sau a conduitei morale a părinților nu reprezenta mult mai mult decât o grosolană reacție reflexă. După cum blasfemia implică religie, argumentam noi, tot așa escamotarea și mușamalizarea disciplinei impuse copilului indică o anumită aprobare a ei. Iar noi nu eram dispuși să acceptăm așa ceva. Prin urmare, fără să ne compromitem în vreun fel principiile, am căzut de acord să locuim mai departe acasă.

Pământul pârjolit era un aspect; partea a doua se referea la Reconstrucție. Așa arăta programul nostru, în orice caz; asta, deși existau multe rațiuni și metafore valabile, care să justifice lipsa de tragere de inimă cu care eram dispuși să cercetăm foarte de aproape această latură a lucrurilor.

– Ce-i cu Reconstrucția?

– Ce-i cu ea?

– Crezi că ar trebui să facem oarece planuri în această privință?

– Dar asta și facem în prezent – cum facem și cu Pământul pârjolit.

– Mmmnnn.

– Adică sunt de părere că nu trebuie să ne implicăm prea tare într-o direcție anume, în acest stadiu. În definitiv, nu avem decât șaisprezece ani.

Cât se poate de exact. Viața nu începe cu adevărat decât după terminarea școlii; eram suficient de maturi ca să recunoaștem asta. De-abia după ce ieșeai acolo, în larg, începeai să

– ... adopți Decizii Morale...

– ... și să ai Relații Intime...

– ... și să Devii Faimos...

– ... și să Alegi Singur Hainele...

Pentru moment însă, tot ce puteai face era să-ți judeci părinții, să te asociezi cu confidenți cărora le puteai mărturisi ura ta, să încerci să devii bine cunoscut băieților mai mici, fără a sta de vorbă cu ei, și să te hotărăști între un Windsor simplu sau unul dublu. Nu era mare scofală.

GRAFICUL MINCIUNII

Duminica era ziua pentru care fusese creat Metroland. Dimineţile de duminică, în timp ce stăteam în pat şi mă întrebam cum să-mi omor ziua, două zgomote făceau să răsune suburbia, altfel tăcută şi mulţumită: clopotele bisericii şi trenul. Clopotele te certau până reuşeau să te trezească, insistau cu o tenacitate enervantă şi într-un târziu renunţau, vestindu-şi înfrângerea cu o ultimă bătaie stinsă. Trenurile intrau în gara Eastwick huruind mai tare decât de obicei, ca şi cum ar fi sărbătorit lipsa pasagerilor. De-abia după-amiaza – în conformitate cu o înţelegere tacită, dar de necontestat – se pornea un al treilea zgomot, urletul-şablon al maşinilor de tuns gazonul: acceleraţie, frână, întoarcere, acceleraţie, frână, întoarcere. Când tărăboiul lor înceta, distingeai chiar şi muşcătura potolită a foarfecelor; şi, în fine – un sunet mai degrabă asimilat decât auzit –, scârţâitul blând al pielii de căprioară pe portbagaj şi pe capotă.

Era ziua stropitului cu furtunul în grădină (cu toţii plăteam o taxă suplimentară pentru robinetul montat

afară); a copiilor odioși care urlau dement în curțile învecinate; a mingiilor de plajă ridicate peste gard; a șoferilor învățăcei care deprindeau panicați întoarcerea din trei mișcări pe drumul din față; a tinerilor ieșiți cu automobilul familiei până în dreptul crâșmei La Barieră, ca să bea un pahar înainte de prânz, care lăsau șervețelele albastre să cadă printre stinghiile mobilei de grădină din lemn de tec. Duminicile, se părea, erau întotdeauna pașnice și întotdeauna însorite.

Le detestam, cu toată furia celui silit mereu să constate cu dezamăgire că nu era cu adevărat independent. Detestam edițiile duminicale ale ziarelor, care încercau să-ți încarce creierul amorțit cu gânduri pe care nu le doreai; detestam programele duminicale de la radio, în care nu mai aveai loc de critici arizi; detestam televiziunea duminicală, cu toate Poștele ascultătorilor, piesele de teatru serioase despre oameni mari, crizele emoționale, războiul nuclear și alte asemenea. Detestam să stau în casă, în vreme ce soarele se furișa prin toată camera și te lovea pe neașteptate drept în ochi; și să stau afară, când același soare îți topea creierii și-i făcea să ți se scurgă prin țeastă. Detestam îndatoririle de duminică – spălatul mașinii cu detergent care curgea în sus (cum de se întâmpla una ca asta?), până la subsuori; descărcatul ierbii tăiate din roabă și râcâitul unghiilor pe fundul ei metalic. Detestam munca, dar și statul degeaba; ieșitul la plimbare pe terenuri de golf și întâlnirea cu alți oameni ieșiți la plimbare pe terenul de golf; și îndeletnicirea de bază, adică așteptarea zilei de luni.

Singura diversiune în rutina duminicilor intervenea atunci când maică-mea anunța:

– Astăzi după-amiază îi vom face o vizită unchiului Arthur.

– De ce?

Merita întotdeauna să arunc această obiecție rituală. Nu ajungeam nicăieri cu ea și nici nu mă deranja; pur și simplu îmi dădea sentimentul că Nigel și Mary ar putea profita de pe urma unui exemplu de gândire independentă.

– Pentru că este unchiul tău.

– Va fi tot unchiul meu și peste o săptămână; și peste două.

– Nu asta-i problema. Nu am mai fost la el de vreo opt săptămâni.

– De unde știi că vrea să ne vadă?

– Bineînțeles că vrea – nu l-am mai vizitat de două luni.

– A sunat ca să ne invite?

– Sigur că nu, știi bine că nu face asta niciodată.

(Din cauză că e prea meschin.)

– Atunci, de unde știi că vrea să ne vadă?

– Pentru că, după ce trece atâta vreme, ține întotdeauna să ne vadă. Haide, nu fi sâcâitor, Christopher.

– Dar poate-o fi citind vreo carte sau o fi făcând altceva interesant.

– Ei, eu aș renunța la o carte ca să-mi văd niște rude care nu m-au mai vizitat de două luni.

– Eu nu.

– Nu despre asta e vorba, Christopher.

– Dar despre ce anume?

(Între timp, Nigel căsca ostentativ.)

– Că mergem acolo după-amiază. Și acum du-te și spală-te pe mâini pentru masă.

– Pot să-mi iau o carte?

– Da, poți să iei o carte ca să o citești în mașină; dar va trebui să o lași tot acolo. E nepoliticos să mergi în vizită cu o carte în mână.

– Dar nu e nepoliticos să mergi în vizită atunci când nu ai chef să mergi în vizită?

– Christopher, du-te să te speli!

– Pot să-mi iau o carte la baie?

Și așa mai departe. Puteam să prelungesc aceste conversații la nesfârșit, fără ca mama să ajungă la capătul răbdării; singurul semn că n-ar fi de acord cu mine era faptul că îmi spunea pe nume. Știa bine că mergeam oricum. Ceea ce se și întâmpla.

De îndată ce se termina spălatul vaselor, ne suiam în Morris-Oxford-ul nostru butucănos, de culoare neagră, cu tapiserie vineție ca pruna. Mary se holba în gol pe fereastră, lăsându-și părul să-i acopere fața, fără să-l dea deoparte. Nigel se apleca deasupra unei reviste. Eu aveam obiceiul să fredonez și să fluier, deschizând întotdeauna cu un cântec al lui Guy Beart, pe care-l auzisem pe unde lungi, care începea cu versul *Cercueil à roulettes, tombeau à moteur.*[1] Asta, în parte ca să-mi stârnesc o dispoziție lipsită de veselie, în parte în semn de protest față de refuzul Banchetei din Față de a folosi Motorola. Aparatul venise gata montat și reprezenta, după părerea mea, principala atracție a acestei mașini care nu era nici străină, nici aerodinamică, nici roșie, nici sport. Exista până și un abțibild pe geamul din spate, care rezistase la multiple aplicări de apă și săpun,

[1] Coșciug pe roți, mormânt cu motor (în lb. fr. în orig.).

făcând reclamă Motorolei, cu sloganul: AM FOST EXPUS LA RADIO ACTIVITATE. Nu aveam voie să-l folosim la drum, pentru că, după cum susținea Bancheta din Față, îl împiedica pe șofer să se concentreze (și nu ni se permitea să-l folosim în garaj, pentru că se consuma bateria).

După douăzeci de minute de condus conform tuturor regulilor de siguranță, ajungeam la bungalow-ul unchiului Arthur, de lângă Chesham. Acesta era un moș caraghios – viclean, zgârcit și, de regulă, mincinos. Mințea într-un fel pe care îl consideram întotdeauna fermecător: nu de dragul profitului, nici măcar de-al efectului, ci pur și simplu pentru că-l ungea pe suflet. Toni și cu mine făcuserăm odată un studiu-pilot despre minciună, iar după o examinare amănunțită a tuturor cunoștințelor trasaserăm un Grafic al Minciunii pe hârtie milimetrică. Arăta aidoma unei secțiuni orizontale printr-o pereche de țâțe, cu sfârcuri la șaisprezece și șaizeci de ani. Arthur și cu mine atingeam, probabil, punctul culminant cam în același timp.

– Vă salut pe toți, ne-a strigat el când am intrat pe alee.

Avea părul alb, exagera gârbovindu-se, câștigând astfel mai multă simpatie decât merita, și se îmbrăca neglijent la modul agresiv, cu intenția să-l compătimești pentru viața lui de burlac. Teoria mea era că rămăsese necăsătorit pentru că nu se găsise niciuna suficient de bogată ca să-l țină și în același timp suficient de proastă ca să nu-și dea seama ce zăcea în el.

– Ați reușit să mergeți destul de repede? s-a interesat el.

– N-a fost așa de rău, Arthur, i-a replicat taică-meu, ridicând geamul. Am avut un mic blocaj la Patru Drumuri, dar presupun că e de așteptat așa ceva.

– Mda, căcăcioșii ăștia de șoferi de duminică. Vai, mă scuzați, m-a luat gura pe dinainte.

Arthur s-a prefăcut apoi că tocmai mă vede coborând din mașină:

– Și tu ce mai faci, băiete? Ți-ai adus ceva de citit, din câte văd.

Era o ediție mică, de buzunar, din *Dictionnaire des idées reçues* al lui Flaubert.

– Da, unchiule, știam că n-o să te deranjeze, i-am răspuns, cu o privire furișă spre mama.

– Desigur că nu, desigur că nu. Dar mai întâi aș avea nevoie de puțin ajutor.

Aha.

Cu un gest melodramatic, și-a îndreptat spatele cu degetele lui îngroșate, apoi a prins să-și maseze cusăturile vestei, făcute cu ață groasă ca un cablu, ca și cum ar fi fost niște mușchi cuprinși de cârcei.

– Un buștean mi-a dat bătaie de cap, acolo, în spate. Vino să arunci o privire. Și voi, ceilalți, de ce nu intrați în casă?

(Nigel era mereu scutit de muncile de acest gen, din cauza unei obscure suferințe în zona toracelui; Mary, pe motiv că era fată; părinții mei, pe motiv că erau părinți.)

Însă nu mă puteam împiedica să-l admir pe bătrânul poponar. Dacă i se înțepenise spinarea, nu putea fi decât din pricina unor perne prost așezate pe jilț. Nu era el fraier să se ducă la dezgropat bușteni, imediat după prânzul de duminică. O jumătate de oră cu pagina de

spectacole din *Sunday Express* trebuie să fi fost cam tot efortul depus. Dar toate astea făceau parte dintr-o răzbunare bine ticluită, pe care Arthur mi-o aplica de ani și ani. Pe când mă aflam încă la vârsta inocenței, într-o duminică, ne-a întâmpinat cu o poveste oarecare, cum s-a zdrobit el muncind în grădină. În vreme ce îl plictisea pe taică-meu cu napii lui, m-am năpustit în salon și i-am pipăit jilțul. Fierbinte ca un găinat de gâscă, exact cum îmi închipuisem. Când au intrat și ceilalți, am aruncat următoarea remarcă:

– Unchiule, e imposibil să fi săpat în grădină, așa cum spuneai – jilțul dumitale e cald și acum.

M-a scrutat cu o privire neiertătoare, apoi s-a îndepărtat cu o energie atipică pentru un om care tocmai terminase să se lupte cu napii.

– Ferdinand, a început el să strige. Ferdinand. FERDINAND!

Din hol am auzit tropăitul prietenos al unor lăbuțe, niște plescăieli de gură băloasă și bufnitura puternică a bocancului izbindu-l pe labrador.

– Și să nu te mai prind niciodată în jilțul meu!

După aceea am constatat mereu că Arthur îmi rezerva câte o treabă măruntă, dar neplăcută, cum ar fi desfăcutul unui bușon greu accesibil, pentru scursul uleiului folosit din motor („Ai *grijă* să nu te murdărești, băiete!"), curățatul unor brazde de urzici („Îmi pare rău, băiete, dar mănușile sunt pline de găuri!") sau goana ca să prind poșta („Va trebui să alergi, dacă vrei s-o prinzi... Știi ceva? Am să te cronometrez!") Asta a fost o greșeală: m-am răzbunat mergând la pas până acolo, pierzând poșta și întorcându-mă în fugă. Acum era vorba de un

afurisit de buștean enorm. Arthur zgâriase un șanț superficial în jurul copacului, dezgolise câteva rădăcini subțiri, secundare, și îngrămădise dinadins pământ peste o rădăcină enormă, groasă ca pe coapsă.

– În mod normal, n-o să-ți dea bătaie de cap, băiete. Desigur, dacă nu cumva întâlnești vreo rădăcină pivotantă adâncă.

– Dar mai e una mare, pe care ai acoperit-o, i-am răspuns eu.

Când eram doar noi doi, singuri, aproape că renunțam la prefăcătorie. Îmi plăcea de el.

– Am acoperit-o? Ce vrei să spui, fiule? Aceea? Există vreo rădăcină acolo? Vai de mine! Nu ți-ai închipui că un asemenea buștean are nevoie de atâtea rădăcini, nu? Cu toate astea, sunt încredințat că un tânăr filfizon intelectual ca tine e capabil să rezolve atâta lucru. Apropo, toporul are din când în când tendința de a sări din coadă. Ne vedem la ceai. Vai, ce rece s-a făcut!

Spunând asta, a și luat-o din loc.

Aveam de ales între mai multe variante poznașe de mimat incompetența. Scurmatul-pământului-peste-tot-locul-(cum se face peste clopotele de lăptuci)-într-un-acces-de-entuziasm. Sau distrugerea-sculelor; dar asta ar fi dus la necazuri cu taică-meu. Cea mai bună idee care mi-a trecut prin minte – deși a trebuit să o abandonez, căci nu am izbutit să descopăr un ferăstrău cu coadă – a fost să retez ciotul la nivelul solului și să acopăr totul cu pământ („Vai, îmi pare rău, unchiule, nu mi-ai spus că vrei să sap toată zona – mi-am închipuit că dorești numai să nu te împiedici de el, pe întuneric!").

În final, am ajuns la un compromis, hotărându-mă să folosesc tactica amânării. Am săpat un cerc mare, cu raza de aproape un metru și jumătate, de jur împrejurul bușteanului, retezând din când în când câte o biată rădăcină fusiformă, fără a ameliința nici măcar o clipă rezistența monstrului. Am muncit parodic, cu zel de maniac, ignorând că se făcuse ora patru, obligându-l în cele din urmă pe unchiul să vină din nou în grădină.

– Să nu răcești! i-am strigat când am văzut că se apropie. E cam răcoare aici, dacă nu pui mâna să muncești.

– Am venit numai ca să văd dacă ai terminat. Iisuse Hristoase, Dumnezeule, ce tot faci aici, ticălosule?

Între timp săpasem un șanț lat de o jumătate de metru și adânc de aproape trei cazmale, ocolind tot trunchiul.

– Îl subminez, unchiule, i-am explicat pe ton profesional. După ce mi-ai spus despre rădăcina pivotantă, am zis că mai bine încep cu o groapă mare și adâncă. Până în prezent, le-am venit de hac acestora, i-am explicat mândru, arătându-i un mănunchi pricăjit de rădăcini groase cât niște rămurele.

– Fir-ai al naibii de Ruskin! a țipat unchiu-meu. Intelectual mic, împuțit și labagiu ce ești! Dacă ți-aș fi dat un cur de porc, n-ai fi știut ce să faci cu el, nu-i așa, băiete?

– E gata ceaiul, unchiule? m-am interesat politicos.

După ceai, vreme pe care mi-am petrecut-o urmărind cu speranță să i se scurgă pe vestă crema de ghimbir din biscuitul umplut, m-am retras în garaj, ca să răsfoiesc în liniște un ziar, fără să-mi tulbure cineva erecția. Peatunci nu numai că visai aproape tot timpul la sex, ci ți se și scula la cea mai mică provocare. În drum spre școală, de multe ori trebuia să-mi trag ghiozdanul peste

coapse și să conjug, frenetic, ceva în minte, încercând să scap înainte de Baker Street. Anunțurile la mica publicitate date de fete îndrăznețe, care făcuseră parte din corpul feminin al Armatei Regale, pseudoistorii din circurile romane, până și *Les Demoiselles d'Avignon*, pentru numele lui Dumnezeu: totul avea efect, totul mă obliga să mă scobesc în buzunare, ca să fac reajustări.

Garajul lui Arthur reprezenta o atracție datorită teancurilor de *Daily Express*, frumos legate. Arthur Era Un Păstrător. Presupun că înclinația lui a început în timpul războiului și a fost întreținută de obișnuita-i logică sucită. Probabil considera că legatul de ziare o fi o operațiune ceva mai puțin epuizantă decât săpatul pentru victorie. Dar eu nu mă plângeam. Pe când cei bătrâni discutau despre ipoteci și grădinărit și tapete, pe când Mary și Nigel „aveau voie" să spele vasele, eu mă lăfăiam ca un pașă în fotoliul pe jumătate prăbușit din garaj, cu vreo douăzeci de *Express* alături. După părerea mea de cunoscător, „Această Americă" era cea mai suculentă rubrică, având cel puțin o poveste cu sex pe zi; urmau cronicile de film, articolele cu bârfe (adulterele din lumea șic mă stârneau grozav), serialele după Ian Fleming, în care apăreau uneori și cazuri de viol, incest, exhibiționism și comportament indecent. Mă adăpam din această versiune asupra vieții, cu foile desfăcute până peste genunchi. Nu puteai să te apuci de șmecherii în asemenea ocazii; în orice caz, atmosfera era mai degrabă tihnită decât orgasmică. Dobândeam astfel o groază de povești pe care le puteam schimba cu cele ale lui Gould, al cărui tată îl lăsa să citească *News of the World*, în

speranța că astfel va fi scutit să-i explice lui fiu-său adevărurile despre viață.

– Ne distrăm nemaipomenit, nu? Stai suficient de confortabil?

Păcătosul bătrân se furișase, ferindu-se să facă vreun zgomot. Dar nu e leac mai bun împotriva excitației decât surpriza, deci din acest punct de vedere m-am descurcat bine.

– Îmi pare rău că trebuie să te întrerup, băiete, dar mi-am imaginat că mă vei ajuta cu plăcere să dau jos niște lucruri din pod. E cam greu să detectezi toate cuiele din podele, iar tu ai sigur ochi mai buni decât ai mei.

SEX, AUSTERITATE, RĂZBOI, AUSTERITATE

Unul dintre lucrurile care aveau să se schimbe, odată Intrat în Viață, erau însemnările din jurnal. N-aveai de ce să scrii despre ce nu-ți plăcea să faci, despre ce ai fi vrut să faci, dar nu făcuseși sau despre ce plănuiai să faci în viitor; notai, în schimb, lucrurile pe care le făcuseși cu adevărat. Și, de vreme ce aveai să faci numai ce doreai să faci, Cartea Faptelor tale avea să fie ce era acum Cartea Fanteziilor tale, cu o schimbare radicală a timpurilor verbale.

– Știi, i-am spus lui Toni într-o seară, după o ședință („puls scăzut, toleranță și bunăvoință ridicate, simțul poziției civice, purificare cerebrală") de Vivaldi, de fapt nu e atât de rău să fii, *comment le dire*, tânăr, într-o perioadă ca a noastră.

– Nnnnaa?

– Păi, război nu. Serviciu militar nu. Mai multe femei decât bărbați în jur. Poliție secretă nu. Nu se leagă nimeni de tine pentru cărți cum ar fi *Lady C.* Nu-i rău deloc.

– Dar ţie nu ţi-a căzut în palmă, Osgod.

(Toni se dădea în vânt după greşelile de tipar.)

– Nu, într-adevăr. Cred că o să fie nemaipomenit, odată ce ieşim în lume.

– Cred că ai dreptate. Nu vezi că deja se vorbeşte despre anii cei sexy?

– Anii şaizeci cei sexy şi sălbatici.

Sunetul, şi era aproape suficient să ţi se scoale.

– Îmi închipui că totul se petrece în cicluri.

– Cum?

– Păi, în primul rând sexul. Şi prin anii douăzeci era un subiect fierbinte. Probabil că merge în cicluri, cam aşa: anii douăzeci, treizeci, patruzeci, cincizeci – sex, austeritate, război, austeritate; şaizeci, şaptezeci, optzeci, nouăzeci – sex, austeritate, război, austeritate?

Toni a ridicat dintr-o sprânceană. Exprimat astfel, nu părea mare scofală.

– Prin urmare, am interpretat eu, avem opt ani de nebunii, urmează o aşteptare de treizeci de ani, iar la mijloc şansa de fi ucis. Teribil.

– Şi totuşi, a zis Toni, hotărât să nu cadă pradă tristeţii, ce-am putea face în opt ani?

– *Pe cine* am putea face în opt ani?

– Gândeşte-te totuşi că putea fi mai rău. Dacă te năşteai în 1915, până apucai să deschizi bine ochii, începea austeritatea; după aceea aveai toate şansele să mori în război; şi până să-ţi vină rândul şi ţie, te trezeai la patruzeci şi cinci de ani.

– Atunci ar fi fost obligatoriu să te căsătoreşti, nu?

– Existau şi tractire pentru armată.

– Şi dacă nimereai în marină?

Din câte se dovedea, generația părinților noștri fusese cu adevărat lipsită de șansă.

– Ei, nu-i vina noastră că au avut ghinion.

– Crezi că ar fi cazul să ne purtăm mai frumos cu ei?

De fapt, lucrurile nu stăteau cum ne închipuiam noi.

După cum demonstra Caietul meu de plângeri, anii veneau și treceau încărcați cu aceleași dorințe încremenite, aceleași resentimente cangrenate, aceleași moduri de inactivitate. Se spune că adolescența ar fi o perioadă dinamică, în care mintea și trupul merg tot mai departe, în căutare de noi descoperiri. Eu nu mi-o amintesc așa. Totul mi se părea izbitor de static. În fiecare an ne hrăneau cu noi programe școlare, semănând teribil cu cele vechi; în fiecare an ni se adresau cu „domnule" câțiva oameni în plus; în fiecare an ni se permitea să stăm ceva mai târziu în serile de sâmbătă. Dar structurile rămâneau aceleași; puterea și iresponsabilitatea sălășluiau în locul lor obișnuit; nivelurile de dragoste, respect și indignare rămâneau aceleași.

– Deci opt ani.

Nu știu de ce, dar nu mi se părea prea mult.

MARELE S

Existau câteva lucruri personale pe care nu i le mărturiseam lui Toni. De fapt, unul singur: chestia cu moartea. Întotdeauna râdeam despre subiectul acesta, cu rarele excepții când cunoșteam persoana în cauză. Lucas, de exemplu, extrema dintr-a treia, a fost descoperit de maică-sa asfixiat cu gaz într-o dimineață. Dar chiar și atunci eram interesați mai degrabă de zvonuri decât de moartea în sine. Vreo prietenă? Din cauza familiei? Era incapabil să dea lupta cu părinții?

Presupun că exista o legătură cauzală între frica instalată în capul meu din cauza Marelui S și plecarea lui Dumnezeu; dar, dacă ăsta e adevărul, nu fusese un schimb strict, lipsit de orice raționament formal. Dumnezeu, care apăruse în viața mea cu zece ani mai devreme, fără dovadă sau temei, a primit pașaportul dintr-un număr de motive, care, suspectez, nu vor părea cu adevărat suficiente: plictiseala zilelor de duminică, târâtoarele ce luau școala atât de în serios, Baudelaire și Rimbaud, plăcerea blasfemiei (o chestie

periculoasă), cântatul de imnuri religioase, muzica de orgă și limbajul rugăciunilor, incapacitatea de a mai considera masturbarea un păcat și – ca argument hotărâtor – respingerea ideii că rudele moarte urmăreau ce făceam eu.

Prin urmare, renunțam la toată chestia, deși pierderea asta nu făcea să scadă nici plictiseala duminicilor, nici sentimentul de vinovăție indus de masturbare. Dar la doar câteva săptămâni, ca o pedeapsă, viața mea a început să fie invadată rar – ce-i drept – de groaza paralizantă de Marele S. Nu pretind că ar fi existat originalitate în momentul și în locul unde mă apucau crizele (când eram în pat și nu puteam dormi), dar pretind că o anume trăsătură avea caracter insolit. Teama de moarte mă cuprindea numai atunci când zăceam pe partea dreaptă, cu fața spre fereastră și spre linia de cale ferată din depărtare. Niciodată când stăteam pe stânga, cu fața spre bibliotecă și restul încăperii. O dată pornită, teama nu se potolea prin simpla răsucire: trebuia să-și facă mendrele până la capăt. Și-n ziua de azi prefer să dorm pe partea stângă.

Cum era această teamă? O resimt ceilalți altfel decât mine? Nu știu. Un val brusc de groază, care te lua pe nepregătite; nevoia stringentă de a țipa, lucru total interzis de regulile casei (întotdeauna), prin urmare nu-ți rămânea decât să zaci în întuneric cu gura căscată și să tremuri din rărunchi; stare de veghe ce nu trecea în mai puțin de o oră; și toate astea în chip de fundal și simptom al imaginii centrale, parte vizuală, parte intelectuală, a nonexistenței. Secvența cu stelele care se-ndepărtau la infinit, luată, presupun, în crasa

trivialitate a inconștienței, de pe genericul filmelor făcute de Universal Pictures; sentimentul unei singurătăți absolute în corpul tremurând în pijamale; înțelegerea curgerii Timpului (întotdeauna cu literă mare) la nesfârșit, în afara ta; și senzația că ai fost prins pe nedrept, în situația de fapt, de una sau mai multe persoane neidentificate.

Teama de a muri însemna, desigur, nu atât teama de a muri, ci teama de a fi mort. Puține erori mă întristau mai tare decât următoarea: „Nu-mi pasă că voi fi mort; e ca și cum ai dormi. În schimb, cu moartea nu vreau să dau ochii." Nimic nu părea mai limpede în crizele mele nocturne decât faptul că moartea nu prezintă nicio asemănare cu somnul. Nu mi-ar păsa câtuși de puțin să o Sfârșesc, mă gândeam eu, atât timp cât la capătul procesului nu mă pomeneam Mort.

Cu toate că Toni și cu mine nu vorbeam niciodată despre spaimele fundamentale, firește, ideea eternității revenea în discuțiile noastre. Ca orice cobai care se respectă, căutam ieșirea din labirint. Puteam să luăm în considerare supraviețuirea parțială – un înfiorător fragment de esență, plutind ca un nimb într-o gelatină huxleyană –, dar nu insistam prea tare pe tema asta. Mai exista eternitatea prin progenituri; dar, ținând seama de cum ne reprezentam noi părinții, nu puteam fi optimiști în legătură cu propriile noastre șanse de surogat de supraviețuire, când avea să ne vină rândul. În visele servile și tânguitoare despre eternitate ne concentram însă în primul rând asupra artei.

Tout passe. — L'art robuste
Seul a l'eternité[1]

Ceea ce căutam noi era la îndemână, în ultimul poem din *Emaux et Camees.* Gautier reprezenta genul de erou care-ţi aduce mângâiere. Cu el nu te puteai juca. Apoi, era un dur – ca un jucător de rugby încărunţit; şi avusese o mulţime de femei. Şi spunea nişte lucruri pe care le puteam urmări fără să avem nevoie de explicaţii.

Les dieux eux-mêmes meurent.
Mais les vers souverains
Demeurent
Plus forts que les airains.[2]

Iniţial, credinţa în artă a fost un remediu simplu şi eficient împotriva durerilor obişnuite ale Marelui S. Apoi, cineva mi-a comunicat conceptul sfârşitului planetar. S-ar putea să te obişnuieşti în cele din urmă cu ideea dispariţiei personale, dacă eşti încredinţat că lumea va continua să existe veşnic, cu generaţii de puşti căzuţi în extaz înaintea operei tale, scoase pe imprimanta harnică a unui computer şi murmurând „mută-mi minţile" într-o versiune care a suferit mutaţiile de rigoare. Dar când un tip din clasa a şasea real mi-a atras atenţia într-o zi, în

---

[1] „Nimica veşnic nu e,/ Doar arta şi-a durat/ Statuie" (Theophile Gautier, *Emailuri şi camee,* trad. de Nicolae I. Pintilie, Editura Helicon, Timişoara, 1995, p. 150).

[2] Mor zeii chiar, azi-mâine,/ Dar versul orişicând/ Rămâne/ Chiar bronzul întrecând" (Theophile Gautier, *Emailuri şi camee,* ed. cit., ibidem).

timpul prânzului, că Pământul zboară inexorabil în direcția unui ultim pârjol, mi-a deschis o cu totul nouă perspectivă asupra robusteții artei. LP-urile transformându-se în sirop; ediții complete Dickens aprinzându-se la 451° Fahrenheit; sculpturi de Donatello topindu-se aidoma ceasurilor lui Dalí. Descurc-o dacă poți.

Sau descurc-o pe asta. Să presupunem, să presupunem doar, că se va afla un remediu al morții. Nu mi se pare mai puțin probabil decât dezagregarea atomului sau descoperirea undelor radio. Dar ar fi un proces de lungă durată, la fel ca născocirea unui tratament împotriva cancerului. Și nimeni nu pare să se grăbească prea tare cu asta în momentul de față. Prin urmare, chiar dacă se va găsi o modalitate de amânare a morții, pentru tine va veni puțin prea târziu...

Sau descurc-o pe asta. Să presupunem că se descoperă o modalitate, chiar și după ce ai murit, să te reanimeze. Și dacă-ți scot coșciugul și se dovedește că ești puțin cam prea putrezit... Și dacă te-au ars la crematoriu și nu mai reușesc să-ți găsească toate fragmentele... Și dacă decide Comitetul de Stat pentru Reanimare că nu ești suficient de important... Și dacă în mijlocul procesului de reducere la viață o proastă de asistentă, copleșită de importanța misiunii ei, scapă pe jos o eprubetă esențială și vederea care tocmai era pe cale să-ți fie redată dispare pe veșnicie... Și dacă...

O dată, în prostia mea, l-am întrebat pe frate-meu dacă se teme de moarte.

– Nu-i puțin cam devreme?

O persoană practică, logică, evident cu vederi înguste. Apoi, avea optsprezece ani și era pe cale să plece la Universitatea Leeds să studieze economia.

– Dar nu te îngrijorează niciodată ideea? Nu încerci să înțelegi care-i povestea?

– Mi se pare limpede care-i povestea, nu? Kaputt, finito, cortina, m-a lămurit el, trecându-și muchia palmei peste gâtlej. În orice caz, în momentul de față sunt cu mult mai interesat să studiez *la petite mort.*[1]

Mi-a rânjit, știind că nu voi înțelege, chiar dacă eu eram menit să fiu lingvistul familiei. Și chiar nu am înțeles.

Probabil că am tresărit totuși la gestul lui, pentru că, în semn de simpatie, a încercat să mă lecuiască de toate temerile mele personale și cosmice. În chip straniu, pentru el nu însemnau nimic, chiar dacă lecturile lui constau exclusiv din SF și înghițea zilnic povești despre prelungirea vieții, reincarnare, transsubstanțiere și altele asemenea. Propria mea imaginație gingașă și înspăimântată nu se putea adapta nici la proza, nici la ideile respective. Probabil că Nigel avea o imaginație mai puțin sensibilă ori o înțelegere mai fermă, mai puțin angoasată a sfârșitului propriei sale existențe. Părea să considere întreaga viață un soi de tranzacție, un târg. Era, după cum susținea el, o călătorie amuzantă cu taxiul, dar care trebuia să fie plătită, în cele din urmă; un joc care s-ar dovedi lipsit de sens, fără un fluier final; un fruct care, odată ajuns la maturitate, și-a îndeplinit funcția și

[1] Mica moarte (în lb. fr. în orig.) - expresie desemnând orgasmul, inventată de Georges Bataille în romanul *Madame Edwarda.*

trebuie să cadă din copac. Metafore liniștitoare, amăgitoare, așa mi se păreau mie, în comparație cu viziunea beznei ce se-ndepărtează mereu.

Descoperirea temerilor mele i-a provocat lui Nigel o plăcere intensă. De multe ori își ridica privirea dintr-un exemplar din *Noul SF*, *Asteroizi* sau *Lumi de dincolo* și-mi arunca o încurajare, cu toată seriozitatea:

– Dă-i bătaie mai departe, băiete! Rezistă până în 2057, și vei putea să te înscrii la Reînnoirea Trupului.

Sau la Transferul în Timp, sau la Stabilizarea Moleculară, sau la Banca de Creiere, sau la oricare din zecile de fraze pe care, bănuiesc, le inventa ca să mă necăjească. Nu m-am ostenit niciodată să verific în revistele lui – se poate să fi existat vreo urmă de adevăr în ce spunea; dar pesemne mă feream să nu descopăr altceva, care să-mi stârnească temerile și imaginația.

Mă gândeam de multe ori la Nigel, întrebându-mă de ce lui i se păreau lucrurile mai limpezi decât mie. Oare asta demonstra inteligență mai multă sau mai puțină; imaginație mai multă sau mai puțină; sau pur și simplu o personalitate mai stabilă? Ori poate o fi fost doar o chestiune de timp și de energie – dacă ești mai harnic (iar Nigel făcea întotdeauna un lucru oarecare, chiar dacă era vorba doar de lectura foițelor lui), nu te lași atât de lesne purtat de gânduri?

Când începeau să mă bântuie îndoielile, puteam totuși să recurg la Mary, care cel puțin avea darul să mă facă să mă simt mai bine. Dezastrele ei continue îmi aduceau întotdeauna alinare. Amintirea mea preferată cu soră-mea – o vedeam îngenuncheată pe covor și zbierând, cu o codiță frumos împletită și cealaltă în

dezordine: elasticul se rupsese și nu mai exista altul în casă. Și acum era sfâșiată de îndoială: fie să folosească panglici, pe care le ura cu înverșunare, fie să pună elasticul rămas pentru o singură coadă.

Accesele ei de plâns au rămas o constantă a întregii mele copilării. Câinele avea un spin în lăbuță, ea nu înțelegea subjonctivul, o prietenă de-ale ei de la școală cunoștea pe cineva a cărui mătușă fusese ușor rănită într-un accident de mașină, indicele de prețuri cu amănuntul creștea – totul avea darul să le declanșeze. Oricât de bine îmi făceau la moral zbieretele ei, era o cale destul de zgomotoasă de a mă simți mai bine. O dată am făcut greșeala să o întreb ce-și închipuie ea că se întâmplă după moarte. Și-a ridicat spre mine ochii aceia neajutorați, rugători, plini de lacrimi. Nu i-am lăsat răgaz să fugă din cameră. Am fugit eu.

TUNELURI, PODURI

Viaţa la şaisprezece arii este minunată – închisă şi echilibrată. De o parte, constrângerea şcolii, o oroare, dar şi o desfătare. De cealaltă, constrângerea căminului, o oroare şi o desfătare. Iar în zare, vagă şi încântătoare ca Empireul, Viaţa cu V mare. Uneori apăreau nişte lucruri – vacanţele, de exemplu – care lăsau impresia unei anticipaţii a vieţii; în ultimă instanţă, de fapt, se dovedea că ele nu sunt o desprindere de cămin.

Dar exista un punct de echilibru în oscilaţiile dintre cămin şi şcoală. Călătoria. O oră şi un sfert la dus, tot atât la întors, o vreme a metamorfozei consumate de două ori pe zi. La un capăt, în general vorbind, te înfăţişai curat, ordonat, muncind din greu, conservator, punând întrebări la modul responsabil, nepreocupat de sex, atras de o împărţire normală a vieţii între muncă şi joacă, interesat, dar nu la modul nesănătos, de artă: o mândrie a părinţilor, chiar dacă de obicei nu le făceai nicio bucurie. La celălalt capăt, coborai pleoştit din vagon, cu pantofii scâlciaţi, cu cravata strâmbă, cu unghiile roase nevrotic,

cu palmele bătătorite de atâta frecat, cu ghiozdanul ținut în față, ca să ascunzi umflătura pe cale să expire, împroșcând în gura mare cu *merde* și *poponar* și *coaie* și *fug* (singurul nostru eufemism), leneș, dar pătruns de o trufașă siguranță, slugarnic și viclean, disprețuind autoritatea, nebun după artă, emoțional homosexual din lipsa alternativei și obsedat de gândul unor tabere de nudiști.

Nu mai e nevoie să spun: niciodată nu băgai de seamă transformarea tu însuți. Nici cineva din afară nu o remarca: în punctul de metamorfoză nu putea fi văzut decât un elev destul de curățel, cu ghiozdanul pe genunchi, făcând exerciții de vocabular la franceză, acoperind pe jumătate pagina de carte cu o coală de hârtie, ridicându-și ochii mereu și uitându-se pe fereastră.

Aceste călătorii zilnice constituiau, îmi dau seama acum, unicele perioade când eram în mod cert singur. Poate tocmai de aceea nu le-am considerat niciodată obositoare sau plicticoase, chiar dacă ani întregi am stat alături de aceiași bărbați în costume dungate, privind pe aceleași geamuri același peisaj și apoi aceiași pereți de tunel, cu fețele corodate de cabluri negre și prăfuite. Și în fiecare zi mă delectam, desigur, cu jocurile mele care nu dădeau greș.

Primul era obținerea unui loc: o treabă departe de a fi anostă. Ca să fiu cinstit, nu prea-mi păsa unde anume stăteam în tren; dar îmi făcea plăcere să mă așez acolo unde își doreau alții să se așeze. Asta era prima acțiune subversivă a zilei. O parte din moșii afurisiți care se suiau la Eastwick chiar aveau locurile lor preferate: vagoane preferate, laturi preferate, locul lor preferat în plasele făcute din sfoară cu noduri, unde-și puneau

pălăria. Șicanarea speranțelor lor vrednice de dispreț era un joc minunat și nu prea greu, de vreme ce nu erai silit să-l joci după regulile adulților. Costumele lor cu dungi mai subțiri sau mai late îi obligau mereu să pună mâna pe locul preferat fără a părea că le pasă unde stau, împingând totuși înainte, ca din întâmplare, șoldurile grase și genții-diplomat cu colțuri metalice, în încercarea de a prinde un *pole position*. În schimb, tu, un copil, erai o bestie lipsită de respect față de reguli, pe care autocontrolul și legile societății n-au obligat-o încă să nu pună gheara pe ce-și dorește (sau, mai degrabă, în cazul de față, să nu pună gheara pe ce nu-i pasă dacă obține sau nu). Prin urmare, așteptând trenul, începeai să te foiești nesigur, schimbându-ți mereu locul pe peron, ca să bagi spaima în moși. Apoi, când trenul intra în stație, puteai să te repezi la una din uși; ba chiar să încalci toate regulile, deschizând-o încă înainte de oprirea trenului.

Chestia cea mai tare dintre toate și care cerea mult curaj era să i-o iei înainte unui moș bășinos și să-i sufli locșorul preferat, după care, când îl vedeai consolându-se cu ce-i mai rămânea, te ridicai degajat și te mutai într-o zonă evident mai puțin căutată a compartimentului. După care te holbai la el cu înțeles. Cum nu-și recunoșteau decât arareori slăbiciunile, dar știau categoric că le pătrunzi urzeala, erai de două ori în câștig.

Șmecheriile legate de călătorie se deprindeau devreme. Cum să împături un ziar de dimensiuni normale pe verticală, ca să poți întoarce pagina pe lățime. Cum să te prefaci că nu vezi doamnele cărora în mod normal ar trebui să le cedezi locul. Unde să aștepți într-un tren plin pentru a avea cele mai bune șanse să

prinzi un loc atunci când începe să se golească. Unde să te urci într-un tren, în așa fel încât la destinație să te dai jos tocmai în locul potrivit. Cum să te folosești de tunelurile pe unde ieșirea este interzisă ca să-ți scurtezi drumul. Cum să călătorești cu același abonament după data de expirare.

Aceste preocupări te mențineau în formă. Dar existau și experiențe mai interesante prin care puteai să treci.

– Nu te plictisești niciodată? m-a întrebat Toni, când adunam lunile și anii din viețile noastre pe care le petrecusem în trenuri.

El nu făcea decât un drum de zece stații, de-a lungul Liniei de Centură: liniștită, doar pe sub pământ, nicio șansă de viol sau răpire.

– Nnuu. Se întâmplă prea multe.

– Tuneluri, poduri, stâlpi de telegraf?

– Lucruri de-astea. Nu, de fapt chestii gen Kilburn. E formidabil, poți să mă crezi pe cuvânt.

Prima oară când am avut o jumătate de zi liberă, Toni a vrut să încerce și el. Între Finchley Road și Wembley Park, trenul străbate un sistem înalt de viaducte deasupra cartierului Kilburn. Sub tine, cât vedeai cu ochii, se întindeau carouri de străzi cu terase victoriene înalte, în ruină. Pădurea de antene împletite între ele pe fiecare acoperiș te trimitea cu gândul la mulțimea de ziduri din ipsos care împărțeau spațiul de sub ele ca pe un stup de albine. Pe atunci existau prea puține mașini într-o asemenea zonă, iar spații verzi nu se vedeau deloc. O imensă clădire victoriană din cărămidă roșie se ridica în mijloc: o monstruoasă școală, spital, azil de bătrâni – nu am știut niciodată și nici nu mi-aș fi dorit

să știu. Valoarea Kilburnului depindea tocmai de ignorarea particularităților, deoarece prezenta ochiului și minții imagini diferite, în funcție de tine, de starea ta de spirit și de zi. Într-o după-amiază târzie de iarnă, în care lămpile albe ca ouăle începeau să se distingă timid, era o priveliște melancolică și înspăimântătoare, genul de loc din care pândeau ucigași care foloseau băi de acid. Într-o dimineață limpede și luminoasă de vară, când aproape nu exista smog și mișunau mulți oameni, ai fi zis că este o mahala mică și curajoasă în vremea Blitz-ului german: aproape te așteptai să-l vezi pe George al VI-lea scormonind cu umbrela prin cele câteva cratere lăsate de bombe. Kilburn putea să-ți sugereze masa fojgăind a clasei muncitoare, oameni care în orice clipă s-ar fi putut cățăra ca termitele pe viaduct, devorând tipii în costume dungate; la fel, putea fi o dovadă liniștitoare că atâția oameni reușesc să trăiască laolaltă în pace, atât de aproape unii de alții.

Împreună cu Toni, am coborât la Wembley Park, am schimbat peronul și am mai parcurs o dată distanța. Apoi am repetat figura.

– Doamne, câți sunt! a comentat Toni într-un târziu.

Mii de oameni în văgăuna aceea, la doar câteva sute de metri sub tine; și, cu toate astea, probabil că nu aveai să cunoști niciodată pe niciunul dintre ei.

– Păi, e un argument împotriva lui Dumnezeu, nu?

– Mda. Și în favoarea dictaturii luminate.

– Și în favoarea artei pentru artă.

O vreme a rămas tăcut, copleșit.

– Bine, îmi iau vorba înapoi, îmi iau vorba înapoi.

– Mi-am închipuit că așa vei face. Mai există și altele, dar aici e cel mai grozav.

Toni s-a urcat fără o vorbă în prima garnitură spre Baker Street, ca să mai parcurgă o dată porțiunea aceea.

De atunci nu eram doar interesat de călătorie, ci de-a dreptul mândru. Cuibul de termite de la Kilburn; stațiile soioase, pierdute, dintre Baker Street și Finchley Road; terenurile de joc de la Northwick Park, întinse ca niște stepe; depozitul de la Neasden, plin de material rulant îmbătrânit, scos din circulație; fețele înghețate ale pasagerilor – fulgurante apariții în geamurile trenurilor rapide de Marylebone. Totul mi se părea, într-un fel sau altul, relevant, totul îmi lăsa impresia că mă împlinește și-mi ascute sensibilitatea. Și, în definitiv, care este menirea vieții, dacă nu asta?

SST

Lucrurile nu se schimbă niciodată în jur. E una dintre primele reguli. Discutai despre cum vor arăta lucrurile atunci când se vor schimba: îți imaginai căsătoria și amorul de opt ori pe noapte și educarea copiilor într-un mod care combină flexibilitatea, toleranța, creativitatea și mulți bani; te gândeai la cum va fi să ai un cont în bancă și să te duci în baruri cu program de striptease și să porți butoni de manșetă și de guler și batistă cu monogramă. Dar orice amenințare reală cu schimbarea îți provoca teamă și nemulțumire.

În tot acest răstimp lucrurile nu s-au schimbat decât pentru alții. Profesorul de înot a fost concediat pentru că se dădea la băieți în vestiar („din motive de sănătate", ne-au zis nouă); Holdsworth, un golan prietenos din a 5-a B, a fost exmatriculat din cauză că turnase zahăr în rezervorul de la automobilul directorului, un Humber Super Snipe; copiii vecinilor făceau lucruri uimitoare, incredibile, de exemplu se angajau la Shell și erau repartizați în posturi din străinătate sau bricolau tot soiul de

rable sau mergeau la ceaiuri de Revelion. Echivalentul acestor tulburări la noi în casă a fost că fratele meu și-a făcut rost de o prietenă.

Loviturile psihice vin de obicei din alte direcții, nu? Cum ar fi atunci când fiul crește mai înalt decât tatăl, țâțele unei fete explodează dincolo de convexitățile marginale ale mamei sale, frații încep să se iubească între ei? Sau din invidie – cauzată de avere, de lipsa de coșuri, de succesul academic. În familia noastră existau prea puține motive din această categorie: tata era mai înalt și mai solid decât ambii lui fii, Mary trezea mai degrabă compasiune decât pasiune și toți trei copiii ne bucuram de un număr egal de haruri și necazuri faciale.

Când frate-meu și-a făcut rost de o prietenă, nu am simțit de fapt invidie. Ci de-a dreptul teamă, ascuțită de un strop de ură. Nigel a adus-o acasă pentru prima oară fără să fi existat vreun avertisment oarecare din partea Banchetei din Față. Pe neașteptate, cu o jumătate de oră înaintea cinei, fata și-a făcut apariția printre noi – o rochie din material lucios, poșetă, păr, ochi, ruj; până la urmă, arăta chiar ca o femeie. Și împreună cu frate-meu! Țâțe? m-am întrebat eu, cuprins de o panică ascunsă. Păi, nu prea aveai cum să-ți dai seama, mai ales din cauza rochiei. Dar, chiar și așa, era o fată! Am simțit că-mi ies ochii din cap cât cepele. Mai știam că mă puteam bizui pe Nigel: nu avea să-i scape reacția mea tematoare.

– Ginny, el este tatăl meu (mama robotea în bucătărie, să producă „doar o cină obișnuită"), iar ea este soră-mea cea mică, Mary. Aici e câinele, aici e televizorul, aici e căminul. Ah, iar aici (a spus, întorcându-se spre scaunul în care stăteam) este scaunul pe care ai să te așezi tu.

M-am ridicat, timid și furios, încercând să schițez un zâmbet.

– Vai, scuze, băiete, nu te văzusem. El este Chris; Chris Baudelaire – e adoptat. Nu se ridică în picioare când face cunoștință cu fetele, dar probabil că asta i se trage de la un atac de spleen.

Am întins mâna și am făcut o tentativă să recâștig terenul pierdut:

– Cum ziceai că o cheamă pe fătuca asta a ta?

Dar întrebarea mea nu suna nici pe departe inteligent și ironic, ci de-a dreptul stângace și nepoliticos.

– Jeanne Duval pentru tine, mi-a replicat, în ciuda ocheadei de avertisment din partea tatei. Iar data viitoare, Chris, să nu mai întinzi mâna înainte ca domnișoara să îți întindă mâna, OK?

În semn de agresiune fățișă, m-am reașezat la locul meu. Nigel a plasat-o pe „fătucă" pe canapea, alături de el. Apoi au fost amândoi tratați cu sherry. Am cercetat picioarele fetei, dar nu am reușit să le descopăr vreun defect. Mă încurca faptul că nu știam ce anume să caut. Și ciorapii păreau în regulă – nici ochiuri duse, dunga la locul ei și, deși canapeaua era joasă și o obliga să se lase mult pe spate, nu se vedea nicio urmă din terminația ciorapului (ceea ce tânjeam să zăresc și tânjeam să blamez).

Mi-am petrecut întreaga seară urând-o pe Ginny (ce mai nume stupid, trebuie spus de la bun început). O uram pentru ce-i făcea fratelui meu (îl ajuta să crească, de exemplu); pentru ceea ce avea să se întâmple cu relația dintre mine și el, din cauza ei (avea să pună capăt puținelor jocuri băiețești, de exemplu); și, mai presus de

orice, o uram pentru că era ea însăși. O fată, o creatură dintr-o specie diferită.

Toată seara a fost presărată de umilitoare clipe de *memento* că mai eram copil. Nu am primit vin la masă (nu-mi plăcea vinul, dar nu despre asta era vorba) și paharul meu cu suc de portocale mă umplea de o insuportabilă rușine. La început am încercat să-l ignor, dar am constatat că, pe parcurul cinei, culoarea devenea tot mai stridentă și mai disprețuitoare, până când, în momentul în care a apărut pe masă budinca la fel de portocalie, aveam impresia că pulsează cuvântul I-M-A-T-U-R, ca o firmă cu neon, și atunci am înghițit lichidul dintr-o sorbire. Încercările mele de a revendica legături specifice adolescenței cu fratele meu au rămas fără răspuns; apelurile mele la vacanțe, glume doar ale noastre, Doamne, până și comentariile despre SF, totul s-a dovedit zadarnic. Punctul culminant a fost când m-am întors spre Nigel și i-am zis:

– Ți-aduci aminte când noi doi...

Dar mai departe nu am ajuns, pentru că mi-a retezat-o, prefăcut apatic:

– Nu prea cred că-mi aduc aminte, băiete.

La care fata, Ginny asta, a zâmbit afectat. Iisuse, cât de antipatică era! Aproape că nu i-am adresat nicio privire toată seara și în orice caz nu am stat să ascult puținele ei cuvinte; mi-era suficient că o uram. Zâmbea, își țuguia buzele, făcea jocul Banchetei din Față, scotea exclamații ipocrite în privința mâncării. Ia să vezi când i-oi povesti lui Toni despre ea. *Chiftele* o facem.

– Frate-meu a venit aseară acasă cu noua lui fătucă, i-am spus lui Toni degajat, în timpul pauzei, a doua zi de dimineață.

Ne sorbeam laptele cu obișnuitul nostru aer prefăcut dezgustat de gurmeți (nu știai niciodată cine stă cu ochii pe tine). S-a încruntat și a clipit. Urma testul SSȚ.

– Suflet?

– Nu, absolut deloc, aș zice. Nu mai mult decât majoritatea, dacă mă-ntrebi. Apele liniștite sunt fără adâncime, așa arăta.

– Suferință?

– Păi, tatăl ei a murit, asta am reușit să scot de la ea, dar când am început s-o descos dacă a fost cumva o sinucidere toată lumea s-a prefăcut extrem de epatată și mi-au închis gura. Se gudura ca o cățea în călduri pe lângă maică-mea, ceea ce poate să însemne, bineînțeles, că maică-sa o bătea când era mică.

– Mda, sau doar că vrea să se pună bine cu ea.

– Dar sunt sigur că o pune de ceva.

– Cum așa?

– Umblă cu frate-meu.

– Crezi că a încercat-o?

– Stătea lângă el, pe canapea.

– Testul gulerului? Testul părului? Ocheade?

– Totul negativ. Nu mergea televizorul, din nefericire. Am încercat să aduc vorba de *Wells Fargo*, dar nimeni nu a părut interesat.

Toni și cu mine concepusem un infailibil test de televizor. Nimeni nu poate urmări un sărut – sau cel puțin un sărut din acelea nesfârșite, ca la forajul după țiței – fără să-și trădeze într-un fel sau altul simțămintele. Nu aveai cum observa direct, dar dacă stăteai aproape de aparat și te uitai atent la reflectarea de pe ecran, puteai de obicei să surprinzi niște reacții mai

directe: frate-meu încrucișându-și picioarele, maică-mea hotărându-se nervos să numere ochiurile din împletitură. Dacă doreai să le descoperi și pe cele de finețe, trebuia să te bazezi pe șmecherii periculoase, cum ar fi să sari în picioare după un pahar de suc de portocale sau să te apleci după revista *Radio Times*. Atunci, în acea fracțiune, puteai să surprinzi un oftat nostalgic (tata), plictiseală stânjenită (mama), interes tehnic (Nigel) ori mirare plângăreață (Mary). Oaspeții erau la fel de transparenți, în pofida manierelor de joc în deplasare.

– Ță-ță?

Partea finală a triadei, aceea pe care o rezervam întregii noastre capacități de percepție lumească.

– N-am văzut niciun strop. Poate că... și sunt generos... o pereche de negi.

– Aha.

Toni și-a relaxat sprâncenele, satisfăcut și ușurat. În definitiv, nu ratase nimic.

TARE ŞI APĂSAT

Toni şi cu mine petreceam o groază de timp împreună, plictisindu-ne. Nu eram plictisiţi unul de celălalt, bineînţeles – ne aflam la acea vârstă irecuperabilă, când prietenii îţi pot părea odioşi, enervanţi, necredincioşi, proşti sau josnici, dar niciodată plicticoşi. Adulţii erau plicticoşi, cu raţiunea, cu deferenţa, cu refuzul lor de a te pedepsi atât de sever pe cât ştiai şi tu că meriţi. Adulţii se dovedeau utili pentru că erau plicticoşi: se constituiau într-o materie primă; erau previzibili în reacţiile lor. Puteau fi molâi şi amabili sau acri şi răutăcioşi; în schimb, erau întotdeauna previzibili. Te făceau să crezi de la bun început în integritatea de caracter.

– Ce să fim astăzi? ne întrebam uneori unul pe celălalt.

Era negarea directă a statutului de adult. Adulţii erau întotdeauna ei înşişi. Dar noi, după părerea unanimă, nu crescuserăm încă, nu ne formaserăm încă; nimeni nu ştia „ce va ieşi din noi". Însă cel puţin aveam ocazia să facem câteva teste pe cont propriu.

– Ce va ieși din noi?

– Ceva ca o piftie?

– Sau ca o lumină?

– Sau ca un cadet de la Sandhurst?

Încă nu ieșise nimic din noi. Singura noastră formă consecventă era existența proteică. Totul era justificabil. Totul era posibil.

– Ce să fim astăzi?

– Ce-ar fi să ne dăm suporteri ai Primei Echipe?

O idee seducătoare. Ca niște mineri, eram mereu în căutarea unor noi pungi de caracter dinlăuntrul nostru; și era o bucurie să descoperim ceva absolut străin nouă. Directorul făcea mereu apel la băieți să-și irosească prețioasele după-amieze de sâmbătă făcând galerie Primilor XV; mai ales la meciurile din deplasare, când presiunile exercitate de șase sau opt părinți din partea adversă, lătrând întru victorie, plus dezorientarea produsă de o călătorie cu trenul până la terenul necunoscut, erau întotdeauna suficiente ca să distrugă moralul și așa nesigur al echipei noastre. De data aceasta, Toni și cu mine am pornit să urmărim meciul dintre școala noastră și Merchant Taylors, al căror teren se găsea doar la zece minute de mers cu bicicleta de la Eastwick.

– Cum s-o facem, am întrebat eu, pe bune sau șmecherește?

– N-avem cum fi destul de șmecheri, dacă Telford ne părăște.

– Adevărat.

– Dar nici prea pe bune nu putem fi.

– Nu te teme.

Telford era bruta care se ocupa de Primii XV, un tiran îmbrăcat într-un impermeabil, care călătorea în Singer Vogue-ul său la meciurile din deplasare, ale cărui îndemnuri neobosite de „Forța, Școală, FOOOORȚA" se rostogoleau peste terenul înghețat, tocmai de dincolo de tușa opusă.

– Trebuie să nu stăm pe partea unde se află *Teleflecaru'*.

– Mda. Cred că mai bine ar fi să o facem absolut pe bune la început, numai că fantastic de entuziasmați – ne deplasăm în susul și josul tușei, fluturăm din fulare, strigăm scorul ca să fim siguri că nu l-au uitat. Apoi, când încep să piardă, îi dăm bătaie mai departe în același stil, în așa fel încât să arate tot mai căcăcios, numai că Teleflecaru' n-o să ne poată prinde.

Planul părea garantat. Ne-am plasat pe tușa mai puțin populată și ne-am apucat să strigăm și să ovaționăm, în vreme ce Școala pasa aiurea, rata placaje, scăpa mingea, intra în ofsaid, pasa mingea înainte la doar câțiva metri de linia de țintă, deplasând în același timp grămada în direcția opusă.

– Ghinion, Școală!

– Pune osu' la treabă, Școală!

– Tare și apăsat, băieți, tare și apăsat!

– Înainte, Școală, înainte! Haide, haide, haide! Forța, forța, forța! Ah, ghinion, Școală! Acum aveți șansa să vă luați punctele înapoi!

– Numai treizeci de puncte, Școală. Repriza a doua aveți vântul în spate!

– Cazi, cazi! Mori cu ea la piept!

Acesta era cel mai josnic îndemn din colecție. De câte ori o lua razna mingea și un intercentru plăpând

și nesigur se prefăcea că o așteaptă să se potolească din țopăit, când de fapt stătea cu un ochi precaut pe ceata de înaintași adverși ce avansau în viteză, ne dezlănțuiam și noi. Dacă nu cădea lat pe minge, tipul nu putea fi decât un laș. Dacă o culegea și o scotea în tușă înainte să pună inamicul gheara pe el, tot laș rămânea. Dacă se arunca peste minge, existau mari șanse ca tehnicile primitive de grămadă acceptate în rugbyul școlar să-l lase satisfăcător de mutilat. Cel mai grozav era să-l faci să plonjeze prea devreme, să-l vezi zăcând acolo până ce-l călcau bine de tot în crampoane, după care arbitrul fluiera lovitură de pedeapsă pentru că ținuse mingea la pământ și nu o lăsase să fie jucată.

Pe măsură ce trecea meciul și cum vântul din spate purta toate pasele Școlii în față, inamicul și-a dublat avantajul, fără să se chinuiască. Toni și cu mine reflectam la ce păcat e că Școala nu are în grămadă pe nimeni de calibrul lui Camus sau Henry de. Treptat, jocul băieților noștri s-a mutat spre marginea opusă. Loviturile, chiar și cele executate de pe partea noastră, se îndreptau invariabil, în pofida dificultății, spre cealaltă tușă; și pasele se abăteau tot în direcția aceea. La un moment dat, într-una din rarele situații de acțiune pe partea nevralgică, s-au apropiat de noi, iar demiul de grămadă al Școlii (Fisher, N.J. – o persoană nu tocmai cultivată) a preferat să ignore o posibilă lovitură de urmărire și a șutat mingea în direcția lui Toni și a mea, de la o distanță de doar câțiva metri; a șuierat printre noi la o înălțime taman potrivită pentru a te *buli* și s-a mai dus cam vreo treizeci de metri. Toni și cu mine

nu ne-am înghesuit să alergăm și să le aducem mingea înapoi; am preferat să rămânem locului, la cinci metri de tușa fumegândă, oferindu-le sfaturi viguroase și bine chibzuite.

– Pe ei, Școală!

– Jucați la mână!

– Acum e momentul să vă năpustiți pe ei!

– Strângeți rândurile! Se-ncheie cele optzeci de minute, Școală!

– Sari!

– Ghinion, Școală. Bagă-te acum, *tare!*

– E-a ta, n-o scăpa!

– Tare și apăsat, tare și apăsat!

– Cazi, cazi, cazi! Mori cu ea la piept!

Când mai rămăseseră doar cinci minute, am ajuns la concluzia înțeleaptă că văzuserăm ce merita din meci; i-am mai îndemnat o dată pe băieți să pună tot sufletul și ne-am luat tălpășița. Oricum, cu cei din echipă aveam să mai dăm ochii abia peste două zile.

În vreme ce pedalam spre casă, întunericul serii se îngroșa dramatic; fuioare de ceață începeau să dea târcoale, pline de încredere, gardurilor înalte de laur. Fiecare al treilea felinar de-a lungul bulevardului Rickmansworth clipea și se trezea la viață. Trecând prin petele de lumină portocalie, evitam să ne uităm unul la celălalt; și așa era destul de neplăcut să ne vedem degetele maronii de pe ghidonul bicicletei.

– Crezi că am putea plasa chestia asta în categoria epatărilor? a meditat Toni.

– Păi, faptul că sunt cu toții niște burghezi de cea mai joasă speță nu-l poate tăgădui nimeni. Dar crezi că și-au dat seama că-i luăm peste picior?

– Presupun că da.

– Mda, și eu.

Eu eram întotdeauna dispus să-mi trec în palmares cât mai multe epatări cu putință. Toni, pe de altă parte, avea tendința să fie mai cusurgiu.

– Consider însă că ar fi puțin exagerat din partea noastră să ne închipuim că vor sta să reflecteze la ce încercam noi să-i învățăm despre etica jocului.

– Dar nu e tot o epatare reușită, chiar dacă nu le-a picat fisa?

– Nu știu.

– Nici eu.

Ne-am văzut de drum; acum, două din trei felinare răspândeau lumina lor ireală.

– Oare ce se va alege din ei?

– Bieți labagii. Directori de bancă, îmi imaginez.

– N-au cum să ajungă toți directori de bancă.

– Asta nu știu. Nici nu poți să afirmi că e imposibil.

– Da, adevărat. Hei, ce-ai zice de una ca asta? Ce-ar fi ca băieții din *întreaga școală,* în afară de noi, să ajungă directori de bancă? N-ar fi nemaipomenit? a strigat Toni, brusc surescitat.

Ar fi fost o chestie extraordinară. Perfectă.

– Și nouă cum ne vezi viitorul?

În ceea ce privește viitorul, de obicei preferam să merg pe mâna lui Toni.

– Eu ne văd pe noi, mi-a replicat el, artiști-rezidenți într-o colonie de nudiști.

Şi asta ar fi fost o chestie extraordinară. Perfectă.

Ne-am întors la Eastwick pe biciclete. Mai aveam atâtea de discutat; apoi, cârpa la ochi şi continuam („Apă limpede; labirintul de la Hampton Court? Umerii parcă vor să mi se legene; înviorare – ca şi cum tocmai ţi s-a făcut o transfuzie cu sânge. Stuttgart CO/ Münchinger") cu Bach.

RELAȚII OBIECTUALE

Lucruri.

Care este modul cel mai intens în care îți evoci adolescența? Ce anume îți aduci aminte mai întâi? Felul de a fi al părinților tăi; o fată; primul tău fior sexual; succesul sau eșecul la școală; o umilire încă nemărturisită; fericire; nefericire; sau, poate, un fapt mărunt, care ți-a dezvăluit pentru prima dată ce aveai să devii mai târziu? Eu mi-aduc aminte de lucruri.

Când privesc înapoi, mă văd de fiecare dată stând ridicat în pat, la capătul zilei; prea somnoros ca să citesc, și totuși prea treaz ca să sting lumina și să înfrunt spaimele tentaculare ale nopții.

Pereții dormitorului meu sunt gri, aidoma cenușii, o culoare cât se poate de nimerită pentru *Weltanschauung*-ul local. La stânga se află raftul cu cărți, în care copertele din carton ieftin ale fiecărui volum (cu Rimbaud și Baudelaire la îndemână) sunt îmbrăcate cu dragoste în folie transparentă. Numele meu apare pe fiecare din ele, în colțul de sus al paginii de gardă, în așa fel încât folia, împăturită cu

o margine de un centimetru jumătate, să acopere literele mari, trasate cu hotărâre: CHRISTOPHER LLOYD. Sistemul acesta împiedică ștergerea și, teoretic, furtul.

Alături, masa de toaletă. Un covoraș croșetat; două perii atât de pline de păr, încât le-am abandonat și am recurs la un pieptene; ciorapi uscați și o cămașă albă pentru dimineață; un cavaler din plastic albastru, compus din piesele unui joc dăruit de Nigel de un Crăciun, părăsit după ce-l vopsisem doar pe jumătate; în fine, o cutie muzicală mică, pe care o pun mereu să cânte, deși nu pot să sufăr melodia ei elvețiană lugubră – îi dau drumul doar pentru faza de scrâșnet obosit, când încep să i se termine rezervele de putere și tamburul cu țepi se străduiește din greu să mai miște degetele metalice.

Un perete cenușiu, cu un afiș ondulat reprezentând cea mai cenușie versiune a Catedralei din Rouen de Monet. Pick-upul meu marca Dansette, cu câteva discuri de muzică experimentală alături.

În dreapta, un șifonier cu cheie, niciodată încuiat. Pe fundul lui un teanc de hârtii puse anume în dezordine, pălării de vacanță, mingi de plajă dezumflate, jeanși și dosare vechi, toate îngrămădite în așa fel încât să ascundă câteva lucruri prețioase (un exemplar din *Reveille*, o scrisoare sau două de la Toni), care, speram, nu aveau să fie descoperite. Tot în șifonier, cele două sacouri de școală, prima pereche de pantaloni cenușii, a doua pereche de pantaloni cenușii, a treia pereche de pantaloni cenușii, pantalonii de cricket. Când închid ușa, o jumătate de duzină de umerașe metalice zăngănesc, ca să-mi aducă aminte de hainele pe care nu le am. Întreaga încăpere e plină de lucruri pe care nu le am.

Alături, un scaun drapat cu hainele purtate în ziua aceea. Proptită de el o valiză pe care, de nu știu câte ori, lipesc etichete în mintea mea. Etichetele arată mai multe generații de călătorii; unele sunt murdare și zdrențuite; toate implică *l'adieu suprême des mouchoirs.* Pot pleca; voi pleca. Deocamdată, valiza este lipsită de orice etichetă: dar toate astea vor veni la timpul lor. Într-o bună zi, voi lipi pe ea etichetele chiar cu mâna mea. Toate astea vor veni la timpul lor.

În fine, noptiera, pe care stă unicul obiect adus cu adevărat din străinătate – veioza. O butelcă de vin pântecoasă, învelită în trestie de plastic, suvenir dintr-o stațiune portugheză, din partea unui văr rătăcitor, transmisă mie de soră-mea; o indispunea. Ceasul meu, pe care îl disprețuiesc pentru că nu are o a doua limbă. O carte învelită în folie transparentă.

Lucruri pătrunse de esența a tot ceea ce simțeam și ce speram; și totuși, nu erau decât niște obiecte pe care nu mi le dorisem și nu le plănuisem decât pe jumătate. O parte le alesesem, altele fuseseră alese în numele meu, iar la unele chiar consimțisem. Pare atât de straniu? Ce altceva ești la vârsta aceea, dacă nu o creatură în parte înzestrată cu voință, în parte dispusă să consimtă, în parte aleasă de alții?

Partea a doua

Paris (1968)

Moi qui ai connu Rimbaud, je sais qu'il se foutait pas mal si A était rouge ou vert. Il le voyait comme ça, mais c'est tout[1]

VERLAINE către PIERRE LOUŸS

[1] Eu, care l-am cunoscut pe Rimbaud, știu că nu-i păsa câtuși de puțin dacă A e roșu sau verde. Îl vedea ca atare, dar asta-i tot (în lb. fr. în orig.).

- Și zici că ai stat o vreme la Paris?

- Mda.

- Când a fost asta?

Niciodată nu mint cu adevărat, deși un timp am încercat să ocolesc întrebările care urmau aproape de la sine. În primul rând, nu pomeneam niciodată de luna mai. Începutul verii era formularea cea mai precisă pe care îmi permiteam s-o mărturisesc.

- O mie nouă sute... (o încruntare, semn că memoria nu funcționează cum trebuie; gura ca a unui pește căutând ceva la suprafață)... trebuie să fi fost prin șaizeci și opt.

Totuși, efectul pe care îl are anul respectiv scade tot mai mult, iar eu nu mai am sentimentul că aș comite o înșelăciune atunci când răspândesc o ceață asupra datei exacte. „A, pe la sfârșitul anilor șaizeci." „Șaizeci și șapte, și opt, cam pe atunci." Dar mai mulți ani a trebuit să mă feresc din calea unei game întregi de replici.

– Aha, cum, când tinerii aceia îngrozitori... începeau prieteni de-ai părinților mei, măsurându-mă palizi la față, de parcă mă și vedeau cu buzunarele pline cu pietre de pavaj.

– Și ai văzut cu ochii tăi ceva din... era reacția obișnuită, de mijloc, ca și cum am fi discutat despre filme vizionate sau despre cunoștințe comune.

Mai era și un al treilea tip de reacție – calmă –, care mă neliniștea cel mai mult.

– O (o mișcare a scaunului, bătaia ușoară în pipă sau un alt gest social oarecare), *les événements.*

N-ar fi picat chiar atât de rău dacă ar fi fost formulată ca întrebare. Dar era întotdeauna o afirmație; după care venea o pauză respectuoasă, de reculegere, netulburată decât, să zicem, de scârțâitul unei jachete noi de piele. Dacă întârziam să întrerup tăcerea, primeam o mână de ajutor suplimentară (pornind de la amabila presupunere că sufeream de un șoc de pe urma exploziilor):

– Am cunoscut și eu pe cineva care s-a aflat acolo... sau:

– Ce n-am înțeles eu niciodată... sau:

– Chiar pe...

Chestia este că... da, am fost acolo, toată luna mai, când cu arderea Bursei, ocuparea Odeonului, blocajul de la Billancourt, zvonurile despre tancurile care vin huruind în noapte dinspre Germania. Dar, de văzut, nu am văzut nimic. Ca să fiu cinstit, nu reușesc să-mi aduc aminte nici măcar de o trombă de fum pe cer. Pe unde și-au lipit toate afișele acelea? Nu pe unde locuiam eu. Nu reușesc să-mi aduc aminte nici de titlurile ziarelor

din vremea aceea; și cred că presa își vedea de ale ei, ca de obicei – mi-aș fi adus aminte dacă ar fi făcut altfel. Ludovic al XVI-lea (dacă-mi iertați comparația) s-a dus la vânătoare în ziua când a căzut Bastilia, s-a întors acasă și în seara aceea a notat în jurnal: *Rien.* Eu mă întorceam acasă și scriam, săptămâni la rând: Annick. Nu numai asta, desigur: numele fetei era urmat de rânduri întregi de încântare gâtuită, firitiseală de sine crispată și deprimare prefăcută; dar mai exista oare vreun spațiu în acel jurnal al gâfâielilor exultante pentru „instantanee pătrunzătoare ale luptei", pentru orice fel de reflecții politice bolovănoase? Nu am păstrat jurnalul, dar nu pot crede că exista.

Toni mi-a arătat de curând o scrisoare pe care i-o expediasem de la Paris, care conținea unul din rarele mele comentarii despre criză. Din câte se pare, eu aveam următoarea explicație pentru tulburări: studenții erau prea proști ca să înțeleagă cursurile, îi cuprindea frustrarea și, din cauza lipsei facilităților pentru practicarea sportului, s-au luat la bătaie cu scutierii. „Poate că ai văzut o fotografie foarte bine structurată", scriam eu, „cu un grup de polițiști fugărind un student spre apele Senei. Studentul este întors pe jumătate spre obiectivul aparatului. Imaginea are ceva din Lartigue. Cel puțin el s-a ales cu puțin exercițiu fizic. *Mens seina in corpore seino.*"

Toni îmi mai citează și acum pasaje din scrisoarea aceea, atunci când își închipuie că mă cuprinde vanitatea, adică mai tot timpul. Din câte se pare, studentul implicat în incident a murit înecat – sau cel puțin așa au zis unii – deși, chiar dacă ar fi adevărat, de unde era

să știu eu atunci, nu? Destul de firesc, Toni este cât se poate de sarcastic în legătură cu întreaga mea experiență pariziană.

– Absolut tipic, fir-al al naibii! Singura oară când ai fost la locul potrivit în momentul potrivit în toată viața ta, aș zice, și tu ce faci? Te vâri într-o mansardă și împăiezi o păsărică oarecare. Aproape că-mi vine să cred în ordinea cosmică, atât de adecvată mi se pare situația. Presupun că tu-ți reparai bicicleta în timpul încăierării din 14-18! Îți luai examenul de la școala elementară în timpul Suezului! (De fapt, chiar așa și era, mai mult sau mai puțin.) Și cu războiul troian cum rămâne?

– Eram pe tron.

KAREZZA

La douăzeci şi unu de ani, obişnuiam să spun că eu cred în amânarea plăcerii; de obicei, eram greşit înţeles. Cuvântul era „amânare", nu „respingere" sau „reprimare" sau „abandonare" sau oricare termen dintre aceia în care era automat tradus. Acum sunt mai puţin sigur, deşi încă mai cred în dobândirea echilibrată, delicată a experienţei de către individ. Aceasta nu este o prescripţie, ci doar un lucru de bun-simţ. Câţi puşti de douăzeci şi unu de ani din zilele noastre nu sunt terminaţi din punctul de vedere al sentimentelor; ori, şi mai rău, câţi nu consideră că e şic să creadă că sunt? Nu cumva este absurd şi, în cele din urmă, comic să te hrăneşti doar cu ce merge la extreme? Nu se bazează întreaga structură a experienţei pe contrast?

Ceea ce vreau să spun, de fapt, este că atunci când am ajuns la Paris, cu aproape două decenii de educaţie în cârcă, plus lecturi extensive şi captivante din clasicii pasiunii – Racine, Marivaux, Laclos îmi erau călăuze de încredere –, eram încă virgin. Acum, nu săriţi să trageţi

toate concluziile bine ştiute (puritanism pândind din spatele aparentei deschideri spre lume; teama de sex deghizată sub pretenţia de austeritate; gelozie secretă pe puştimea de astăzi), pentru că le ştiu prea bine. Faptul că puberii de acum încep să se dea în bărci înainte să le coboare de tot testiculele nu mă deranjează. Chiar nu mă deranjează. Sau nu foarte des.

– Poate că nu-ţi place sexul? îmi şoptea Toni, după ce chestia numită de noi Urmărirea Comună se soldase, în cazul lui, cu pătrunderea în Marea Tradiţie. A sosit vremea să Reevaluezi, copile, mi-a recomandat el.

– Ştiu că îmi place şi de aceea îl refuz.

Argumentul acesta îmi convenea.

– Nu poţi afirma că ştii că îţi place, doar că ai impresia că o să-ţi placă.

– Foarte bine. (Se putea spune şi aşa, dacă voia el.) De Rougemont susţine că pasiunii îi priesc obstacolele.

– Asta nu înseamnă că trebuie să i le ridici tu în cale. Un artist al Făcutului cu Propria-i Mână. Mai bine te-apuci de chestia aia pe bune. Şi razi tot. Doamne, ce să-ţi spun, mie îmi vine să rad tot ce-mi iese-n cale, a continuat el, scoţând o serie de sunete nazale, ca de porc. Aproape că nu-mi trece prin minte vreo femeie cu care să *nu* vreau s-o fac. Gândeşte-te la toată fofoloanca aia care zace nefolosită! Atâta blăniţă apetisantă. Tu nu eşti un pervers. E adevărat că nu pari a avea avântul grozav pe care-l simt eu în mine (recunosc, Toni arăta cu adevărat mai matur şi mai dornic de vânătoare), dar aş îndrăzni să afirm că mai toate femeile ar sări pe tine, dacă ar avea ocazia. Vreau să zic, dacă le tăiem de pe listă pe cele peste şaptezeci, nu, cincizeci, şi pe cele

sub cincisprezece, călugărițele, maniacele religioase, majoritatea proaspăt căsătoritelor, dar nu toate, câteva milioane din cele care suferă de malnutriție și pe cele pe care probabil nu ți-ai dori tu să le atingi, mamă-ta, soră-ta, nu, dacă mă gândesc mai bine o lăsăm pe listă, nu se știe niciodată, bunică-ta, plus June Ritchie și orice altă persoană cu care sunt eu la momentul respectiv – și cu ce ne alegem? Sute de milioane de femei care nu ar avea nimic împotrivă să și-o tragă cu tine. Franțuzoaice, italience, *suedeze* (și-a înălțat o sprânceană), americance, persane?... (Și-a lăsat capul într-o o parte.) Japoneze – inscrutabilul *yoni? Malaieziene*? Creole? Eschimose? Birmaneze? (Ridicând nerăbdător din umeri.) Piei-roșii? Letone? *Irlandeze*? (Apoi, supărat.) Zulu?

S-a oprit, ca un vânzător care tocmai ți-a scos înainte marfa lui cea mai de preț și știe că este suficient să te concentrezi puțin ca să găsești un lucru care-ți place.

– N-am știut că faci laba pe atlas.

– Sunt doctor în *National Geographic*.

– Păi, arată-mi-l pe ăla care nu e.

– Dar ai avut nu știu câte ocazii până acum, nu? (Toni, aidoma unui controlor de trafic aerian conștiincios, îmi urmărea mereu ceea ce el numea „lovituri ratate de puțin".) A fost infirmiera aceea care ți-a zis că, dacă ai să fii cuminte, data viitoare îți dă ciocolată?

– Da.

– Și fata aceea care nu era nici evreică, nici catolică și fusese la filme cotate X?

– Da.

– Și femeia aceea, când te angajaseși de Crăciun?

– Riscam să-mi pierd gratificația.

– Asta-i problema, puștiule, să nu care cumva să-ți pierzi gratificația! Și Rusty, pentru numele lui Dumnezeu, Rusty...

Pe Rusty o chema de fapt Janet, dar Toni îi dăduse o poreclă de revistă ieftină, în parte, bănuiesc, din cauza tendinței lui de a americaniza sexul; în mod oficial însă, pretindea el, se temea că biata fată avea să rugineasc[1] dacă nu aveam o dată grijă să *i-o dau printre* (după cum se exprima el, nu eu).

După ce am terminat școala, am hoinărit vreo două luni cu Rusty. Ea era fiica avocatului din cartier și îndeplinea condițiile noastre SSȚ. (Deși, în cazul ei, era mai degrabă ȚSS. Avea țâțe mari și era nefericită. Toni trăsese concluzia, cu logică neclintită, că era nefericită din cauză că, de îndată ce-i crescuseră țâțele mai mari decât ale maică-sii, părinții începuseră să-i facă zile fripte; prin urmare, Suferise; iar dacă ai Suferit, nu se putea să nu ai Suflet.) Janet și cu mine obișnuiam să stăm la soare, ceea ce mie aproape că-mi făcea plăcere (deși presupuneam că voi rămâne mereu un orășean get-beget în inima mea: sufletul meu rece avea nevoie să fie într-un interior, ca un fir de rubarbură care crește cel mai bine într-o glastră întoarsă invers). Ne plimbam și râdeam de jucătorii de golf; am încercat să învățăm să fumăm; ne gândeam la Viitor cu V mare. Eu îi explicam că fac parte din generația tinerilor furioși; ea mă întreba dacă asta înseamnă că nu-mi voi lua o slujbă; eu îi ziceam că nu sunt sigur – nu puteai ști niciodată în ce parte te va târî Furia; ea îmi mărturisea că mă înțelege.

---

[1] *Rusty* are și sensul de „ruginit, părăsit, uitat" (n. tr.).

Janet/Rusty a fost prima fată cu care am schimbat sărutări de o durată respectabilă; cea dintâi, adică, alături de care am constatat că nu ai voie să respiri decât pe nas. Inițial, m-am simțit ca la dentist: stai tot timpul cu speranța că singurul orificiu care mai funcționează nu se va înfunda înainte să apuci tu să cobori de pe scaun. Dar treptat am început să capăt încredere. După aceea, mi se părea mai degrabă un exercițiu subacvatic cu aparatul de respirat.

Exercițiu pe care îl practicam din plin cu Janet. Aproape aș putea spune că ea a fost iubirea unei părți din viața mea.

– Aproape aș putea spune că ea a fost iubirea unei părți din viața mea.

– Tu o zici.

– Încă sună bine?

– Mda, sună bine – inteligent, chiar dacă nu foarte viguros; dar presupun că ăsta-i tonul potrivit. Prin urmare, de ce nu *i-ai dat-o printre* lui Rusty?

– Oare de ce-ți iei întotdeauna metaforele din sport? Să punctezi, să tragi, să plachezi, să faci un tur. De ce ții morțiș să pară atât de competitiv?

– Pentru că este chiar așa, așa este. Și, dacă nu ai grijă, te vezi scos pe tușă. Rusty, vreau să zic, Rusty...

Și-a compus o mină sfâșiată de pasiune și a dat din mâini ca un artist cântăreț-dansator dintr-o trupă de albi-și-negri.

– Îți plăcea de ea?

– Dacă-mi plăcea? Dacă nu ai fi fost tu la mijloc, i-aș fi...

– ... înscris cinci goluri, trei coșuri, două knockouturi, opt eseuri și ai fi bătut și recordul la maraton, dacă te apucai de treabă.

– Săritura cu prăjina.

– Suliță.

– Băgăm mingea la gaură.

Și s-a prefăcut că jonglează cu două țâțe monstruoase.

– Pe locuri, fiți gata, start!

– Și de ce nu, Chris?

– Faptul că poți nu înseamnă neapărat că și trebuie.

– Dacă poți și vrei înseamnă că trebuie să o faci.

– Dacă nu o faci decât pentru că trebuie, atunci înseamnă că nu vrei cu adevărat.

– Dacă poți și vrei, dar nu o faci, înseamnă că ești poponar.

– Eu îl iubeam pe bărbatul din Rusty.

Rusty/Janet și cu mine am rezistat multă vreme fără să ne dezbrăcăm unul pe celălalt. Pe de o parte, era lipsa de ocazii, deși – după cum îmi argumentam doct – cei ingenioși și disperați găsesc întotdeauna vreo poiență îmbibată cu apă, vreo banchetă din spate pe care-ți rupi spinarea sau vreo ușă de magazin mai retrasă, unde te enervează farurile mașinilor care trec pe acolo. Dar presupun că nu eram disperați, iar ingeniozitatea noastră se limita la a ne face părinții să creadă că nu ne pasă dacă suntem lăsați de capul nostru sau nu; în felul acesta, eram lăsați de capul nostru mai mult.

Uneori totuși ne lansam într-o investigație reciprocă, jucăușă, parțială, pe jumătate amuzată. Expuneam câte o bucățică din trupul celuilalt – o semilună de sân, o fâșie de pântece, un umăr, o coapsă. În puținele ocazii

când ne-am dezbrăcat de tot, am avut un sentiment de dezamăgire. Dar, după cum am înțeles mai târziu, nu era vorba de sentimentul de frustrare că nu făcusem amor; ci de un sentiment vag, acel soi de insatisfacție pe care o ai când ai realizat ceva, și nu atunci când ai eșuat. Mă întrebam dacă nu cumva plăcerea năzuinței nu o întrece pe aceea a realizării, a victoriei, a orgasmului. Poate că nivelul maxim al satisfacției sexuale e reprezentat de *karezza*? După cum obișnuiam să-i spun lui Toni, din sanctuarul virginității mele, doar societatea noastră competitivă, iubitoare de jocuri, ne împinge să ne aruncăm înainte, cu tărăboi, în tumultul orgasmului.

DEMANDEZ NUTS

Nici acum nu știu cât de importante sunt toate acestea.

Paris. 1968. Annick. Un nume breton încântător, nu-i așa? Apropo, silaba *-ick* se pronunță cu *i* lung, rimând cu *excit*, ceea ce nu prea se cuvine sau cel puțin nu în primă instanță.

Mă dusesem la Paris să fac cercetări pentru o parte a lucrării la care mă angajasem ca să pot obține o bursă și să ajung la Paris. Un simț al priorităților absolut normal în rândul absolvenților de facultate. La vremea aceea, prieteni de-ai mei își petreceau timpul lenevind, constructiv sau nu, prin majoritatea capitalelor europene, după ce dezvoltaseră forme de interes furios pentru chestiuni care nu se puteau investiga pe deplin decât acolo unde se aflau documentele relevante. În cazul meu, era vorba de „Importanța și Influența Stilurilor Dramatice Britanice asupra Teatrului Parizian în Perioada 1789-1850". Trebuie neapărat să menționezi cel puțin o dată importantă

(1789,1848,1914) în titlu, deoarece astfel arată mai eficient și vine aparent în sprijinul credinței generale că totul se schimbă odată cu izbucnirea unui război. De fapt, după cum am descoperit eu repede, lucrurile se schimbă cu adevărat: astfel, în anii imediat după 1789, Stilurile Dramatice Britanice au avut prea puțină Importanță și Influență asupra Teatrului Parizian, pentru simplul motiv că niciun artist britanic cu capul pe umeri nu și-ar fi riscat pielea acolo, în timpul Revoluției. Presupun că ar fi trebuit să ghicesc asta de la început. Dar ca să fiu cinstit, singurul lucru pe care-l știam despre felul de a juca al britanicilor în Franța, atunci când am născocit subiectul, era că Berlioz s-a îndrăgostit de Harriet Smithson în 1827. Ea era bineînțeles irlandeză, așa cum am descoperit și eu; dar, la o adică, ceream numai bani pentru șase luni la Paris, iar autoritățile financiare nu sufereau de suprasofisticare.

– *Can-can, frou-frou, vin blanc,* chiloței franțuzești, a fost comentariul lui Toni, când i-am zis că plec la Paris.

El își petrecea stagiul de dezanglificare în Maroc și trudea de zor, umplând role întregi de sâsâituri și mormăieli pe Grudigul său.

– Kef[1]. Hașiș. Lawrence al Arabiei. Curmale, i-am răspuns eu, deși aveam sentimentul că replica nu are suficient venin.

De fapt, lucrurile nu stăteau chiar așa. Fusesem la Paris de multe ori înainte de 1968 și nu mă întorceam

[1] *Dolce farniente* sau starea de beție cauzată de hașiș.

acolo cu niciuna din așteptările naive pe care Toni se lăcomea să mi le atribuie. Prospectasem latura *Paree*, cum s-ar zice, încă de la sfârșitul adolescenței: paperbackuri verzi scoase de Olympia Press, trândăvia vizuală din cafenelele de pe bulevard, îndrăzneții chiloței cu șnur și podoabele de piele ale dansatoarelor dintr-un simulacru de speluncă din Montparnasse. Partea istorică a orașului o parcursesem în studenție, scormonind după celebritățile de la Père Lachaise, întorcându-mă triumfător după fiecare descoperire neașteptată: catacombele de la Denfer-Rochereau, unde istoria postrevoluționară și melancolia personală puteau fi combinate în modul cel mai armonios, bântuind pe sub bolți pline de schelete transplantate, sortate și stivuite după felul oaselor, nu după trupuri: valuri ordonate de femururi și cuburi masive de hârci apăreau pe neașteptate înaintea luminii șovăitoare a lumânării tale.

Ajunsesem deja la stadiul la care nu mai rânjeam sarcastic compatrioților mei istoviți care aglomerau cafenelele de la Gare du Nord, făcând semne din degete câte pahare de Pernod doreau.

Am ales Parisul pentru că-mi era un loc familiar, unde puteam trăi singur, dacă doream. Cunoșteam orașul; cunoșteam limba; nu aveam să fiu hărțuit de mâncare sau de climă. Era prea mare ca să existe o colonie a emigranților englezi amenințător de ospitalieră. Prea puține lucruri puteau să mă împiedice să mă concentrez doar asupra mea.

Prietenul unui prieten mi-a închiriat un apartament în Buttes-Chaumont (zăngănitoarea linie de Metro *7-bis:*

Bolivar, Buttes-Chaumont, Botzaris). Era un atelier-dormitor voios, vag lăsat în părăsire, cu o podea tipic franţuzească scârţâitoare şi cu un storcător de fructe într-un colţ, care funcţiona pe baza unei rezerve de franci vechi, păstraţi pe o poliţă. În bucătărie exista un raft cu sticle de calvados de casă, din care aveam voie să beau, cu condiţia să înlocuiesc fiecare sticlă cu o alta, de whisky (am pierdut bani la afacerea asta, în schimb m-am ales cu culoare locală).

Mi-am cuibărit modesta mea zestre, am şpăguit-o pe portăreasă, Mme Huet, în cămăruţa ei plină de plante în ghiveci, pisici diareice şi numere vechi din *France Dimanche* (mă prevenea despre fiecare *nouvelle intervention chirurgicale à Windsor),* m-am înscris la Bibliotheque Naţionale (la care nu mi-era foarte comod să ajung) şi am început să mă consider, în sfârşit, o fiinţă autonomă. Şcoala, cei de acasă, universitatea, prietenii – toţi, fiecare în felul său, ofereau un consens de valori, ambiţii, stiluri de eşec verificate. Acceptai înfrânările, reacţionai împotriva înfrânărilor, reacţionai împotriva faptului că reacţionai împotriva înfrânărilor, iar acest perpetuu du-te-vino al procesului îţi lăsa iluzia înaintării. Iată-mă totuşi, în sfârşit, gata să izbutesc. Un scurt răgaz şi apoi aveam să izbutesc cu adevărat.

Ei, poate că nu chiar imediat. Deci vii aici, te aşezi şi te apuci metodic să găseşti calea de a izbuti în viaţă: nu însemna asta oare să te supui aceluiaşi tip de gândire bine îndrumată, de funcţionar al statului, pe care o disprețuisem eroic? Prin urmare, primele câteva săptămâni am lenevit, fără să-mi bat capul prea mult şi să mă

simt vinovat. Am mers la Howard Hawks, care joacă mereu pe undeva prin Paris. M-am tolănit în pieţele şi grădinile mai puţin faimoase, ca un cunoscător ce eram. Am redescoperit afectarea pe care ţi-o dă călătoritul cu clasa întâi pe un bilet de Metro de clasa a doua. Am parcurs câteva reportaje despre reprezentările din timpul Revoluţiei ale lui *Cato* de Addison (piesa era una din preferatele lui Marat). Am răsfoit diverse mărturii despre Viaţa Artistică la Paris. M-am instalat comod în sala de la Shakespeare & Company. Am citit memoriile postume ale lui Hemingway de la Paris, despre care se zvonea că le scrisese soţia lui („Nici vorbă", mă asigurase Toni, „sunt aşa de prost scrise, încât trebuie să fie autentice").

Am executat câteva desene migăloase, potrivit Principiului întâmplării. Teoria respectivă susţinea că totul este intrinsec interesant, că arta nu trebuie să se concentreze, asupra punctelor de maximă atracţie (ştiu că *unii* au folosit această replică înaintea mea). Astfel îţi porţi caietul de schiţe peste tot şi nu te opreşti potrivit gradului de interes oficial, general acceptat, pentru ceea ce vezi, ci pentru un factor aleatoriu oarecare, asupra căruia te decizi în ziua respectivă – cum ar fi dacă eşti îmbrâncit pe stradă, dacă observi două biciclete mergând paralel sau dacă simţi miros de cafea. Atunci încremeneşti, rămâi cu privirea aţintită în direcţia în care mergeai şi cercetezi cel dintâi lucru care îţi cade sub ochi. Într-un fel, reprezintă o dezvoltare a vechii teorii pe care Toni şi cu mine o numisem Teoria Lenevelii Constructive.

M-am îndeletnicit puțin și cu scrisul. M-am îndeletnicit, mai exact, cu entuziasm reținut. Teste de memorie, de exemplu, descrierea măcelarului de carne de cal pe care-l vizitam o dată pe săptămână (întotdeauna vinerea - mărturisesc această parodie), dar pe care nu-l privisem niciodată cu atenție, până nu am încercat să-l descriu, înțelegând ce mult pierdusem. O altă experiență era să stau în fața ferestrei deschise și să notez pur și simplu ce vedeam; a doua zi verificam selectivitatea simțului meu de observație. Apoi câteva exerciții stilistice, inspirate de Queneau, cu scopul de a-mi dezmorți degetele. Și o mulțime de scrisori, o parte (către părinți) descriind ce nu făceam, altele mai lungi și mai istețe adresate lui Toni, despre ceea ce făceam de fapt.

Era o existență cât se poate de plăcută. Desigur, Toni (care rezistase trei săptămâni în Africa și acum începuse să lucreze ca lector) îmi scria să mă dojenească pentru lipsa de realism economic. Ca răspuns, îi argumentam că fericirea depinde în mod necesar de lipsa de realism a unei fațete a vieții tale: că într-un anume domeniu (emoțional, financiar, profesional) trebuie să trăiești depășindu-ți resursele. Oare nu stabilisem asta noi doi la școală?

Caii sunt de curse
Cruță ale tale eforturi
Prea puține resurse
Sfârșesc prin divorțuri.

Apoi, după o lună de stat la Paris, am întâlnit-o pe Annick. Oare evenimentul acesta nu trebuia să aducă și

mai multă lipsă de realism, și mai multă depășire a resurselor, și mai multă fericire? Dar oare așa s-a întâmplat? Cum era vechea zicală din școală? Două plusuri dau un minus?

Am întâlnit-o, și zâmbesc de câte ori îmi aduc aminte, grație uneia dintre rarele mele vizite la Bibliotheque Naționale. Am rămas acolo aproape o oră, răsfoind scrisorile de tinerețe ale lui Victor Hugo, ca să văd dacă avea ceva de zis despre stilul dramatic englez în vreme ce lucra la *Cromwell* (dacă țineți neapărat să aflați, avea și nu avea – doar una sau două fraze ciudate și părtinitoare); extenuat de priveliștea activității științifice practicate în masă, am șters-o curând, retrăgându-mă pentru un pahar de *vin blanc cassis,* sorbit la repezeală într-un bar de pe Rue de Richelieu, care era de obicei la mare concurență cu biblioteca, în ceea ce mă privea, și nici nu mi se părea nepotrivit: atmosfera de aici aducea aminte clar de cea din Bib Nat. Aceeași atenție soporifică, afaceristică, față de ce se află înaintea ta; răsfoitul potolit al paginilor de ziar, în locul celor de carte; capetele legănate cu aer savant; soilitorii profesioniști. Doar un *espressor* sforăind ca o mașină cu aburi, insista să-ți amintească unde te afli.

Am privit roată, cercetând clișeele locului aducătoare de tihnă: legea împotriva stării de ebrietate în public, înrămată și agățată la vedere; tejgheaua din oțel-inox; lista de bucate oferind o selecție austeră, între *sandwich* și *croque*[1]*;* zidul de oglinzi bârfitoare;

[1] Prescurtare de la *croqne-monsieur* sau *craque-madame:* sendviș cald, cu brânză (în lb. fr. în orig.).

cuierul pentru pălării din spatele ușii, aducând cu un copac trăsnit; plantele din plastic prăfuit, puse sus, pe un raft. De această dată, totuși, privirile mele s-au oprit pe neașteptate...

– *Mountolive!*

Iat-o, pe scaunul din împletitură de plastic de la masa vecină. Ediția *Livre de Poche,* cu un semn suficient de departe în text ca să indice cel puțin încăpățânare și, probabil, entuziasm.

Când m-a auzit vorbind, s-a întors spre mine. Mi-a trecut imediat prin minte „Dumnezeule, eu nu fac așa ceva de obicei" și apoi ochii și-au pierdut capacitatea de focalizare, desolidarizându-se parcă de voce. Era obligatoriu să spun ceva.

– Citiți *Mountolive?*

Atât am reușit să bolborosesc în *patois*-ul local, iar încordarea cerebrală modestă mi-a convins totuși ochii să-și reintre în funcțiune. Era...

– După cum vezi.

(Repede, repede, născocește ceva.)

– Le-ai citit și pe celelalte?

Avea părul negru și...

– Le-am citit pe primele două. Bineînțeles, *Clea* n-am citit-o încă.

Păi, sigur că nu, întrebare cât se poate de prostească, pielea ei era destul de măslinie, dar nepătată, desigur că așa se întâmplă adesea, doar tenul deschis este cel care...

– O, bineînțeles. Și vă place?

De ce naiba puneam întrebările astea ordinar de plate? Sigur că-i plăcea, altfel n-ar fi citit două cărți și

jumătate. De ce nu-i arătam că le citisem și eu, că adoram *Quartet*, că devorasem tot ce reușisem să înhață scris de Durrell, că știam chiar pe cineva care scria poeme pe tema Pursewarden.

– Da, foarte mult, deși nu înțeleg de ce aceasta e scrisă mai simplu și mai convențional decât celelalte două.

Hainele fetei erau cenușii și negre, dar asta nu o făcea câtuși de puțin să arate neglijent, nu, era elegantă, culorile nu ieșeau de fapt în evidență, ci efectul general...

– De acord. Adică, nici eu nu știu. Ați dori încă o cafea numele meu este Christopher Lloyd, am pronunțat dintr-o suflare.

Ce va spune? Nu cumva poartă un inel de logodnă? Are vreo importanță dacă refuză? *Merci* înseamnă oare „Mulțumesc, da" sau „Mulțumesc, nu", al naibii să fie, nu reușesc să-mi amintesc.

– Da.

Ah. În sfârșit, un răgaz. Un minut sau două la bar. Nu, nu te grăbi, Gaspard sau cum te-o chema, mai întâi servește-i pe toți ceilalți. Hei, trebuie să mai existe o mulțime de oameni pe stradă care au nevoie să fie serviți înaintea mea.

Nu, de fapt, dacă stau să mă gândesc, mai bine servește-mă acum – s-ar putea să-și închipuie că sunt un tip din aceia atât de politicoși, încât nu reușesc să facă rost de un pahar de băutură în pauzele de la teatru. Dar eu ce să comand, prefer să nu iau la fel, nu e decât 5.30. Nu pot să trec la o băutură tare și sofisticată, își va imagina

că sunt un potențial *clochard*[1], ce-ar fi să iau o bere, de fapt nu prea am chef, ei, sper să nu pară o băutură prea de rând...

– *Deux express, s'il vous plaît.*

Ducând cafelele la masă, m-am concentrat să nu le vărs. În același timp, m-am concentrat să nu las impresia că m-aș concentra. Foarte bine, ea stătea cu spatele spre bar, dar nu era exclus să existe vreo oglindă trădătoare prin jur; și, în orice caz, trebuie să adopți de la bun început stilul potrivit – rece, dar nu burghez, detașat, dar nu neglijent. Una dintre cafele a dat puțin peste margini. Repede, pe care... să i-o ofer ei, din motive de egalitate și ca să văd cum se descurcă, sau să o păstrez pentru mine, din motive de cavalerism, riscând să ratez toată chestia? Jonglând cu toate astea în minte, am reușit să vărs și din cea-laltă ceașcă.

– Scuze, sunt puțin prea pline.

– Nu face nimic.

– Zahăr?

– Mulțumesc, nu. Ai schimbat băutura?

– Mmda. Nu am vrut să-ți închipui că aș fi un *clo-clo.*

A zâmbit. Chiar și eu am fost la un pas să zâmbesc.

Nimic nu ajută mai bine la înlăturarea îndoielilor inițiale decât argoul. El indică a) simțul umorului, b) interes aprins față de jargonul relevant al limbii străine, c) faptul că se poate obține intimitatea verbală propice cu un britanic și că nu vei fi silit să discuți la nesfârșit

[1] Vagabond (în lb. fr. în orig.).

despre Caracteristici Naţionale şi *le chapeau melon* într-o manieră pompoasă.

Am flecărit, am zâmbit, am băut cafelele, amuzându-ne destul de bine împreună, şi am întins şi câteva antene. Eu am aruncat cât de interesat aş fi să mă uit pe traducerea după *Quartet*, acordându-mi singur o notă bună pentru subtilitate; ea m-a întrebat cât timp voi studia la Paris, iar mie mi-a trecut prin minte, ştii ceva, încă nu ne-am luat. Întrebări care nu înseamnă nimic sau înseamnă foarte mult. Eram prea nervos ca să-mi dau seama dacă-mi place cu adevărat; mă cuprindea pe rând nonşalanţa ori agitaţia, într-un ritm cu totul neraţional. De pildă, am făcut o gafă întrebând-o cum o cheamă: întrebarea mi-a ţâşnit din gură ca o bucată de mâncare scăpată de sub control atuncicând firul conversaţiei ar fi cerut să mă interesez de reputaţia lui Graham Greene în Franţa. Pe de altă parte, pasajul când-ne-vom-revedea mi-a ieşit foarte bine, jucat curat, evitând atât *hauteur*[1]-ul, cât şi umilirea de sine, mai la îndemână şi mai distructivă.

Am cunoscut-o pe Annick într-o marţi şi am stabilit că ne putem întâlni din nou vineri, la acelaşi bar. Dacă n-avea să-şi facă apariţia (din cauza unei probleme oarecare cu o verişoară – oare de ce francezii au mereu verişori? Englezii, în schimb, nu au niciodată verişori în aceeaşi măsură), urma să îi telefonez la numărul pe care mi-l lăsase. M-am gândit să mă eschivez de la întâlnire, dar în cele din urmă m-am decis să-mi las inima să hotărască şi m-am prezentat. În definitiv,

[1] Trufie, aroganţă (în lb. fr. în orig.).

petrecusem trei zile frământându-mă cum mi-ar sta căsătorit cu ea.

De fapt m-am gândit la Annick atât de intens, încât nu mai izbuteam să-mi amintesc cum arată. Aveam sentimentul că am așternut strat după strat de *papier mâché* peste un obiect, urmărind cum forma inițială dispare treptat. Ce îngrozitor ar fi fost să nu o recunosc pe femeia care îmi era soață de trei zile! Un prieten de-al meu, student, care avea aceleași fantezii și stări de nervi ca și mine, născocise odată o stratagemă perfectă de depășire a unei asemenea dificultăți: apărea cu o pereche de ochelari, special pregătită, cu lentile sparte, pe care îi răsucea ostentativ în mână în timp ce o aștepta pe fată. Planul funcționa întotdeauna, mă asigura el; mai mult, atunci când stratagema era mărturisită, mai târziu, atrăgea fără greș o reacție plină de afecțiune din partea fetei. Dar nu trebuia să te grăbești cu mărturisirea, desigur; nu e bine să începi prin a dezvălui slăbiciunea și incompetența, mă sfătuia el, dar mai târziu devin proptele neprețuite, când e nevoie să le prezinți ca pe niște semne ale căldurii și omeniei.

Cum aveam însă ochi buni, nu prea puteam să mă folosesc de ideea lui; nu-mi rămânea decât să mă prezint devreme și să folosesc șmecheria cu profund-adâncit-în-lectură. În după-amiaza rendez-vous-ului nostru tremuram ca o frunză, îmi rosesem două dintre cele mai bune unghii, iar vezica mi se umpluse toată ziua mai ceva decât un rezervor de closet. Părul mi-era în regulă, reușisem să-mi aleg și hainele, după multe dezbateri cu mine însumi, mi-am schimbat (încă o dată)

chiloții după o altă inspecție de ultim moment și am ales cartea cu care doream să fiu descoperit: *Contes cruels* a lui Villiers de l'Isle Adam. De fapt o mai citisem, prin urmare eram bine acoperit dacă se dovedea că o cunoștea și ea.

Toate astea pot sugera un calcul cinic, dar nu cred că o asemenea judecată ar fi fost dreaptă în cazul meu. Era, așa cum voiam să cred (și poate încă mai vreau), mai degrabă rezultatul unei dorințe delicate de a plăcea. Era vorba de cum îmi imaginam că i-ar plăcea să mă înfățișez, tot atât de mult pe cât doream eu să mă înfățișez înaintea ei.

– *Salut!*

M-am extras cu o tresărire din bătrânul Villiers, gestul brusc și emoția tulburându-mi iarăși limpezimea vederii. Așa s-a rezolvat temerea mea că nu o voi recunoaște.

– Ah, ăăă *salut!*

Am dat să mă ridic tocmai când ea începea să se așeze. Ne-am oprit amândoi, am râs și apoi am luat loc. Deci așa arăta, da, ceva mai subțire decât mi-aduceam eu aminte, iar (când și-a scos pardesiul) ăăă, da, erau, mmm, foarte frumoase, nu enorme, dar, cum să spun... ei bine, reale? Nu mai rămâneau de testat decât Sufletul și Suferința. Părul castaniu-închis, despărțit la mijloc și drept, lung până la umeri, unde făcea o buclă în sus; ochi frumoși, căprui și presupun că de dimensiune și formă obișnuite, însă foarte vioi; nasul funcțional. Gesticula când conversam. Cred că cel mai mult îmi plăceau la ea părțile în mișcare –

mâinile și ochii. Nu numai că o ascultai, o și contemplai vorbind.

Am discutat despre lucrurile cele mai la îndemână – studiul meu, slujba ei dintr-o bibliotecă de imagini, Durrell, filme, Paris. Așa se întâmplă de obicei, în ciuda fanteziilor despre cum ar intra mințile instantaneu într-un angrenaj, despre cum ai descoperi cu bucurie că împărtășești aceleași presupuneri. Cădeam de acord asupra celor mai multe lucruri – de altfel, normal, având în vedere dorința mea lașă de a mă face plăcut. Nu vreau să spun că aș fi lăsat impresia unei ființe lipsite de coloană vertebrală; și chiar mi-am manifestat în oarecare măsură dezacordul când a fost vorba de simțul umorului la Bergman (susținând cu dezinvoltură că ar poseda așa ceva). Dar exista un firesc în investigațiile pe care atât eu, cât și ea, le făceam; însă cel mai important era să nu devenim antipatici.

După un pahar sau două, ne-a venit ideea să mergem la un film. Adevărul e că nu poți vorbi la nesfârșit; cel mai bine este să treci printr-o mică experiență comună, cât mai curând cu putință. Ne-am înțeles repede să vedem noul film al lui Bresson, *Au Hasard Balthazar*. Știai bine unde te găsești – sau cel puțin unde se presupunea că ar trebui să te găsești – când era vorba de Bresson. Curajoase, independente și filmate în alb-negrul intelectual; asta se spune despre filmele sale.

Cinematograful era în apropiere, acorda reduceri studenților chiar și la reprezentația de seară, iar în fața vitrinei se găseau destule persoane cu înfățișare adecvată, care priveau fotografiile. Spectacolul a început cu

obișnuitul cortegiu de hidoase reclame cu desene animate, în care apăreau animale din specii imposibil de identificat, în timpul spotului meu preferat, cel cu matroana pițigăiată care te îndeamnă „*Demandez Nuts*", m-am văzut obligat să-mi înăbuș chicotitul anglo-saxon firesc, știutor, lubric. M-am gândit să fac o remarcă, poate să compar spoturile publicitare englezești cu cele franțuzești, dar îmi lipsea un anume cuvânt, prin urmare nu m-am mai ostenit. Încă un avantaj al mersului la cinema.

Când am ieșit, am lăsat să treacă obișnuitul minut, care te ajută să depășești faza sunt-prea-impresionat-ca-să-pot-vorbi, apoi...

– Ce părere ai? (Întotdeauna să ieși în față cu chestia asta.)

– Foarte trist. Și foarte adevărat. Și cu foarte multă...

– Integritate?

– Da, corect, integritate. Onestitate. Dar nu-i lipsește nici umorul. Un umor trist, e adevărat.

Nu poți să dai greș cu integritatea. Și este un lucru foarte potrivit față de care să-ți arăți admirația. Bresson își dă silința în asemenea măsură, încât odată, când încerca să filmeze tăcerea unei păduri dezolante, a trimis câțiva vânători să împuște păsările care ciripeau vesel și strident. I-am povestit lui Annick și am căzut de acord că nu știm prea bine cum să-i interpretăm gestul. O făcuse pentru că îi era imposibil să simuleze o pădure fără păsări prin simpla ascultare a unei benzi goale? Sau dintr-un profund și puritan simț al onestității?

– Ori poate că pur și simplu nu-i plac păsările? am remarcat caustic, după ce repetasem replica în gând, ca să o pot arunca degajat.

La acest stadiu, fiecare hohot de râs are valoare dublă, fiecare zâmbet e motiv de autofiritisire emoționată.

Am străbătut drumul până la bar ca doi *flâneur*-i (în adevăratul sens), am băut câte două pahare și am condus-o la o stație de autobuz. Am stat de vorbă pe îndelete, iar în timpul perioadelor de tăcere permise mă frământam din pricina etichetei. Reușisem să trecem dincolo de bariera lui *dumneavoastră,* aproape fără să băgăm de seamă, deși asta s-a petrecut mai degrabă în virtutea convențiilor studențești. Dar cum rămânea cu primul sărut, mă întrebam? Și, oricum, chiar va urma, putea să urmeze atât de curând? Nu prea cunoșteam obiceiurile francezilor, știam doar că nu se cuvenea să pun întrebări: la urma urmei, *baiser* înseamnă în franceză nu numai „sărut", ci și „sex". La ce anume se aștepta din partea mea sau ce anume era permis – habar n-aveam. Toni și cu mine născocisem odată niște versuri:

Un sărut de la prima,
A ta nu este vina;
La a doua te-ai sărutat,
Exact cum te-ai așteptat!
Un sărut de-abia la a treia...
Nu te mai așteaptă femeia!

Dar asta gândeam noi cu încrederea pe care ți-o dă lipsa de experiență și, oricum, probabil că nu se aplica

în afara comitatelor din jurul Londrei. Și atunci mi-a căzut fisa... sigur că da, folosește-te de obiceiul locului. Profită de omniprezența strângerii de mână. Îi întinzi mâna, o strângi mai mult decât ar fi necesar și apoi, cu o mișcare lentă, senzuală, irezistibilă, o tragi treptat spre tine, în timp ce te uiți în ochii ei ca și cum tocmai ai fi primit cadou un exemplar din prima ediție, cea suprimată, din *Madame Bovary*. Grozavă idee.

Autobuzul ei a tras în stație, eu i-am întins o mână nesigură, ea a prins-o rapid, și-a atins buzele de obrazul meu înainte să-mi dau seama ce are de gând, și-a desprins palma din mâna mea devenită moale, și-a scos abonamentul, mi-a strigat *A bientôt*[1] și a dispărut.

O sărutasem! Hei, sărutasem o franțuzoaică! Îi plăcea de mine! Mai mult, nici măcar nu fusese nevoie să-i dau târcoale săptămâni întregi, ca să aflu mai multe despre ea.

Am urmărit-o cu privirea în autobuzul care se îndepărta. Dacă ar fi fost un autobuz din cele de modă veche, Annick ar fi putut să stea pe platforma deschisă, cu o mână prinsă de bară, iar cu cealaltă ridicată într-un fragil gest de salut, gest luminat în treacăt de un palid felinar solitar; ar fi arătat aidoma unei emigrante, la pupa unui vapor rupându-se de țărm. În cazul în speță însă, ușile pneumatice ne separaseră cu un pocnet de cauciuc, iar ea a rămas ascunsă privirilor mele în timp ce autobuzul a dispărut huruind.

Am pornit pe jos către Palais Royal, foarte impresionat de mine însumi. M-am așezat pe o bancă în

[1] Pe curând (în lb. fr. în orig.).

curte și am inhalat noaptea caldă. Mă simțeam ca și cum, dintr-odată, toate se legau. Jur-împrejurul meu plana trecutul; eu eram prezentul; arta se găsea aici, și istoria, iar acum și promisiunea unui lucru foarte asemănător cu dragostea sau sexul. Acolo, în colțul acela, era locul unde lucra Molière; dincolo, vizavi, Cocteau, apoi Colette; acolo a pierdut Blücher șase milioane la ruletă și tot restul vieții a făcut crize de furie ori de câte ori se pomenea numele Parisului; acolo s-a deschis cea dintâi *café mecanique*; iar pe partea cealaltă, la un mic magazin de cuțite din Galerie des Valois, Charlotte Corday a cumpărat pumnalul cu care l-a asasinat pe Marat. Iar eu adunam toate acestea, le ingeram, mi le însușeam – făcând o fuziune a artei și istoriei cu ceea ce probabil, curând, aveam să pot, cu puțin noroc, numi „viață". Gautier, pe care Toni și cu mine ni-l citam unul celuilalt la școală, mi-a venit pieziș în minte – *Tout passe*, s-a auzit murmurul. Poate, i-am replicat, dar numai peste îngrozitor de multă vreme; și nu dacă mă ocup eu de asta.

Trebuia să-i scriu lui Toni.

Am și făcut-o; dar el și-a ascuns mulțumirea de unchi pe care bănuiesc că a simțit-o.

Dragă Chris,

C'est magnifique, mais ce n'est pas la chair[1]. Treci dincolo de următoarea pereche de buze și s-ar putea să-mi stârnești interesul. Ce ai citit, ce ai văzut și ce, nu pe cine, ai făcut? Sper că înțelegi că primăvara nu

[1] E minunat, dar nu e cunoaștere carnală (în lb. fr. în orig.).

s-a încheiat încă, oficial, că te afli la Paris, și că, dacă te prind că te apropii doar de căderea în banal, te poți bizui pe disprețul meu durabil. Ce-i cu grevele?

Toni

Cred că avea dreptate; în orice caz, valul de efuziuni sentimentale din scrisoarea mea către el poate fi lesne bănuit din tonul răspunsului său. Dar la momentul când am primit-o era deja datată.

Mi-am pierdut virginitatea pe 25 mai 1968. (E straniu că am reținut data? Majoritatea femeilor și-aduc aminte.) Veți vrea să auziți detaliile. La naiba, nici pe *mine* nu m-ar deranja să le aud iarăși; nu ies deloc rău din povestea asta. Era doar a treia seară când ieșeam împreună.

Cred că partea asta merită un paragraf de sine stătător. La momentul respectiv, a fost pentru mine un motiv de bizară mândrie, de parcă aș fi plănuit să se întâmple așa. Bineînțeles, nu avusesem nicio contribuție.

Scena dinainte de pat a fost aproape în întregime tăcută, deși bănuiesc că motivele noastre nu erau aceleași. Fusesem iarăși la cinematograf: de data asta un film vechi, *Les liaisons dangereuses*, versiunea cu costumație modernă a lui Vadim, cu Jeanne Moreau și (spre delectarea noastră comună), cu Boris Vian, pândind sardonic din umbră.

Când am ieșit, aparent cu nepăsare, am aruncat o vorbă despre stocul de calvados de la mine de-acasă. Faptul că ne aflam foarte aproape se știa.

Apartamentul era așa cum îl lăsasem, adică așa cum îl aranjasem eu, pe jumătate. Rezonabil de ordonat, dar

fără să fi devenit o obsesie în vreun fel sau altul. Cărți zăcând deschise, ca și cum m-aș fi folosit de ele (de unele chiar aveam trebuință – cele mai bune minciuni trebuie să aibă o geană de adevăr). Lumina scăzută și venind din colțuri – din motive evidente, dar și de teamă să nu se vadă cine știe ce pete trădătoare, apărute în timp ce eram la film. Paharele le pusesem la loc, dar după ce le spălasem din nou și le limpezisem, fără să le șterg, pentru ca băutura să nu fie băută cu fragmente din șervetul de vase.

Intrând în casă, mi-am aruncat neglijent haina pe fotoliu, pentru ca Annick să aleagă canapeaua atunci când aveam să o invit să se așeze (nu exista nicio șansă să prefere patul, în pofida deghizării lui diurne sub o pătură indiană și o grămadă de perne). Dacă aveam să mă aplec spre ea într-un gest curtenitor, la un moment dat, nu-mi doream să mă lovesc în stomac de brațul fotoliului. Gândurile acestea nu erau de fapt atât de brutale pe cât pot părea; ele ocupau un spațiu din mintea mea într-un mod provizoriu și ezitant, iar prezența lor temporară îmi dădea un sentiment de vagă vinovăție. Dar eu gândeam mai degrabă la modul viitor condițional, decât la viitorul simplu; este modul care minimalizează responsabilitatea.

Iată-ne, prin urmare, eu în fotoliu, ea pe canapea; stând, sorbind din băutură și privind. În apartament nu exista gramofon; „Să dăm drumul la storcătorul de fructe" nu părea o replică potrivită. Deci continuam să privim. Tăceam, fără ca măcar să mă gândesc la ce-aș fi putut să spun. Un minut sau două am cugetat dacă *l'amour libre* o

fi traducerea corectă pentru „dragoste slobodă"; și sunt bucuros că nu am găsit niciodată răspunsul.

Oare întotdeauna îți închipui, în asemenea ocazii, că celălalt este mult mai în apele lui decât tine? Atunci, în măsura în care cât mă gândeam în mod activ la Annick, presupuneau că ar fi vorbit, dacă ar fi avut ceva de zis, dat fiind faptul că stăpânea mult mai bine limba locală. Dar nu zicea nimic; nici eu; iar ceea ce se petrecea treptat nu semăna deloc cu o simplă pauză prelungită în conversație. Era o tăcere la care consimțeam amândoi, concentrându-ne total unul asupra celuilalt; rezultatul devenea cu mult mai erotic decât îmi imaginasem vreodată că ar fi posibil. Forța acestei tăceri provenea din spontaneitatea ei. După aceea, ori de câte ori am încercat să creez din nou același efect, am dat greș.

Ne aflam la distanță de vreo doi metri unul de celălalt și complet îmbrăcați, dar subtilitatea și forța fluxului erotic dintre noi a depășit în mare parte ceea ce am ajuns să cunosc în lumea grăbită și mai aprigă a contactului direct și nud ce a urmat. Nu era felul acela grosolan de privire ochi-în-ochi, care trece drept preludiu la cinematograf. Am început, nu-i vorbă, cu ochii și fața celuilalt, dar curând ne-am abătut mai departe, chiar dacă ne întorceam mereu de unde plecasem. Fiecare explorare vizuală a unei noi arii provoca un alt fior; fiecare tresărire a unui mușchi, fiecare tremur al colțului gurii, fiecare trecere a degetelor peste obraji avea o semnificație deosebită, tandră și, după cum părea în clipa aceea, lipsită de ambiguitate.

Am rămas astfel cel puțin o oră, iar apoi ne-am dus în pat. A fost o surpriză. Nu voi spune „dezamăgire", a fost prea interesant să merite acel calificativ; dar a constituit o surpriză. Chestiile pe care le așteptasem cu ardoare s-au arătat aproape o decepție; chestiile de care nu aveam habar s-au dovedit amuzante. În privința plăcerii locale, nu era aproape nimic nou; iar trăsăturile dominante ale scurtei noastre lupte au fost curiozitatea și stânjeneala. În schimb celelalte amănunte... amănuntele despre care nu-ți vorbește nimeni niciodată... acel amestec de forță, gingășie și bucurie pură și falnică ce te cuprinde atunci când o femeie ți se oferă cu totul – de ce nu citisem nicăieri despre asta? Și de ce nu-ți povestea nimeni despre microbistul din adâncul scăfârliei tale, bărbatul ăla cu falangă și fular lung la gât, care urlă *Goool!* și tropăie din picioare pe stadion? Și pe urmă, în culise sălășluiește și sentimentul acela ghiduș că te-ai ușurat de o povară socială; ca și cum ai fi intrat, în sfârșit, în rândul oamenilor; ca și cum, în sfârșit, n-o să mai mori în ignoranță absolută.

Pe urmă (o expresie care însemna atât de mult când eram copil, o expresie care, atunci când te lua pe nepregătite într-un fragment de proză oarecare, te pomeneai că ți se trezesc simțirile, o expresie pe care, mai presus de toate celelalte, doream să o pot scrie despre mine însumi); pe urmă, când microbistul din adâncul scăfârliei tale și-a lăsat jos talanga și și-a scos fularul, iar tribunele s-au liniștit; pe urmă, deci, am alunecat în somn, murmurându-mi: „Pe urmă... pe urmă..."

Scrisoarea pe care i-am trimis-o lui Toni a doua zi de dimineață s-a pierdut (sau cel puțin așa afirmă el); poate comite un gest de amabilitate, scutindu-mă să-mi aducă aminte de veselia extravagantă a prozei mele. În schimb, păstrez și acum răspunsul lui.

Dragă Chris,

Am arborat steagurile, după ce le călcasem cum se cuvine, am dat drumul la artificii pe Tamisa, din cele roșii. Prin urmare ți-ai luat zborul. Ca să împrumut sau mai degrabă să fur (de vreme ce sunt convins că nu o mai vrea înapoi) o formulă dintr-o scrisoare pe care o prietenă mi-a încredințat-o să o pun la cutia poștală și care, din întâmplare, mi s-a deschis în mână, tu ai „lepădat povara virginității". Ce caraghioslâc! Acum ai voie să citești *Les Fleurs du Mal* în ediția pentru maturi și pot să-ți mărturisesc un joc de cuvinte pe care l-am născocit alaltăieri – *Elle m'a dit des maux d'amour*.[1] E corect gramatical și așa? Eu nu reușesc să-mi mai aduc aminte.

Acestea fiind zise sau mai degrabă *cela dit*, mă simt obligat, din prietenie (ca să nu spun „din datorie față de adevăr"), să-ți comunic că, în vreme ce prin conținut scrisoarea ta mi-a adus alinare, pentru care îți foarte mulțumesc, tonul a lăsat oarecum de dorit. Mi-au plăcut observațiile de amănunt, dar, ei bine, ca să ți-o zic direct, nu trebuie neapărat să te

[1] Ea mi-a spus suferințe de dragoste (în lb. fr. în orig.). Joc de cuvinte pornind de la expresia *dire des mots d'amour* („a spune cuvinte de dragoste").

îndrăgostești, știi? După cum bănuiești, nu-i o chestie pe care neapărat s-o iei cu toptanul. Simplul fapt că te-ai revărsat parțial nu înseamnă că trebuie să-ți reversi și sentimentele. Presupun că n-ai chef să asculți chestii din astea și sunt convins că este o pierdere de timp – fie nu-i nevoie să ți se spună, fie nu vrei să asculți. Dar, și dacă nu vrei să asculți, adu-ți aminte de vechiul proverb francez (pe care îl traduc spre beneficiul minții tale năucite): în dragoste există întotdeauna unul care sărută și unul care-și întinde obrazul. Apropo, n-ai vrea să-ți trimit niște Durexuri?

Fii rău și nu mă uita nici pe mine,

Cu drag,
Toni

Era genul de scrisoare pe care o citeai în treacăt, zâmbeai și o lăsai deoparte. Există un rost în sfătuirea celor absolut neexperimentați; dar un sfat pentru cei cărora viața li s-a acrit sau a devenit ridicol de dulce e risipă curată. Apoi, Toni și cu mine începuserăm să ne îndepărtăm unul de celălalt. Inamicii care ne-au tot dat prilejul unei cauze comune dispăruseră; entuziasmele noastre adulte erau sortite să fie mai puțin congruente decât vrajbele adolescenței.

Prin urmare, singurul sfat la care eram deschis la vremea respectivă era:

– Nu, nu așa.
– Îmi pare rău. Așa?
– Aproape...
– Păi, nu cred că aș putea reuși decât din baftă, știi?
– Mai bine așa.

– O, acum *înțeleg.* Vrei să spui...

– Mmmm.

Dar nu peste mult timp au început primele *mm-mm*-uri și *aaah*-uri și din partea mea. Din câte începeam să descopăr, chestiunile practice difereau cu totul de ceea ce citisem. În școală parcursesem, desigur, toate lecturile necesare. Am meditat profund asupra lui *Lady* C., visând la sâni atârnând asupra capetelor noastre ca niște clopote, la picături de ploaie alunecând în mijlocul împreunărilor atavice. Îi asimilasem pe marii clasici ai literaturii indiene (și, ca urmare, practicasem educația fizică cu mult mai mare entuziasm mai multe luni, gâfâind din greu cu gândul la ce va să vie). Ne întrebam, pe jumătate speriați, despre unguente.

Nu pot afirma că textele pe care le-am studiat ne-au făcut vreun rău; tot ce le-aș reproșa ar fi implicațiile lor legate de forma și modul de funcționare a mușchilor și tendoanelor, care te induceau în eroare. Prima oară când am făcut o tentativă cât de cât exploratorie cu Annick (nu țineam neapărat să o fac, aveam doar sentimentul că, altminteri, aș fi putut fi considerat o persoană lipsită de un ritm interior, natural), am avut un șoc. Stăteam culcat deasupra ei, în ceea ce aș fi numit cu dispreț poziția misionarului (acum socot că știau ei misionarii bine câteva lucruri), și m-am hotărât să trec sprinten, degajat și spontan, în poziția călare-în-genunchi. Mi-am trecut piciorul drept peste stângul lui Annick și l-am îndoit, zâmbindu-i. Apoi am încercat să-mi mișc stângul. Tocmai ajunsesem cu el peste piciorul drept al fetei, când mișcarea m-a dezechilibrat înainte, capul aterizându-mi exact peste urechea ei, când a

încercat să se ferească din calea loviturii involuntare. Am simțit o sfâșiere în partea coapsei stângi, penisul prins ca în cursă și gata să se frângă, piciorul drept încremenit într-o poziție insuportabilă, ochii, nasul și gura parcă nu-mi mai aparțineau; am rămas înfundat în perna atotcuprinzătoare, iar brațele împingeau în direcții inutile.

– Îmi pare rău, sper că nu te-am lovit, am mormăit sucindu-mi gâtul într-o parte (au, iarăși) și reușind să respir puțin.

– Era să-mi rupi nasul.

– Scuze.

– Ce voiai să faci?

– Voiam să intru în poziția... auuuu!

Mă împotmolisem iarăși, numai că de această dată penisul meu descurajat a scăpat afară, aplecându-se încet pe o parte.

— O, acum înțeleg.

M-a vârât la loc, s-a răsucit și s-a ridicat puțin, în vreme ce eu mi-am mutat picioarele pe rând, și deodată iată-ne ajunși. Reușisem! Intrasem într-o poziție nouă! Călare-în-genunchi... îmi ieșise! Bărbatul cu talanga era în delir. Un, doi, trei, patru, cupa și campionatu'!

– De ce-ai vrut să facem asta?

Annick mi-a pus întrebarea cu un zâmbet, în vreme ce eu stăteam deasupra ei, rânjind. (O, Doamne, poate că nu ar trebui să faci așa ceva, nici măcar când este vorba de catolici care au renunțat total la religie.) Dar nu, zâmbetul ei nu transmitea altceva decât toleranță mirată.

– M-am gândit că ar putea fi agreabil, i-am răspuns. Apoi i-am mărturisit cinstit: Am citit despre asta.

Mi-a zâmbit, îndepărtându-şi o şuviţă din ochi:

– Şi este?

(Păi, nu durea, dar pe de altă parte cred că nu era neapărat agreabil. Picioarele rămâneau într-o stare de încordare prea mare; te simţeai ca un culturist în competiţie, cu fiecare centimetru cub de muşchi încordat pentru a smulge aprecierea juriului. Pe deasupra, după cum mi-am dat eu seama, nu puteai să te mai mişti deloc. Toată munca rămânea în seama partenerei.)

– Nu sunt sigur.

– Aşa scria în carte, că este agreabil?

– Nu-mi aduc aminte. Spunea numai că este unul dintre acele lucruri pe care le poţi face. Dar n-ar fi figurat acolo dacă nu era agreabil, n-am dreptate?

M-am întrebat în sinea mea dacă nu cumva o fi una dintre acele poziţii care ies mai bine dacă foloseşti unguent. Atunci, Annick nu a mai putut rezista la solemnitatea din vocea mea; s-a pus pe râs, am început şi eu să râd şi, inevitabil, penisul mi-a alunecat afară, incapabil să reziste unor spasme musculare atât de puţin familiare, şi ne-am rostogolit îmbrăţişaţi.

Mai târziu mi-am dat seama că tocmai această onestitate amuzată mi-a îndemnat mintea spre gânduri serioase: acele gânduri care-şi urmăresc propria lor coadă. În nopţile în care dormeam singur mă tot frământam, căutam semne şi aluzii; rămâneam treaz punându-mi întrebări despre dragoste, după care, din propria mea veghe, trăgeam concluzia că sunt îndrăgostit.

Dar când mă aflam cu ea era altfel, mult mai simplu. Chiar și sinceritatea ei devenea molipsitoare; deși în cazul meu bănuiesc că putea fi vorba tot atât de mult de nervi, cât de intelect. Annick era prima persoană cu care mă simțeam total relaxat. Până atunci – chiar și când fusese vorba de Toni – nu fusesem sincer decât de dragul efectului, candid la modul competitiv. Acum, chiar dacă pentru un observator din afară efectul putea părea același, înlăuntrul meu sentimentul era cu totul altul.

Am descoperit că e surprinzător de ușor să aluneci în această nouă manieră; dar aveai nevoie de un impuls, în cea de-a treia noapte petrecută împreună, când ne dezbrăcăm, Annick m-a întrebat:

– Ce-ai făcut în prima dimineață după noaptea în care am rămas aici?

Mi-am ascuns pentru moment confuzia, îndeletnicindu-mă cu scosul pantalonilor; dar în vreme ce ezitam, a continuat:

– Și ce ai simțit?

Asta era și mai greu. Nu-i prea ușor să recunoști un amestec de recunoștință și îngâmfare, mi-am zis.

– Doream să pleci ca să scriu ce s-a întâmplat, am îndrăznit eu cu precauție.

– Pot să citesc și eu?

– Dumnezeule, nu. Adică, nu încă, în orice caz. Poate mai încolo.

– OK. Și ce-ai simțit?

– Îngâmfare și recunoștință. Ba nu, în ordine inversă. Și tu?

– Eram amuzată pentru că m-am culcat cu un englez și ușurată pentru că știi franceza, și vinovată pentru ce avea să zică mama, și dornică să le povestesc prietenelor mele ce s-a întâmplat, și... interesată.

Atunci am făcut niște remarce împiedicate și stângace, lăudându-i sinceritatea, și am întrebat-o cum reușise să învețe să se comporte astfel.

– Cum adică să învăț? Nu este un lucru pe care să-l înveți. Fie spui ce ai de spus, fie nu. Asta-i tot.

La început, am avut impresia că mai era ceva; dar treptat am înțeles. Cheia candorii lui Annick era aceea că nu exista nicio cheie. La fel ca bomba atomică: secretul este că nu există niciun secret.

Înainte să o întâlnesc pe Annick nu m-am îndoit vreodată că suspiciunea și cinismul pe care le profesam, plus o încredere excesiv de respectuoasă în cuvântul oricărui scriitor de ficțiune, sunt unicele unelte pentru extragerea dureroasă și mutilantă a adevărurilor din platoșa de cuarț a ipocriziei și amăgirii care ne înconjoară. Urmărirea adevărului mi se păruse întotdeauna o acțiune combativă. Iar acum, nu, nu chiar într-o clipită, ci de-a lungul câtorva săptămâni, ajunsesem să mă întreb dacă în realitate nu era un fapt în același timp mai nobil, superior presupusului conflict, și mai simplu, accesibil nu prin străduință, ci printr-o simplă introspecție.

Annick m-a învățat ce este aceea onestitate (sau cel puțin principiul ei); m-a ajutat să intru în tainele sexului; în schimb, eu am învățat-o... ei bine, în niciun caz ceva care să se lase exprimat de un substantiv abstract. După o vreme, aceasta a ajuns o glumă între noi, o confirmare a caracterului național: francezii se

preocupă de abstracție, de teorie, de generalitate; englezii de detaliu, de observația marginală, de corecție, de excepție, de particularitate. La o scară mai largă, nu consideram teoria asta mai mult de o jumătate de adevăr, dar în cazul nostru individual părea să se aplice.

„Ce părere ai despre Rousseau?" o întrebam eu; sau despre existențialism; sau despre rolul cinematografului în societate; sau despre teoria umorului; sau despre procesul de decolonizare; sau despre transformarea lui De Gaulle într-un mit; sau despre datoria cetățeanului la vreme de război; sau despre principiile artei neoclasice; sau despre teoria hegeliană? La început părea descurajant de bine educată, în maniera franceză, mânuind teoriile cu ușurința cu care prindea spaghetti în furculiță, sprijinindu-și afirmațiile cu citate, trecând sigură pe sine de la o disciplină la alta.

De-abia după mai multe săptămâni am reușit să ocolesc, cât de cât, sistemul ei de fortificații; dar între timp credința mea într-un sistem britanic al intuiției personale întâmplătoare – Leneveala Constructivă *en gros* – fusese clătinată. Discutam despre Rimbaud, când am început să constat cu surprindere că toate citatele pe care își sprijinea argumentația în legătură cu Rimbaud în chip de romantic autodistructiv (opusă versiunii mele, care îl consideram al doilea poet modern după Baudelaire) proveneau din aceleași poeme: *Le Bateau ivre*, *Voyelles* și *Ophélie*. Citise *Les Illuminations*?

– Nu.

Citise *Scrisorile*?

– Nu.

Citise celelalte poeme ale lui?

– Nu.

Din ce în ce mai bine; am căutat să exploatez momentul. Nu citise *Ce qu'on dit au poète à propos des fleurs*; nu citise *Les Déserts de l'Amour*; nu citise nici măcar *Une Saison en Enfer*. Era cert că nu înțelegea *Je est un autre*. Când am isprăvit, Annick m-a întrebat:

– Te simți mai bine?

– Teribil de ușurat. Am crezut că știi totul.

– Nu. Pur și simplu spun ce știu, nici mai mult, nici mai puțin.

– Pe când eu?...

– Știi lucruri pe care nu le spui.

– Și spun lucruri pe care nu le știu?

– Desigur, asta e de la sine-înțeles.

A doua lecție. După onestitatea reacției, onestitatea expresiei. Dar oare cum se sucise conversația? Îmi închipuiam că ieșisem la lumină, când colo m-am trezit iarăși la podea, un deget mare cu manichiură impecabilă scoțându-mi gingaș globul de piftie al ochiului.

– Cum se face că ieși mereu învingătoare?

– Nu-i adevărat. Pur și simplu învăț în tăcere. Tu înveți melodramatic, prin instrucție, nu prin observație. Și îți place să ți se spună că înveți.

– De ce ești atât de insuportabil de sigură pe tine?

– Pentru că tu crezi că aș fi.

– Și de ce cred că ai fi?

– Pentru că niciodată nu pun întrebări. „În viață, nu există decât două personaje reale, cel care pune întrebări și cel care răspunde."

– Cine a spus chestia asta?

– A întrebat el. Ghici.

– Nu știu.

– Prea bine. Oscar Wilde... în traducere, desigur? Victor Hugo? D'Alembert?

– De fapt n-am chef să știu.

– Ba da, ai. Oricine are, întotdeauna.

– În orice caz, consider că e un citat aiurea. Pun pariu că l-ai născocit chiar tu.

– Sigur că l-am născocit.

– Mi-am închipuit eu.

Am rămas cu privirile ațintite unul asupra celuilalt, încălziți puțin de prima noastră altercație. Annick și-a îndepărtat o șuviță de păr de pe obrazul drept, a deschis gura și, parodiind parcă senzualitatea din filme, și-a trecut vârful limbii peste buza de sus. Apoi mi-a comunicat blând:

– Vauvenargues.

– Vauvenargues! Doamne, nu citisem nimic de el. Îl știam doar din auzite.

Annick și-a lins și buza de jos.

– Ticăloaso! Pun pariu că e singurul lucru pe care-l știi din Vauvenargues. Și mai pun pariu că l-ai scos din Bédier-Hazard.

– *„Il faut tout attendre et tout craindre du temps et des hommes."*[1]

---

[1] Trebuie să te aștepți la orice și să te temi de orice din partea timpului și a bărbaților (în lb. fr. în orig.).

– *Et des femmes.*[1]

– *„Il vaut mieux...“*[2]

– OK, OK, mă dau bătut. Nu vreau să mai aud nimic. Ești un geniu, ești Biblioteca Națională în carne și oase!

Pe vremuri, înfrângerea mă făcea să plâng; acum deveneam îmbufnat și agresiv. Am cercetat-o, gândindu-mă: „Mi-ar fi foarte simplu să nu te mai plac.“

Părul îi căzuse iarăși peste față. L-a dat într-o parte și din nou a întredeschis gura. Poate că era vorba tot de o parodie și, dacă da, puteai să o iei în serios. Am luat-o serios.

Am făcut amor, apoi ea s-a îndepărtat de mine, răsucindu-se pe partea stângă, întorcându-mi spatele. Am cercetat cu coada ochiului trupul său firav, care se ridica și cobora încet, în ritmul respirației, și m-am simțit mai bătrân cu multe săptămâni. Cât de ciudat execută Timpul neașteptatele lui salturi iepurești; în ritmul acesta, m-aș fi maturizat repede, atingând vârsta mea reală. Am urmărit tremurul unui petic de piele acoperit de pistrui și mi-am amintit fanteziile bizare, disperate, născocite de Toni și de mine. Acum, șansele unei castrări prin razele X ale naziștilor păreau cu adevărat foarte îndepărtate, iar teoria SST, aridă și academică. Sexul înainte de căsătorie – un triplu *épat*, un dublu *écras* la școală – deodată nu mai părea să aibă vreo legătură cu burghezia. Și cu structura pe decade cum rămâne? Dacă era adevărată însemna că nu mai aveam

---

[1] Și a femeilor (în lb. fr. în orig.).

[2] E preferabil ... (în lb. fr. în orig.).

la dispoziție decât încă un an de Sex, înainte de a intra în cei treizeci de ani ai alternanței dintre Război și Austeritate. Această variantă părea cât se poate de improbabilă.

Alături de mine, Annick visa; la un moment dat, a oftat, ca și cum ar fi fost uimită și îndurerată. Cam la asta se reduce totul, m-am gândit eu: o dispută în legătură cu Rimbaud (pe care o câștigasem... ei bine, mai mult sau mai puțin), sex *după-amiaza*, o fată adormită și eu alături de ea – treaz, pândind, observând. M-am strecurat din pat, mi-am luat caietul de schițe și i-am făcut lui Annick un portret destul de reușit. După care l-am semnat și l-am datat.

REDON, OXFORD

Am plecat la Paris hotărât să fac o baie de cultură, de limbă, de viaţă a străzii şi – aş fi adăugat neîndoielnic, cu ezitantă nepăsare – de femei. La început, am ocolit dinadins englezii, ziarele şi cărţile englezeşti; limba mea refuza anglicismele, la fel ca whisky-ul sau Coca-Cola. Am început să-mi adaptez şi gestica: aşa cum limba şi buzele au mai mult de lucru din cauza poziţionării mai precise a vocalelor din franceză, şi mâinile trebuie să parcurgă trasee noi. Îmi treceam dosul degetelor peste falcă atunci când voiam să arăt că sunt plictisit. Am învăţat să ridic din umeri, în timp ce-mi lăsam colţurile gurii în jos. Îmi împreunam degetele în dreptul stomacului, cu palmele spre interior, apoi brusc întindeam în faţă ambele degete mari şi scoteam un pleoscăit din buze. Acest ultim gest – care în linii mari însemna „poţi să mă cauţi" – ar fi fost ridiculizat la şcoală. Cert este că îmi ieşea destul de bine.

Totuși, cu cât mă descurcam mai bine în privința vorbirii, a gesticii și a băii, cu atât se stârnea mai multă rezistență internă împotriva întregului proces. Peste mulți ani am citit despre un experiment efectuat în California asupra soțiilor de origine japoneză ale soldaților americani. Aceste femei formau o colonie de mari dimensiuni și continuau să vorbească japoneza tot atât de mult cât engleza: japoneza în magazine și între ele, engleza acasă. Femeile au fost întrebate despre viața lor, prima oară în japoneză, apoi în engleză. Rezultatele au arătat că în japoneză femeile erau niște creaturi supuse, răbdătoare, conștiente de valoarea strânsei coeziuni sociale; în engleză, deveneau independente, comunicative și cu o deschidere mult mai mare spre exterior.

Nu susțin că oi fi fost și eu secționat în două tot atât de radical. Cert este că după o vreme am devenit conștient, dacă nu de faptul că afirmam lucruri pe care nu le credeam, cel puțin că afirmam lucruri despre care habar n-aveam că le gândisem, în moduri total ignorate înainte. M-am surprins că sunt mult mai dispus să generalizez, să pun etichete, să stabilesc prețul, să înregistrez și să disec și să explic – și mult mai lucid –, Doamne, da, mult mai lucid. Simțeam un fel de mișcare interioară; nu era singurătate (o aveam pe Annick), nici dor de casă, era ceva care avea de-a face cu faptul că sunt englez. Simțeam ca și cum jumătate din mine ar fi fost oarecum neloială celeilalte.

Într-o după-amiază, prostdispus din cauză că-mi dădeam seama de această schimbare nedorită, m-am dus să vizitez Musée Gustave Moreau. Era situat într-un loc dezagreabil, lângă Gare Saint-Lazare, și se

închidea o zi și în mijlocul săptămânii (ca întreaga lună august); prin urmare avea chiar mai puțini vizitatori decât te-ai fi așteptat; auzeai că există cam la cea de-a treia vizită și ajungeai să-l vezi cam la a patra. Încărcat de tablouri și desene până în tavan, a fost lăsat moștenire statului de Moreau, iar de atunci, în silă, s-a menținut în funcțiune. Pentru mine rămâne unul dintre locurile preferate.

I-am întins gardianului în uniformă albastră legitimația mea de student, după cum mai făcusem de câteva ori în primăvara aceea. Nu mă recunoștea niciodată și parcurgea mereu același ritual. Stătea la biroul lui, ținând în mâna dreaptă o țigară sub nivelul tăbliei și în stânga o carte din *Série Noire,* bine lipită de suprafața de lemn. Potrivit gradului de importanță al abaterilor de la disciplina birocratică, își ridica privirile, vedea un client, trăgea de sertarul de sus cu ultimele două degete de la mâna dreaptă, depunea pe o scrumieră țigara scălâmbă, umedă, turtită, închidea sertarul, întorcea cartea din *Série Noire* pe burtă, o apăsa și mai tare de tăblie, își întindea mâna după setul de bilete, bombănea „nu există reducere", rupea unul, mi-l împingea înainte, lua cei trei franci ai mei, îmi înapoia cincizeci de centime rest, ridica din nou biletul, îl rupea în jumătate, arunca o parte în coșul de gunoi și îmi returna cealaltă jumătate. Până să ajung eu la scară, fumul se ridica din nou, iar cartea era răsucită la loc.

La etaj se găsea un atelier uriaș și înalt, ca un hambar, insuficient încălzit de o sobă neagră, masivă în mijloc, care trebuie să fi fost la fel de neputincioasă și pe vremea lui Moreau. De pereți atârnau picturi

terminate și pe jumătate terminate, multe dintre ele enorme și toate cu un conținut complex, implicând acel amestec ciudat de simbolism personal și public pe care la vremea respectivă îl consideram atât de ademenitor. Imense scrinuri cu sertare subțiri, aidoma unor masive casete pentru fluturi, conțineau nenumărate schițe. Trăgeai de câte unul și te străduiai să distingi, dincolo de propria-ți imagine reflectată pe sticla protectoare, vagile volute și, curbe hașurate în creion, presărate ici și colo cu detalii care apoi urma să fie transformate în versiunea lor aurie sau argintie, strălucitoare coifuri, platoșe, cingătoare bătute în nestemate, spade incrustate, toate însumând o versiune nouă și poleită a universului antic sau biblic: garnisită de erotism, străbătută de un necesar iz de violență, colorată cu o paletă de exces controlat.

– Artă de labageală, este?

O voce de englez, stridentă și nestăvilită, a străbătut întinderea de scânduri goale tocmai din cealaltă parte a încăperii. Am continuat examinarea unui studiu în peniță pentru *Peținorii*; apoi un altul, în sepia, al cărui efect era sporit cu mult alb.

– Straniu. De-a dreptul suprarealist. Ce mai gusturi la femei! Amazoane.

Era o altă voce, tot de bărbat, dar mai domoală, mai profundă, mai dispusă spre admirație. Am mai cercetat câteva scrinuri din acelea de insectar, dar atenția îmi fusese abătută de la schițe. Auzeam limpede pașii filistinilor – cu buzunarele încă doldora de lucruri luate de la *duty-free* – scârțâind alene pe partea cealaltă a atelierului.

– Oricum, tot artă de palmă rămâne, nu? (din nou prima voce). Nu mi se pare nicio scofală.

– Păi, nu știu (vocea a doua), adică, are multe de zis, nu ești de părere? Brațul de colo e minunat.

– Ia lasă-mă cu inepțiile tale estetice, Dave!

– Așa e mai comod (a treia voce, a unei fete de astă dată, potolită, dar într-un registru înalt), de fapt am venit aici cam nepregătiți, nu? Din câte presupun, ar trebui să știm o mulțime de lucruri care țin de context. Crezi că acolo este Salomea?

– Nu știu (a doua voce). De ce-i ține capul pe o citeră? Eu credeam că-l purta pe o tavă.

– Licență poetică? (fata)

– S-ar putea (vocea a doua – „Dave" – din nou). Dar fundalul nu prea arată deloc a Egipt, este? Și cine mai sunt și ciobanii ăia poponari?

Asta mi-a pus capac. M-am întors spre ei și le-am tras o bruftuială – în franceză, desigur. Textul suna doct și profesional, grație substantivelor abstracte pe care am avut grijă să le folosesc. Labageală, din câte știam eu, se spune *la masturbation*, și există în acest cuvânt o bogăție de vocale care te ajută foarte bine atunci când vrei să sugerezi disprețul. I-am făcut arșice în legătură cu Salomea, care era, desigur, o femeie tracă ținând capul lui Orfeu. Am pomenit de Mallarmé, de Chassériau, căruia Moreau îi fusese ucenic, și de Redon, ale cărui mâzgăleli searbede și apoase sunt considerate de unii simboliste, dar care este la fel de departe de Moreau pe cât e Burne-Jones de Holman Hunt.

A urmat o pauză. Tustrei, altfel foarte tineri, cam de o seamă cu mine, au rămas încremeniți, măsurându-mă mirați. Vocea întâi, un soi de slăbănog cu aer de dur, în haină de piele maro și jeanși tociți, s-a întors spre al doilea, mai înalt, dar ceva mai fragil, îmbrăcat în haine englezești tipice (jachetă de tweed, pulover cu gulerul în V, cravată), și i-a zis:

– Pricepi vreo vorbuliță, Dave?

– Mi se pare în păsărească.

Apoi, în ciuda aparentei lui blândeți, m-a țintuit cu privirea, a pronunțat tare „Verdun" și și-a trecut un deget prin dreptul gâtlejului.

– Tu ai înțeles ceva, Marion?

Era cam de aceeași înălțime cu cel în haină de piele și avea genul de ten rozaliu, pistruiat și ușor acoperit cu puf specific englez; comportamentul ei, deși potolit, părea direct.

– În parte, a răspuns ea. Dar cred că nu a fost decât un joc.

– Păi, de ce?

– Cred că e englez.

M-am prefăcut că nu înțeleg.

Haină-de-piele și Dave au început să-mi dea târcoale, cam cum ar fi procedat niște pigmei cu un explorator venit cu aparatul de filmare. Am simțit pe rând cum mi se cercetează hainele, apoi părul, apoi cartea din mână. Era *Colline* de Jean Giono, prin urmare mă simțeam liniștit; când și-au dat seama că le sesizasem interesul, le-am arătat coperta. Iar Haină-de-piele a studiat-o atent.

– Pardong, musiu, nu cumva sunteți britanic de fapt?

Am fluturat din nou cartea spre el, de teamă să nu izbucnesc în râs. În perioada aceea aveam păreri excesiv de puritane în privința îmbrăcămintii. Orice îndepărtare de un stil convențional și ordonat al hainelor indica, din punctul meu de vedere, o îndepărtare paralelă de judecată, luciditate, onestitate și stabilitate emoțională. Rareori zăboveam suficient pentru a-mi cântări prejudecățile; și totuși, iată un tip în jeanși rupți și decolorați, care aproape reușea să mă facă să râd. Ce trio ciudat: băiatul ăsta, o fată complet nefardată, din câte-mi dădeam seama, și „Dave", care arăta, ei bine, aproape ca și cum ne-am fi putut împrieteni.

– *Je suis* practic sigur *que c'est un britanic.*

Dave, de această dată. Haină-de-piele m-a apucat de rever:

– *Pouvez-vous...*

Dar Dave l-a prins pe neașteptate și l-a târât într-un vals tropăitor, de tabără. Tânăra m-a măsurat cât se poate de dulce. Nu, nu era deloc fardată; pe de altă parte, îi stătea foarte bine. Ce curios.

– Ce faci pe aici? s-a interesat ea.

– O, din toate câte puțin. Mai studiez, mai scriu, mai iau o pauză și nu mai fac nimic. Dar tu?

– Sunt în vacanță câteva săptămâni.

– Și ei?

– Dave lucrează aici, într-o bancă. Mickey face niște cercetări la Courtauld; de aceea ne aflăm aici.

– Adevărat? (O, Doamne) Despre ce anume?

– De fapt, chiar Moreau, mi-a mărturisit ea cu un zâmbet.

– O, Doamne. Şi presupun că franceza lui e foarte bună...

– Mama lui era franţuzoaică.

Ei, asta-i, mai pierzi, mai nu câştigi, după cum am fi zis noi la şcoală. Dave şi cu Mickey s-au întors executând dansul lor mecanic, fredonând *Dunărea albastră.*

– Cum stăm, Marion?

– Până la urmă, se dovedeşte că e francez, a replicat ea, zâmbind din nou, dar vorbeşte minunat engleza.

– Iip, iip, urei, a strigat Dave, Tott-en'am 'Ot-spure. Mi-chel Ja-zy. Bobb-ii Moiré. Te săruuth pe am-bii obrazi.

N-a făcut-o, din fericire. Gardianul se şi ţitise în capul scării, cu romanul din *Série Noire* strâns în mâna stângă. Ne-a dat afară pe toţi.

Am mers într-un bar şi am băut ceva. Treptat, am reuşit să descurcăm cine era francez şi cine englez, în ciuda metodei ciudate de conversaţie a lui Dave, care consta mai ales în rostirea numelor proprii cu un accent francez (sau *franche,* după cum prefera el să spună) gros, făcând în acelaşi timp câte un gest pe jumătate isteric. Marion nu prezenta vreun manierism comportamental de care să te poţi lega – indiferent ce s-ar fi afirmat, rămânea tăcută, directă, deschisă, senină. Dar cel mai greu de citit era Mickey. Ego, farmec, spirit competitiv şi o anumită viclenie, care îl împingea să se prefacă a cunoaşte mai puţin până când afla cam cât ştii tu însuţi. Genul de caracter care mă face să reacţionez cu un comportament academic, sfios, ascuns, dacă se poate, dar esenţialmente cinstit.

– Îl, ăăă, muncești la Moreau, dacă am înțeles bine? a fost prima mea mișcare ezitantă, de încheiere a păcii.

– Mai degrabă el mă muncește pe mine. Buci și trupuri claie peste grămadă și după ce ai reușit să te descurci cu toată povara, îți vine să te dai bătut.

Dave părea gata să contribuie cu o impresie personală, dar nu s-a putut hotărî ce anume postură atletică să adopte.

– Și de ce nu-ți place?

– Nu-i decât o lăbăreală academică, după cum mi se pare că am zis și mai devreme? Adică ideea asta de simbolism academic mi se pare de-a dreptul ridicolă, nu-i așa?

– E un oximoron.

– Partea asta îmi place. Dar este atât de pământean! E inteligent și știe să picteze și e ciudat, trebuie să recunosc. Dar e înghețat... la fel se întâmplă și cu culorile lui, arată ca și cum ar fi luminoase și stranii, dar dacă te uiți mai atent sunt de fapt destul de șterse.

– Nu ca la...

– Nu ca la Redon. Așa-i.

– Redon, i-a luat Dave vorba din gură, fluierând și pufnind ca o locomotivă. Redon. Oxfor', Bah-nbri, Bur-meeng'am. *Changez, changez.*

– Și atunci de ce lucrezi la el?

– Din cauza bursei, omule, bursa. Doar ea m-a adus taman până aici... aaaaarrrhhhhh.

Și-a dus mâna la inimă, bolborosind, ca rănit de moarte. Dave s-a aplecat, lipind-și urechea de pieptul lui.

– Trebuie să-mi spui, doctore, a pronunțat Mickey gâfâind sfârșit, trebuie neapărat să-mi spui. Sunt rănit grav?

Dave i-a ridicat o pleoapă și l-a pălmuit de câteva ori pe obraji, ascultându-l apoi din nou. Marion urmărea scena, impasibilă. Dave s-a încruntat.

– Consider că ești un om inteligent și poți suporta adevărul. Situația este gravă, desigur, dar probabil nu fatală. Ai suferit de o deplasare de portofel, iar creditul ți s-a prăbușit sub presiunea creată. Ai problema aceea de drenare, dar consider că voi putea să-ți montez eu un dop.

– Mulțumesc, doctore, ești un prieten de nădejde. Nu aș fi suportat primirea unei asemenea vești decât din partea ta.

Atunci s-au oprit, privindu-mă. Nu am zis nimic, întrebându-mă ce se întâmplă.

– Sper, a continuat Dave, că realizezi că suferi de o lipsă acută de alcool?

– O, nu, doctore, doar nu vrei să spui că aș putea...

– Mi-e teamă că da. E unul dintre cele mai acute cazuri pe care le-am văzut de o bună bucată de vreme. Ia uită-te aici, a continuat Dave, ridicând paharul gol al lui Mickey.

– Nu, nu, nu, nu sunt în stare s-o fac, a început Mickey să strige, ascunzându-și capul între brațe.

– Trebuie să te uiți, a hotărât Dave. N-ai cum să ocolești aceste realități.

Ușor-ușor, a început să-i desfacă brațele strânse în jurul capului, punând paharul înaintea ochilor pacientului său. Mickey s-a prefăcut că leșină.

Atunci de-abia am înțeles unde băteau. Aș fi înțeles mai demult, dacă nu aș fi fost atât de atent la sceneta lor. Venise rândul meu să dau un rând.

CUPLURI ÎN EXTAZ

Când nu eram cu Annick sau nu bântuiam pe străzi, căutând să surprind scene cât mai inedite – călugărița aceea impetuoasă, *clochard*-ul cu *Le Monde,* tristețea monstruoasă a unei flașnete – îmi petreceam timpul cu Mickey, Dave și Marion. După o lună de stat împreună, cei trei ajunseseră de nedespărțit. Mi-a venit imediat în minte comparația cu *Jules et Jim;* Mickey mi-a replicat, cu o candoare neliniștitoare, că el se alesese cu rolul lui Jeanne Moreau. Adevărat: el era instigatorul, provocatorul, cel pentru atenția căruia intrau în competiție ceilalți doi. Dave participa la competiție prinzându-se în joc, Marion prefăcându-se că stă deoparte. Nesigur de statutul meu, mă țineam după ei prin cafenele, întorceam vizite la Musée Gustave Moreau (gardianul nu ne recunoștea niciodată) sau mergeam în excursii pe nepusă masă în afara Parisului, la marginea Beauce-ului sau la nebuna și policroma fabrică de ciocolată de la Noisiel.

Despre Marion, părinții ei știau că urmează un curs botezat de organizatori – cu modestie galică – *civilizația*: hălci din Descartes, prelegeri despre Codul lui Napoleon, sesiuni despre Rameau, tururi cu autocarul la Versailles și Sèvres. Adesea Marion își găsea tot felul de motive să nu participe. Un prânz împreună era încă un temei cât se poate de nimerit.

Am început să ne întâlnim la câteva zile într-un mic restaurant-cafenea, Le Petit Coq, lângă République (Métro: Filles du Calvaire); mâncam niște sendvișuri lungi, tubulare, cât un pui de baset. Nu era vorba despre o conspirație amoroasă; ne întâlneam pentru că aveam la dispoziție timp berechet. Discutam o groază despre Mickey și Dave. Eu îmi practicam candoarea abia descoperită și făceam analize serioase, încruntate, despre reacțiile mele schimbătoare față de ei; Marion emitea judecăți mai reticente, dar și mai generoase. Am remarcat la ea o minte practică și tăioasă în fața unor afirmații vagi sau afectate. Conversam lesne cu ea; dar avea și obiceiul tulburător de a-mi pune întrebări de care îmi imaginasem că am scăpat, că nu mai trebuie să le îndur decât după întoarcerea în Anglia.

– Și, atunci, ce-ai de gând să faci? m-a întrebat odată, cam la al treilea sau al patrulea prânz.

(Să fac? Ce anume aveam de gând să fac? Ce-o fi vrut să spună? Nu cumva o fi un avans? Nu, nu era locul potrivit aici; deși astăzi arăta foarte bine, cu părul tuns scurt, băiețește, proaspăt spălat și o rochie roz cu bej, mulată exact pe locurile cele mai apetisante. Să fac? Doar nu voia să spună chiar...)

– Vrei să spui... cu... viața mea?

Am dat să râd, așteptând să mi se alăture și ea.

– Desigur. Ce ți se pare așa de caraghios?

– Păi, e caraghios pentru că ești prima persoană de vârsta mea pe care am auzit-o vreodată punând o asemenea întrebare. E... atât de autoritară.

– Îmi pare rău, n-am vrut să par autoritară; ci doar curioasă. Mă întrebam dacă tu ți-ai pus vreodată problema asta.

Nu avusesem niciodată de ce – și asta a tot fost cauza necazului meu, în parte –, căci mă trezeam mereu întrebat de alții. Când eram mic, întrebarea se abătea asupra mea vertical, de sus, împreună cu bancnote portocalii de zece șilingi, la Crăciun, și jucării, și mirosuri stranii de pudră și parfumuri și uneori lovituri. Pe când eram adolescent, venea dintr-un unghi oblic (dar tot de sus în jos), din partea profesorilor grijulii, înarmați cu vorbe înțelepte și cu termenul „viață", pe care îl pronunțau de parcă ar fi fost un accesoriu din uniforma militară. În fine, când eram student, întrebarea venea orizontal, din partea părinților, la un pahar de vin, din partea profesorilor, printre glumele legate de sex, ca între bărbați, ba o dată chiar din partea unei fete, care a crezut că va avea efectul unui afrodiziac. Oare când avea să se schimbe unghiul, mă întrebam? Când mă voi găsi și eu în postura de a privi de sus întrebarea?

– Ei bine, presupun că problema mea a fost mereu răgazul insuficient. Dar există o mulțime de joburi cu care mi-ar plăcea să mă aleg. De exemplu, nu m-ar deranja să conduc BBC-ul, să am propria mea firmă

de publicații și o galerie de artă pe deasupra, având bineînțeles timp să conduc și Oficiul Poștal al Căilor Ferate. Apoi, mi-ar conveni să ajung general, la o adică, și mai e și guvernul, deși cred că asta am s-o păstrez în mânecă, pentru cazul în care nu mi-ar merge nimic altceva. Aș fi *foarte încântat* să conduc un feribot peste Canalul Mânecii; arhitectura rămâne în orice caz o posibilitate; poți crede că glumesc, dar ai fi surprinsă să constați că de fapt nu este așa.

Marion s-a mulțumit să-mi zâmbească, pe jumătate amuzată, pe jumătate nerăbdătoare.

– Vreau să spun, chiar glumesc până la un punct, dar pe urmă sunt serios. Atâta doar, uneori simt că încă nu am vârsta potrivită. Ție ți se întâmplă?

– Nu.

– Vreau să spun, poate că mă consideri cam imatur, dar eu chiar nu mă simt cu adevărat în largul meu cu vârsta pe care o am și asta, destul de des. Uneori, într-un fel bizar, tânjesc să fiu un bărbat voios de șaizeci și cinci de ani. Ție nu ți se întâmplă?

– Nu.

– Adică e ca și cum toți am avea o vârstă perfectă la care aspirăm și nu ne vom simți perfect împăcați cu noi înșine decât ajunși acolo. Presupun că pentru cei mai mulți asta se întâmplă între douăzeci și cinci și treizeci și cinci de ani și atunci chestiunea nu se mai pune sau apare cel mult într-o formă deghizată: după ce au trecut de treizeci și cinci de ani, își închipuie că iritarea lor vine de la faptul că sunt de vârstă mijlocie, iar la orizont se întrevăd senilitatea și moartea. Dar li se trage și de la faptul că au lăsat în urmă vârsta lor perfectă.

– Cât de ciudat! Să aştepţi cu nerăbdare sticlele cu apă caldă din pat şi împiedicatul de pietrele din pavaj.

– Ziceam un bărbat *voios* de şaizeci şi cinci de ani.

– Aha, prin urmare e vorba de lungi plimbări la ţară, lecturi din Peacock în faţa şemineului şi nepoţi adorabili care-ţi prepară cozonaci?

– Nu ştiu. Nu am în minte o plăsmuire anume. Ci doar un simţământ. Dar numai uneori.

– Poate că nu suporţi să înfrunţi lupta pentru existenţă.

– De ce crezi că e vorba despre o luptă?

(Ha, pe chestia asta n-o s-o las să-mi scape prea uşor. Mai ales că-şi doreşte să devină funcţionar de stat sau ceva de genul ăsta.)

– Şi cum ai de gând să-ţi întreţii soţia şi copiii?

– Unde, unde?

M-am prefăcut cuprins de panică şi am aruncat o privire peste umăr. Imaginea cea mai realistă care mi se putea înfăţişa era aceea a doi copii cu pantofi Start-Rite şi ghiozdanele pe umeri, scrutând lungul drum dinaintea lor. În niciun caz soţie, nici măcar umbra vreunei soţii. Ce-i trecea prin cap lui Marion să facă? Mai bine se lăsa păgubaşă, era cel mai bun lucru pe care-l putea face.

– Lasă-mi timp, lasă-mi timp, am încercat eu.

– De ce?

(Partea nostimă era că maniera ei nu devenea câtuşi de puţin mustrătoare; dimpotrivă, rămânea blândă – dar imposibil de insistentă.)

– Am împlinit doar douăzeci şi unu de ani. Adică, am încă...

– Ce ai încă?

– Încă am legături...

– La plural?

– Păi, nu simultan, desigur că nu.

– De ce nu?

(De ce nu eram niciodată în stare să prevăd încotro avea să se îndrepte o conversație?)

– Păi, deși presupun că m-am lepădat de etica de tip creștin a sexului, cred în statornicia față de o singură persoană la un moment dat.

– Asta-i o afirmație caraghioasă. Și, în orice caz, nu este și căsătoria o legătură?

– Sigur că da. Și ce dacă?

– Ai afirmat că intenționezi să ai niște legături, apoi să te căsătorești.

– *N-am* spus că am de gând să mă căsătoresc.

– Tehnic, presupun că așa este, nu ai spus.

(Ba chiar nu suflasem vreun cuvânt despre asta, fir-ar al naibii.)

– Atunci?

Își lăsase capul într-o parte și împrăștia în jurul farfuriei firimiturile rămase din prânzul ei. Apoi și-a înălțat privirea. Oare de ce îți dai seama întotdeauna când cineva are de gând să-ți arunce o chestie neplăcută?

– Dar nu ești suficient de ciudat ca să nu o faci.

– Oricum, depinde de...

– Fata potrivită la momentul potrivit, la locul potrivit?

– Mda, presupun că da.

– Eu nu cred. Aș îndrăzni să spun că se întâmplă uneori sau că așa arată lucrurile, sau că așa te silești să ți le imaginezi retrospectiv. Dar de obicei e vorba de cu totul alte lucruri, n-am dreptate?

– ?...

– Circumstanțele favorabile, bonul de masă, dorința de a avea copii...

– Da, presupun că așa este.

– ...teama de bătrânețe, posesivitatea. Nu știu, cred că de multe ori se trage de la refuzul de a recunoaște că în viața ta nu ai iubit suficient de intens ca să sfârșești prin a te căsători. Un soi de idealism deplasat, de fapt hotărârea de a demonstra că ești capabil de experiența supremă.

– Știi, tu ești cu mult mai sceptică decât mi-am închipuit eu că aș fi.

Extraordinar. Să ajungi să auzi o fată făcând asemenea afirmații, scoțând la iveală panseuri dure, ca ale bărbaților, genul de remarce în care și tu crezi doar pe jumătate, dar la care recurgi pentru varii ocazii. (Annick nu proceda niciodată astfel, iar eu îmi imaginam că ar fi nemaipomenit de onestă.) Dar Marion vorbea fără să braveze; se comporta de parcă ar fi făcut observații simple, incontestabile. Acum îmi zâmbea din nou.

– Nu cred că sunt cinică, dacă asta înțelegi tu prin sceptic.

– Dar ai citit La Rochefoucauld. *Il y a certains gens...*[1]

– Am auzit citatul, dar nu l-am citit; am făcut observațiile mele. (M-a cercetat cu atenție; era grațioasă și îmi făcea plăcere să o privesc.) Înainte să vin aici, o prietenă de-a mea s-a măritat. Ea este de vârsta mea, el are cam treizeci de ani. Cu o săptămână înainte de

[1] Sunt unii oameni... (în lb. fr. în orig.).

nuntă, plănuisem să mergem la cinematograf, toți trei, dar ea a răcit sau ceva de genul ăsta și am mers doar noi doi. La un moment dat, am ajuns să discutăm despre mariaj. Mi-a zis că de-abia așteaptă, că speră că până la urmă totul va fi bine, că e inevitabil să treci și prin momente mai bune, și mai rele – chestiile obișnuite pe care le spun toți; după care a adăugat: „Ca să fiu cinstit, nu este, evident, cea mai mare iubire din lume."

– Și cum ai reacționat?

– La început am fost șocată, în parte din cauză că se căsătorea cu prietena mea, dar mai ales pentru că mi-a venit greu să cred că un om e în stare să se căsătorească fără a se convinge mai întâi că nimeni nu a iubit vreodată mai mult ca el în acel moment.

– Și i-ai mărturisit prietenei tale?

– Nu. După ce m-am gândit mai bine, mi-am dat seamă că nu sunt câtuși de puțin șocată și că remarca lui era admirabilă. Și că prietena mea avea probabil și ea niște rezerve similare, pe care prefera să nu le dezvăluie. Oricum, sunt persoane rezonabile, niciunul dintre ei nu dă semne de debilitate mintală sau slăbiciune de caracter, prin urmare am socotit că nu este cazul să mă amestec.

– Mi se pare corect.

– Dar mai târziu mi-am dat seama că, așa cum ei semănau cu oricare alt cuplu în extaz în ziua nunții, și alte cupluri în extaz aveau probabil rezerve asemănătoare.

– Logica ta nu este lipsită de lacune, știi?

– Nu, dar observația este impecabilă.

– Mda, s-ar putea să fie cum spui tu.

De fapt, nu aveam niciun motiv de dezacord și nici măcar vreo dovadă pe care s-o ofer.

S-a așternut tăcerea, ca și cum conversația aceea ar fi avut implicații pe care nu doream să le recunoaștem la momentul respectiv și care acum se insinuau între noi. Am privit-o și i-am remarcat prima oară culoarea ochilor: cenușiu-închis, ca ardezia, culoarea acoperișurilor din Franța după ploaie. Nu zâmbea deloc.

– Să nu începi să deslușești cine știe ce lucruri din conversația asta, mi-a zis ea brusc.

– Ce vrei să spui?

– Ei bine, dacă începi să te simți amenințat, ai putea să tragi concluzia că te plac.

– Cum arată ea, te întreb din pură curiozitate, cum este fata cu care ai o legătură, după cum te exprimi?

– Și ce e ciudat în exprimarea asta? Annick.

– Annick.

Ce puteam spune? Am simțit că, indiferent cum aș fi descris-o, ar fi sunat ca un fel de trădare; dacă nu aș fi spus nimic, ar fi părut că mi-este rușine cu ea; până și ezitarea putea sugera că, tacit, doream să-i acord un soi de protecție.

– Nu-i nevoie să-mi spui... în definitiv, nu-i treaba mea.

– Nu, nu, vreau să... sau, în orice caz, nimic nu mă oprește să nu-ți spun. Ea este... foarte directă, și... ăăă, emotivă, și... (Hristoase, ce altceva?) ... și eu nu o mint.

– E perfect.

Marion se ridicase și scotocea în geantă, ca să achite partea ei din nota de plată.

– Nu te necăji, nu vreau să te tulbur, a continuat ea.

Atunci mi-am dat seama că mă îmbujorasem puternic. Când mi s-a cerut să o descriu pe Annick, nu știu cum, dar nu am reușit să o evoc decât în momentul încărcat de intimitate al orgasmului, când eram împreunați. Mi-a fost greu să traduc, într-o engleză care nu mi-era familiară, felul în care mă simțeam cu ea.

– Nu sunt tulburat, numai că...

A lăsat câțiva franci pe masă și a plecat. Am atacat felia de pâine care-mi rămăsese – o felie mare, umedă, nesărată, cu pori larg deschiși. Apoi am încercat să sorb ultima înghițitură de cafea, dar m-am ales cu zațul. De ce mă necăjisem atât de tare? Oare îmi plăcea Marion? De ce aveam sentimentul că aș fi preferat să nu plece? Asta ar fi o treabă... să-ți placă două persoane deodată. Și ele amândouă să te placă! Dar oare ea mă plăcea? Grozave țâțe, mi-am zis, încercând să mă extrag din letargie; deși, trebuie să mărturisesc că habar n-aveam dacă erau sau nu grozave. Și totuși, aveam habar. Erau grozave pentru că existau. Erau grozave pentru că sălășluiau într-un sutien cu închizătoare la spate și cu bretele discrete, pe care le puteai ochi în treacăt. Erau grozave pentru că, dacă te dovedeai vrednic, ajungeai să constați că au și sfârcuri.

Dar nu făceam decât să mă dau mare. Însă cel mai remarcabil la Marion era stilul ei direct, lipsit de complicații. Părea să emane sănătate psihică; mă făcea să mă simt vag necinstit, chiar și atunci când spuneam adevărul. Dar și Annick era la fel. O simplă coincidență sau așa te făceau să te simți toate fetele? Și cum puteai să te lămurești?

Am plătit nota și am pornit flanând (deși e cam greu să o faci de unul singur) spre Place de la République. Dumas *père* și-a construit al său *théâtre historique* aici și și-a montat piesele proprii. Publicul a stat la coadă două zile ca să intre la prima lui premieră; a avut un succes enorm, dar cu toate astea în zece ani proiectul l-a dus la sapă de lemn. Acum nu mai păreau să fie vremuri asemănătoare; vremuri – sau ambiții. Dumas intra călare într-un staul, se prindea de o bârnă de deasupra capului, strângea tare armăsarul între coapse și îl ridica de la pământ. Mai pretindea că ar avea trei sute șaizeci și cinci de copii nelegitimi răspândiți prin toată lumea: câte unul pentru fiece zi a anului. Te treceau fiorii de atâta energie. Dar, mă gândeam eu coborând scara spre Métro, lumea judecă acum după altă măsură decât cea din zilele lui. În primul rând, pentru copiii din flori nu te mai alegi cu prea multe puncte.

JE T'AIME BIEN

Faptul că mi se ceruse să descriu relația mea cu ea, cu Annick, mă neliniștea dintr-un alt motiv: nu-i vorbisem despre Marion. Mă auzise povestind despre cei *trois amis anglais*[1], expresie utilă prin lipsa ei de gen, dar nu și despre prânzurile mele în *tête-à-tête*.[2] Dar oare *era* ceva de povestit? Pe de altă parte, dacă nu era nimic de povestit, de ce aveam sentimentul că sunt nesincer? O fi fost vorba de dragoste, de vinovăție sau de simplă recunoștință sexuală? Și de ce nu știam: „sentimentele" sunt lucruri pe care le simți, prin urmare de ce nu se lasă identificate?

Era greu de stabilit cum să-i comunic lui Annick despre Marion. O simplă afirmare a stării de fapt ar fi părut ridicolă; adevărul ar fi avut aerul unei minciuni. Trebuia să strecor totul ca din întâmplare. Am făcut repetiții, pronunțând *mon amie anglaise* și *une amie*

[1] Trei prieteni englezi (în lb. fr. în orig.).

[2] Între patru ochi (în lb. fr. în orig.).

anglaise și *cette amie anglaise*[1]. Pomenirea naționalității avea să dea exprimării un caracter neutru.

Într-o dimineață, în timpul micului dejun (cafea și pâinea de ieri încălzită la cuptor), mi s-a părut că s-a ivit o ocazie potrivită. Discutam ce urma să facem în seara respectivă, iar Annick menționase noul film al lui Melville.

– A, da, am zis eu în treacăt, *mon amie anglaise* îl văzuse. Ea (rafinată confirmare a genului) îl socotește foarte bun.

(De fapt, Marion nu văzuse filmul. Rahat – o minciună ca să spun adevărul; unde naiba mă ducea chestia asta?)

– OK, mergem, atunci?

Mi-am zis că e cel mai bine să limpezesc lucrurile.

– Da, *mon amie anglaise* îl socotește chiar foarte bun.

– Bine, atunci rămâne stabilit.

Mie nu mi se părea deloc stabilit. Mi se părea că în felul acesta nu ajungem nicăieri.

– *Mon amie anglaise...*

– Vrei să-mi spui ceva anume?

– ?...

– Acesta e cumva *le tact anglais*[2]*?*

Annick și-a aprins cea de-a doua țigară. Doamne, cum îi coborâseră colțurile gurii! A tras repede două fumuri. Nu mai văzusem niciodată pe figura ei acea... ferocitate, aproape. Era ceva nou.

– Cum? Nu. La ce te referi?

---

[1] Prietena mea englezoaică... o prietenă englezoaică... această prietenă englezoaică (în lb. fr în orig.).

[2] Tactul englezesc (în lb. fr. în orig.).

– Vrei să-mi spui ceva anume?

– Ăăă... păi... filmul ăsta pare... să fie foarte bun.

– Da. De unde știi?

– Ah, am aflat de la prietenii mei.

Din nou fără gen; și fără speranță. În loc să vorbesc degajat și neinteresat, vorbele îmi ieșeau nervos și pe furiș.

– Am crezut că ai zis ceva despre o prietenă englezoaică.

– A, nnn, da, așa-i. De ce, tu n-ai niciun prieten francez?

(Suna cu mult prea ostil.)

– Ba da, dar de obicei nu fac referire la vreunul din ei de trei ori la rând decât dacă țin să zic ceva anume despre el.

– Ei bine, tot ce doream eu să spun despre... despre *cette amie anglaise* e că... mi-este prietenă.

– Vrei să zici că te culci cu ea.

Annick și-a stins țigara și m-a țintuit cu privirea.

– NU. Bineînțeles că nu. Mă culc cu tine.

– Chiar așa și faci. Am remarcat asta, din când în când. Dar nu douăzeci și patru de ore pe zi.

– Nu sunt... perfid.

(Nu mi-a venit în minte cuvântul „necredincios" în franceză; dintr-un motiv neștiut, nu-mi aminteam decât *adultere*, ale cărui sensuri nu se potriveau chiar deloc.)

– Albionul este mereu perfid. Asta ne învață la școală.

– Iar cărțile noastre ne spun că francezii sunt adesea geloși fără motiv.

– Dar e posibil ca tocmai tu să-mi dai un motiv.

– Desigur că nu. *Je...*

– Da?

Aveam de gând să spun *je t'aime*, dar nu am reușit să mă conving. În definitiv, nu mă gândisem încă suficient la acest lucru; și nu doream să mă las presat de argumente să rostesc ceea ce consideram că trebuie împărtășit cu calm și echilibru. Am preferat să dau mai puțină greutate exprimării:

– *Je t'aime bien, tu sais.*

– Păi, sigur că da! Sigur. Cât de rațional, cât de măsurat, cât de englezesc. Mi-o spui de parcă m-ai cunoaște de douăzeci de ani, nu de câteva săptămâni. De ce e nevoie de o asemenea ucigătoare precizie a sentimentului? De ce te folosești de calea asta pentru a-mi mărturisi că te-ai săturat? De ce nu-mi scrii o scrisoare, asta ar fi metoda perfectă. Scrie-mi o scrisoare, cât de oficială poți, și pune secretara să o semneze.

A făcut o pauză. Nu știam ce să zic. Eram acuzat de sinceritate: ce situație paradoxală. Nu mi se mai întâmplase niciodată ca o fată să-mi facă o asemenea criză de furie. Emoțiile neașteptate mă lăsaseră perplex. Dar izbucnirea ei îmi transmitea în același timp fiori de mândrie: mândria participării, mândria provocării. Nu conta că mânia și suferința lui Annick erau provocate doar de neștiința și nepriceperea mea: acum ele *îmi aparțineau.* Făceau parte din *mine*, din experiența *mea.*

– Îmi pare rău.

– Nu ești sincer.

– Nu spun că îmi pare rău pentru că aș fi vinovat, ci îmi pare rău că nu ai înțeles bine situația. Îmi pare rău deoarece, tocmai pentru că ai încercat să mă înveți să spun exact ce simt și ce vreau să spun, nu sunt capabil să-ți satisfac nevoia de gesturi emoționale extravagante, care nu-și găsesc niciun suport veritabil în sentimentele reale.

Cred că nu eram întru totul sincer, dar mă apropiam suficient ca să nu mai conteze.

– Am presupus că te învăț să fii sincer, nu crud.

Iată o replică, desigur, cât se poate de franceză, mi-a trecut prin minte (retrăgându-mă sub furia atacului în anglomanie și în detașare). Apoi, pe neașteptate – Doamne, încă o premieră – am observat că plângea.

– Nu plânge.

Blândețea strecurată în cuvinte m-a surprins și pe mine. A continuat să se smiorcăie. Nu mă puteam împiedica să-i studiez chipul și să constat, fără voie, cât de mult își pierduse din farmec; gura ei era de nesărutat, mai multe șuvițe i se lipiseră de obrajii uzi de lacrimi și parcă dintr-odată îi apăruseră pungi sub ochi și laba-gâștii spre tâmple. Aș fi vrut să reacționez în vreun fel, dar nu-mi venea nicio idee. M-am ridicat, am ocolit masa (împingând dintr-o mișcare untul dincolo de raza de acțiune a părului ei) și am îngenuncheat pe jumătate alături de ea, destul de stângaci. Nu puteam să stau în picioare și să-mi pun brațul pe umărul ei – gestul ar fi părut condescendent; nici să mă las de tot în genunchi – ar fi fost oarecum umilitor; prin

urmare am rămas așa, îngenuncheat pe jumătate, cu brațul ridicat suficient ca să o cuprind de umăr.

– De ce plângi? am întrebat-o prostește.

Annick nu mi-a răspuns. Umerii i se scuturau de plâns: erau doar niște suspine violente sau încerca să se descotorosească de mâna lăsată pe spatele ei? De unde să știu? Sosise clipa să fiu sensibil, mi-am zis. Ceea ce am și făcut o vreme, păstrând o tăcere deconcertată. Dar, cu timpul, chestia asta m-a plictisit.

– Plângi pentru că am adus-o pe fată în discuție?

Niciun răspuns.

– Plângi pentru că ai impresia că nu te iubesc suficient?

Niciun răspuns. Mare încurcătură.

– Plângi pentru că mă iubești?

Era și asta o posibilitate, m-am gândit eu.

Ajunși în acest punct, Annick a plecat. S-a strecurat pe sub brațul meu, s-a ridicat, și-a luat geanta de pe masă, a ignorat exemplarul ei din *L'Express* și a dispărut înainte să apuc să mă extrag din poziția incomodă. M-am întrebat: de ce nu am reușit să-i văd fața, când pleca? De ce și-a aplecat-o în jos, ca să-i cadă părul peste obraji? Terminase de citit *L'Express*? De ce plecase? Și: plecase de tot sau doar la muncă? De unde să știu? Nu se făcea să o sun la serviciu și să o întreb în care categorie se încadra plecarea ei. M-am dus la storcătorul de fructe și am vârât un franc vechi sau doi. Mai pierzi, mai nu câștigi. M-am gândit că trebuie să mă simt ca Humphrey Bogart.

Așa că, pentru variație, m-am apucat să muncesc și eu ceva; nu la Bib Nat, unde exista o șansă vagă să mă întâlnesc cu Annick, ci la Musée du Theâtre. După

câteva ore de răscolit prin mape uriașe ale unor actrițe, în bună parte anonime, de pe la 1820, m-am simțit mai refăcut moral și mai stabil din punct de vedere sexual; poate cu asta reușeam eu să mă descurc cel mai bine, cu materiale tipărite despre femei moarte de mult.

După ce am înfulecat un *croque*, imaginea altor oameni, reali de această dată, a început din nou să mă scoată din fire. Am intrat la Rex-Alhambra, unde se prezenta un festival Gary Cooper. Peste câteva ore, după ce m-am limpezit prin contactul cu irealul, m-am simțit în stare să merg acasă. În definitiv, era posibil să se fi întors, gata să-mi explice cât de neînțelegătoare se arătase față de mine; după care puteam să ne băgăm în pat (în cărți scrie că iese chiar mai bine după o ceartă). Pe de altă parte, mă putea pândi cu un pistol sau un cuțit (tacâmurile franțuzești par special inventate pentru o *crime passionnel).* Poate găseam un bilet. Cine știe, poate chiar un cadou?

Bineînțeles, nu am găsit nimic. Apartamentul se prezenta exact așa cum îl lăsasem. Am căutat cu insistență vreun semn că Annick s-ar fi întors în taină, mișcând ceva din loc, punând ceva în ordine și lăsând în urmă un semn al trecerii ei. Dar nu era cazul. O țigară fumată pe jumătate, strâmbă și încrețită ca o încheietură, zăcea strivită pe farfuria ei de dimineață. Trebuie să existe totuși un lucru după care să fie silită să se întoarcă; dar nu exista nimic – lucrurile pe care și le lua pentru a rămâne peste noapte nu depășeau niciodată ce putea încăpea în geantă. Dar își luase și cheia, asta putea să însemne că avea să se întoarcă.

În seara aceea m-am dus la filmul lui Melville, pe care aproape căzusem de acord să-l vedem împreună. Am rămas în foaier, pierzând primele zece minute, după care, fără astâmpăr, am intrat în sală. Dar neliniștea nu m-a ajutat să-mi alung dezamăgirea; filmul nu mi-a plăcut.

A doua zi am primit prin poștă cheia, prinsă cu bandă adezivă de o bucată de carton. Am scociorât prin fiecare colț al plicului, dar nu mai era nimic altceva.

Am rămas mult timp gândindu-mă la Annick. Cât de mult o iubeam; dacă o iubeam sau nu. Când eram mic, bunica – păr alb, sâni grei, înconjurată de un cârd de rațe – avea obiceiul să ne adune pe noi, copiii, și să ne întrebe: „Cât de tare o iubiți pe bunicuța?" Atunci tustrei, ca la comandă, ne întindeam brațele cât puteam mai mult, strângeam puțin din vârfurile degetelor și-i răspundeam: „Uite-atât."

Dar măsurătoarea pe o scară mai subtilă decât aceasta... o fi oare posibilă? Nu e vorba aici de un gest grandios, de o asigurare cu trimitere apocaliptică? Și, n-ai cumva nevoie, în orice caz, de un sistem de referință pentru a face măsurători? Cum să judeci de la cea dintâi ieșire în lume? Aș fi putut să-i spun lui Annick că o iubesc mai mult decât pe maică-mea, după cum aș fi putut să-i spun că, dintre toate prietenele mele, ea se prezintă cel mai bine la pat; dar asemenea laude ar fi fost lipsite de valoare.

Foarte bine, atunci să ne întoarcem la întrebarea inițială, simplă: oare o iubesc?

Depinde de ce înțelegi prin „iubire". Când treci dincolo de linia de demarcație? Când se transformă *je t'aime bien* în *je t'aime*? Răspunsul la îndemână este că știi când iubești, pentru că nu există nicio îndoială, așa cum nu te poți îndoi când ți-a luat casa foc. Dar tocmai acesta-i necazul: încearcă numai să descrii fenomenul – te alegi fie cu o tautologie, fie cu o metaforă. Simți oare mai mult decât că plutești în nori? Sau pur și simplu simți așa cum crezi că te-ai simți dacă ai pluti în nori? Sau pur și simplu crezi că ar trebui să te simți ca și cum ai pluti în nori?

Șovăiala nu dezvăluie lipsă de sentiment, ci doar o nesiguranță legată de terminologie (poate și efectele rămase după conversația mea cu Marion). Dar oare terminologia nu afectează emoția, în orice situație? N-ar fi trebuit să spun pur și simplu *je t'aime* (și cine ar putea obiecta că nu era chiar adevărul)? A numi un lucru te poate împinge și la a face lucrul acela.

Cam acestea erau gândurile mele, rămas cu cheia în mână.

Am descoperit că până și reflectarea asupra semanticii reușea să mă excite.

Însemna că o iubeam, poate?

Cert este că nu am mai văzut-o niciodată.

După ce m-a părăsit Annick, am găsit metode să-i ocolesc pe *mes amis anglais*. Mi-am redescoperit, sau cel puțin așa am pretins, interesul față de cercetarea mea. Pontam zilnic la Bib Nat și îmi croiam drum prin grămezi de materiale, transcriind conștiincios totul pe fișe. Era genul de subiect care putea fi acoperit prin

toceală cinstită, plus instinctul de a ghici unde să cauți; dacă știai bine cataloagele bibliotecii, treaba era ca și făcută. De gândire originală era prea puțină nevoie, trebuia doar abilitatea de a sintetiza observațiile altora. Ceea ce și făcuse parte, bineînțeles, din planul inițial: ia-ți ceva la care poți lucra fără să-ți consumi părțile valoroase ale capului și asigură-te că vei avea la dispoziție timp liber berechet.

De fapt, viața mea a redevenit ceea ce fusese când am sosit la Paris. Am început din nou exercițiile de memorie, pe care în ultima vreme le cam ignorasem. Folosindu-mă de ele, am compus o serie de poeme în proză pe care le-am intitulat *Spleenters*[1]*:* alegorii urbane, schițe de caracter sardonice, versuri evazive și pasaje de descriere clasică; treptat au format împreună portretul unui oraș, al unui om, și – cine putea spune? – pesemne ceva mai mult de atât. Inspirația lor era deschis mărturisită din titlu, dar nici gând de imitație sau parodie, îmi explicam eu; intra în joc mai degrabă traficul de rezonanțe – tehnica cea mai demnă de secolul XX.

Mi-am continuat desenele pline de găselnițe, considerând că ar fi putut să fie utilizate pentru a ilustra *Spleenters,* dacă avea vreodată să ajungă la publicare (nu că ar fi fost neapărată nevoie – odată ce fusese scrisă, opera exista, descoperită sau nu). M-am dus să văd cele mai serioase filme care existau. Cu Annick, dintr-un motiv sau altul, sfârșeam adesea prin a găsi teren comun în filme fără pretenții: un western, o vechitură, ultimul Belmondo. Singur însă, după cum se dovedea, puteai să

[1] Joc de cuvinte între *spleen* și *splinter* – frântură (n. tr.).

te ocupi de treburi mai temeinic: să iei notițe după dialoguri, fără să te simți stânjenit; să pleci de la cinematograf cu filmul în minte, scutit de corvoada de a găsi pe loc comentarii inteligente. Am început să-mi cumpăr *Les Cahiers.*

Citeam; m-am apucat să gătesc, cu titlu de încercare, câteva mâncăruri franțuzești; am închiriat un Solex pentru o săptămână și am pornit-o în hoinăreală spre Sceaux și Vincennes. Aveam sentimentul că mă distrez nemaipomenit; și, ori de câte ori se auzea o bătaie în ușă, inima îmi exploda în piept și mă întrebam: „Annick?"

Dar nu era ea. O dată a venit o vecină să întrebe dacă nu aveam să-i dau niște Vittel, uitase să-și cumpere când fusese la cumpărături și, punând la socoteală scările și oasele ei... Altă dată m-am trezit cu Mme Huet, supărată că trebuise să urce tocmai până la etajul al treilea ca să mă cheme, dar primisem un telefon din Anglia și poate era ceva urgent (adică poate murise cineva, voia ea să spună). Când am ajuns la aparat, tata mi-a comunicat că așteaptă de cinci minute (drept represalii, Mme Huet urcase agale scările) și că nota de plată o să fie ceva înfricoșător, dar, în orice caz, La mulți ani! Ah, eu uitasem cu totul.

Și apoi, într-o seară, târziu, cu o săptămână înainte să-mi expire șederea la Paris, am auzit un ciocănit cu totul altfel. De fapt, era o melodie. Articulații mari țineau ritmul, bătăi mai delicate, cu vârful degetelor, și fluierături din fundal armonizau și completau cântarea. După un moment de panică, la gândul că ar putea fi niște spărgători muzicali, am recunoscut *God*

Save the Queen; am deschis; înaintea mea au apărut Mickey, Marion și Dave. Marion stătea rezemată de balustradă, frumoasă, tăcută și întrebătoare. Mickey a scos la iveală un pieptene înfășurat în *papier de toilette* și a atacat în forță *Auld Lang Syne*[1]. Dave se îmbrăcase franțuzește, într-un tricou cu dungi albastre și albe orizontale, beretă și o mustață jigărită, trasă cu cărbune; ducea o *baguette* lungă sub braț și mesteca usturoi. Pâinea și usturoiul m-au lovit în două locuri diferite când s-a aplecat înainte și m-a sărutat pe ambii obraji.

– Bobbi Șarltong, Jachi Șarltong, Coupe du Monde, Monsieur 'Iit, God Shave[2] the Queen.

Mickey a ajuns șerpuind până la capătul melodiei. Marion zâmbea. Eu zâmbeam. Nu știau ce făcuseră, dar totul fusese iertat. Ne-am rostogolit în apartament și am scos o sticlă de calvados, să sărbătorim evenimentul. Marion continua să se uite și să zâmbească, în vreme ce Dave și Mickey făceau speculații.

– Poati c-a fost *malade*[3].

– Mie îmi pare sănătos tun. Poati c-a fost într-o dispoziție proastă.

– *Mais il n'est pas boudeur*[4]. Poati c-a muncit din greu.

– Poati că i-a dat papucii drăguța.

I-am aruncat o privire lui Marion.

– Poati că asta, mda, a spus Dave.

---

[1] *Vremuri apuse*, cunoscută melodie de origine scoțiană.

[2] Joc de cuvinte, „a bărbieri", în loc de „a salva".

[3] Bolnav (în lb. fr. în orig.).

[4] Dar nu e bosumflat (în lb. fr. în orig).

Mi-au interpretat un cor din *Chevalier in Sank 'Eaven*, cu Dave folosindu-și pâinea pe post de vioară.

Am surâs, oarecum în semn de aprobare.

Marion mi-a surâs și ea.

RELAȚII OBIECTUALE

Billancourt și La Bourse: ce importanță mai au acum? Întrebați-mă ce am făcut în 1968 și am să vă spun: am lucrat la teză (am descoperit un schimb de scrisori puțin cunoscut dintre Hugo și Coleridge, despre natura dramei poetice, pe care l-am publicat în *Modern Language Quarterly);* m-am îndrăgostit și mi-a fost inima zdrobită; mi-am perfecționat franceza; am compus un volum lapidar, publicat într-o ediție scrisă de mână, într-un singur exemplar; am făcut niște desene; am legat câteva prietenii; mi-am cunoscut soția.

Dacă aș fi citit asta înainte de a pleca din Anglia, m-aș fi speriat de moarte. Speriat, impresionat, dar poate și puțin dezamăgit. Toate lucrurile care se spun despre talentul și priceperea omului nu sunt vorbe în vânt, bineînțeles; dar poate că eu pornisem la drum cu aspirații și mai mărețe. Oare ce căutam? În primul rând, o autocunoaștere intensă, explozivă, care să mă îmbogățească. Pe urmă, mai visam la descoperirea

cheii spre o sinteză vitală între artă și viață. Cât de naiv sună, exprimat în felul acesta. Și totuși, cu cât chestiunea e mai vastă, cu atât sună mai naiv. Era singurul subiect care mă interesa în mod serios, încă de la primele experimente făcute alături de Toni la National Gallery. „Unii oameni spun că viața e totul, dar eu prefer să citesc": la momentul respectiv susțineam ideea cu un sentiment de vinovăție, din cauză că simțeam că pasiunea pentru artă era o consecință a goliciunii „vieților" noastre. Cum interacționau cele două concepte? Unde intervenea punctul de echilibru? Erau ele atât de distincte pe cât presupuneam noi? Putea o viață să fie o operă de artă? Sau o operă de artă, o formă mai înaltă de viață? Era arta o simplă distracție clasa întâi, căreia o falsă latură spirituală îi fusese insinuată de cei fără de religie? Viața se sfârșește; dar oare nu sfârșește și arta?

În așteptarea momentului când trebuia să pornesc la drum, stăteam pe scaunul scârțâitor din trestie. Mai bine o jumătate de oră aici și o jumătate de oră la Gare du Nord decât o oră întreagă în oricare dintre aceste locuri, lăsând singurătății și pasivității șansa să mi se cuibărească în creier. Menține-te tot timpul în mișcare sau, dacă nu, aplică a doua variantă, ieși imediat din nemișcare.

Cele două valize, cu greutatea distribuită egal, mă așteptau frumos aranjate lângă ușă. Am aruncat o ultimă privire înjur, întristat, dar oarecum mândru de întristarea mea. Toate astea erau experiență, nu-i așa? Trăire, nu-i așa? Nu-i așa?

În stânga, patul în care, după cum încă îmi spuneam cu duioșie, îmi pierdusem virginitatea. Și parcă mi-aș fi lăsat gingaș brațul peste propriii mei umeri; iar după câteva secunde, l-am alungat. Pe pat, Annick acționa, reacționa, pretindea, acuza, ierta, dispărea. Desigur, poate că rămăsesem prieteni. Nu o văzusem de mai mult de o lună.

Un șir de cărți pe care le lăsam în urmă: mai ales *Livres de Poche*, citite cu atâta vigoare, încât stratul protector de celofan de pe coperte plesnise de pe cotorul chinuit, concav. Deasupra lor, o mâzgălitură pictată de proprietarul apartamentului, culori ale cubismului timpuriu aruncate pe pânză cu bucuria lui Derain. Câtuși de puțin o capodoperă, m-am gândit pentru ultima oară, zâmbind cu gândul la cadoul de despărțire pe care i-l lăsasem pe masă: un desen reprezentând cu scrupulozitate priveliștea de la fereastră – pe care gravasem fiecare cornișă, identificasem fiecare antenă de televiziune, cuprinsesem fiecare mașină parcată – rezultatul fiind un curios amestec monocrom de claritate și freamăt. Fără ifose, eram impresionat de el.

Storcătorul de fructe, cu teancul de franci vechi pe raftul de deasupra lui. Un instrument miraculos, ironic: introduceai lucruri în el și apoi, aparent la întâmplare, dar de fapt extrem de riguros, obțineai lucruri înapoi. Îți imaginai că tragi un profit, însă nu era așa, deși dacă insistai suficient de mult, puteai totuși să nu pierzi. Pe deasupra, ceea ce vârai înăuntru și apoi scoteai nu avea nicio valoare curentă! Piese uzate, de muzeu, rotocoale banale din cupru. Dacă aveai cumva

sentimentul de autoindulgență, mașinăria se oferea ca simbol suficient de sumbru.

Valizele mele, batjocoritor de bine aliniate, pregătite nu ca răspuns la vreo umedă *brise marine*.

Ușa prin care intrase Annick. Prin care mai doream să o văd întorcându-se? Prin care s-ar mai fi întors, încă, dacă ar fi știut?

Pe birou, un șir de sticle cu tărie, câte una pentru fiecare butelcă de calvados consumată. Alături, un coș de hârtii pe care omisesem să-l golesc, cu neglijență calculată; deși nu lăsasem dinadins anumite dovezi, în orice caz eram conștient de ceea ce conținea. Un exemplar din *Hara-Kiri („journal bête et méchant"*[1]*)* și unul din *Les Nouvelles Littéraires*; un program de teatru, pe care îl aveam întâmplător în dublu exemplar; diverse ciorne de povestiri și poeme; câteva desene (cele mai bune eșecuri); câteva scrisori de la părinții mei; niște coji de mandarine; și un bilet de la Annick, lăsat într-o dimineață când plecase devreme. *Pas mal, mon vienx, t'es pas mal du tout. A demain.*[2] *A.* Și asta era, practic, tot o dublură.

Ultimul obiect eram eu. Strâns împachetat, la fel ca valiza – a fost nevoie să mă așez peste mine ca să încapă totul. Echivalentele morale și senzuale ale programelor de teatru se aflau toate acolo, aranjate cronologic și legate cu elastic. Iată, s-a întâmplat totul, îmi spuneau, pe când le parcurgeam iarăși, în viteză. Uită-te la asta, la

---

[1] Jurnal prost și răutăcios (în lb. fr. în orig.).

[2] Deloc rău, bătrâne, nu ești deloc rău. Pe mâine (în lb. fr. în orig.).

asta și la asta. Vezi cum ai reacționat aici și aici. N-a fost puțin căcăcios? Doamne, ia uită-te la asta, dacă nu te simți rușinat, să știi că nu mai vreau să am de-a face cu tine. Chiar ești rușinat? Asta-i șmecheria. OK, acum poți să arunci o privire și pe asta – aici te-ai descurcat foarte bine; sensibilitate veritabilă aș zice, compasiune, ba chiar (deși pomenirea unui asemenea cuvânt e prematură) înțelepciune. Înțelepciune instinctivă, poate, mai degrabă decât aceea dobândită cu vremea; dar nici așa nu este de disprețuit.

Am bătut-o ușor ca să o așez la loc, am strâns bine elasticele, m-am ridicat din scaunul care a scos un scârțâit final, am adunat valizele mele externe și am pornit. În buzunar țineam cartea pe care tocmai o începusem: *L'Education sentimentale.*

Partea a treia

Metroland II (1977)

Lucrurile și faptele sunt ceea ce sunt, iar consecințele lor vor fi ceea ce vor fi; atunci de ce ne-am dori să fim amăgiți?

Episcopul BUTLER

Presupun că acum sunt om mare. Sau poate „adult" e un cuvânt mai bun, un cuvânt mai... adult? Dacă ai veni să-mi faci un inventar, ai găsi bifate toate rubricile cuvenite. Sunt surprins să constat cât de bine camuflat par. Vârsta: 30 / Căsătorit: da / Copii: unu / Serviciu: unu / Casă: da / Cu ipotecă: da / (până în prezent solidă ca stânca) / Autoturism: discutabil / Serviciu ca jurat: o dată, ajungând la verdictul de „nevinovat", după lungi discuții legate de „dubiul rezonabil" / Animale de casă: nu, pentru că fac mizerie / Fericire: o, da; și dacă nu acum, înseamnă că niciodată.

Întocmesc asemenea liste la mine în cap, în nopțile în care întâmplător somnul nu-mi vine și mă năpădește panica. Uneori, categoriile pot fi totuși diferite: mai agresive și mai musculare, alese special să alunge temerile viclene ale nopții. Sănătos, alb, britanic, făcut dragoste recent; sărac, nu; diform, nu; înfometat, nu; obsedat de religie, nu; paranoic din cauza nervilor sau emoțiilor, nu. E straniu cum lista alunecă spre chestiuni

negative; dar negativele îți asigură confortul adecvat, dacă ești deja în pat, lângă nevastă, în vreme ce la parter frigiderul murmură în surdină, liniștitor. Încă o dată mă simt ușurat, bucuros că mă găsesc în propria mea piele.

Adult, da, și aceasta este o mângâiere de ordin general. Sau cel puțin trag concluzia că așa ar trebui să fie. În urmă cu câțiva ani eram îngrijorat de asta în chip obsedant. De ce nu am băgat de seamă semaforul schimbat în verde, sau un anunț oarecare venit din boxe, un semn celest (nu prea public) care să mă anunțe că am dat lovitura? Dar sentimentul acesta a început să-mi treacă și în bună măsură pentru că nu m-a luat nimeni la rost. N-a venit nimeni la mine să-mi zică: Ai evitat lupta aceea, prin urmare nu ești bărbat, du-te înapoi și ia-o de la capăt, cu o garnitură absolut nouă de principii și handicapuri. Eu credeam că asta mi se va întâmpla și că avea să vină asupra mea pe furiș, dar oamenii sunt cumsecade. Uneori, bănuiesc că acest concept de maturitate este susținut grație unei conspirații a amabilității.

Și mai există și alte metode de calmare a temerilor nocturne. Uneori, când stau treaz și undeva, în întuneric, o nouă zi își intră ticăind în drepturi, mă întorc spre Marion, care stă ghemuită alături de mine, și o pornesc cu capul înainte. Cu fundul în sus, ca o rață, îmi fac loc hoțește sub cămașa ei de noapte, care i se încurcă în jurul genunchilor, când se sucește în somn, ca să se cuibărească mai bine. Tehnica este (oare nu cumva Marion consimte pe tăcute?) să pun stăpânire pe ea și apoi să o trezesc încetișor, cu ceva mai viguros decât un sărut. De data asta, se mișcă mai fără tragere de inimă ca de obicei.

– Șesentâmplă?

– Ai dreptul la trei încercări? râd eu.

– Nnn.

– NNNNNNNNN.

– În ce zi suntem, Chris?

– Duminică.

– Sunt cam obosită.

– A, păi nu spuneam duminică spre luni, draga mea. Este, ăăă, sâmbătă spre duminică. Cam douăsprezece și ceva. Zero-zero-treizeci, de fapt.

Acest preludiu pedant ne face să chicotim cu gingășie.

– Nnn.

Își desface coapsele, își întinde mâna liberă printre ele și mă trage spre ea. Conversația încetează și ne topim în sunete.

După aceea (o expresie mereu elastică) ne desfacem din împreunare, toropiți, cu senzația că nimic nu rămăsese neîmpărtășit. Cred că momentele acestea trebuie să fie cele mai fericite din viața mea. Oamenii spun că fericirea ar fi plicticoasă; nu și pentru mine. Mai spun și că toți oamenii fericiți sunt fericiți în același fel. Cui îi pasă; în orice caz, în asemenea clipe nu mă dau în vânt să-mi bat capul cu așa ceva.

FETE URIAȘE, DEZBRĂCATE

Când se sfârșesc teoriile? Și de ce? Pentru că indiferent ce-ați spune, ele se sfârșesc pentru cei mai mulți dintre noi. Sunt oare ucise de un singur eveniment hotărâtor? Pentru unii, poate. Dar de obicei se sting prin epuizare; zăbavnic, ca din întâmplare. Și apoi te întrebi: în definitiv, cât de serios le-am luat în considerare?

În diminețile de duminică mă strecor afară devreme. O iau spre stânga și mă plimb printre case între care s-a păstrat o distanță de bun-simț: Ravenshoe, cu florile de castan sălbatic risipite pe caldarâm; Vue de Provence, cu storurile ei verzi; East Coker cu garajul ei improvizat, care stârnește surâsuri ironice. Numele lor sunt gravate cu litere gotice pe bucăți de scândură fixate de arbori.

Îmi croiesc drum peste terenul de golf, urmărind cum primele mingi ale dimineții adună rouă, ricoșând în iarbă, oprindu-se din scurt, alunecând. Îmi place aici; îmi place perspectiva cețoasă, diferită. De sus, de lângă ținta numărul 4, poți să privești siluetele firave trăgând cărucioarele de-a lungul zonelor gazonate și explozia

vărgat-multicoloră a umbrelelor la primul semn de ploaie. De aici, strigătele autodezaprobatoare de „Înai-i-i-nte" par îndepărtate și comice (zâmbesc amintindu-mi de urletul de răspuns al lui Toni: „Pi-i-e-e-e-lea"). Mai jos, defilează elegante trenuri argintii, cu țăcănitul estompat al unor mașini de tricotat; ferestrele lor îți reflectă soarele în ochi, ca băieții care se joacă cu oglinda pe terenul de sport. Bisericile le amintesc celorlalți să se trezească și să se roage.

Faptul că mă găsesc din nou în Metroland are desigur doza lui de ironie. Pe când eram copil, oare cum aș fi numit asta? *Le syphilis de l'âme*[1] sau cam așa ceva, aș îndrăzni să spun. Dar capacitatea de a rămâne stăpân pe ironie, fără să te arunce din șa, nu face și asta parte din maturizare? Apoi, este un loc în care viața e cât se poate de comodă. Alături de magazinul de discuri un băcan vinde ouă cu găinaț și paie pe ele; la două minute de coaforul lui Marion ai ocazia să vezi porci adevărați umplând de mizerie un teren. Cinci minute de mers cu mașina și te găsești în câmp deschis, unde doar stâlpii de telegraf mai amintesc de viața la oraș. Când eram copil și treceam pe lângă stâlpii aceștia, îi trăgeam lui Nigel un cot, scoțându-l din revista lui de SF, și-i șopteam: „Ia te uită, fete uriașe, dezbrăcate." Și acum, când străbat același peisaj, îmi vine în minte același poem, îl consider însă exaltat și inexact.

Când se sfârșesc teoriile? Îmi amintesc pe neașteptate, de la începutul relației mele cu Marion, de un drum cu mașina pe care l-am făcut într-o seară rece de decembrie.

---

[1] Sifilisul sufletului (în lb. fr. în orig.).

În cele din urmă am poposit în parcarea unui cinematograf, am lăsat căldura să funcționeze și am stat de vorbă. Atât am stat de vorbă în Morris Minor-ul ei decapotabil, încât și acum pot enumera exact indicatoarele de pe bord, de la stânga la dreapta.

– Deci?

Astfel începea Marion conversațiile noastre, întotdeauna; era primul cuvânt după zgomotul de alunecare sacadată a frânei de mână.

– Deci? Încă te iubesc.

– Ah. Bine.

Un sărut; încă unul; îmi lipesc buzele de puful de pe obrajii ei.

– Ca și ieri.

– Bine. Deci?

Am remarcat tăietura hotărâtă a bărbiei sale; nu doar puloverul pe gât, care o făcea proeminentă.

– Nu-i suficient pentru tine?

– Probabil că pentru mine este. Dar pentru tine, nu.

– ?...

– Și prin urmare, în ultimă instanță, nici pentru mine nu este suficient.

– Rahat. O luăm din nou de la cap, ca la Le Petit Coq?

Aceasta era cafeneaua pariziană în care amândoi simțisem – și, în ceea ce mă privește, aproape mă temusem – atracția reciprocă.

– ...

– Ce-ai vrea să spun?

Doream să aflu cu toată sinceritatea; sau aproape.

– Ei bine, nu aș vrea să-mi spui un lucru pe care îți închipui că aș vrea să-l aud.

(Cât se poate de cinstit, dar de ce situația nu se dezamorsa? Eu credeam că lucrurile se simplifică, pe măsură ce te îndrăgostești mai mult de cineva. Numărul capcanelor rămânea la fel de mare ca de obicei.)

– Este vorba de întrebarea *aceea*?

Întrebarea care se ivea din cele mai diverse unghiuri.

– Vreau să simt că te gândești la ea.

– Mă voi gândi la ea. Vrei să te căsătorești cu mine?

– Am să mă gândesc la asta.

– Mi-ar plăcea să mă gândesc că te gândești la ea.

Am continuat să stăm de vorbă și să ne sărutăm. Spectatorii de la cinematograf au plecat, lăsând parcarea pustie. Nu am reușit să pornim mașina: încălzirea consumase toată bateria. În cele din urmă s-a ivit un tip de la Asociația Automobiliștilor, a remarcat geamurile aburite și a comentat mustrător:

– E un simplu caz de supraîncălzire, domnilor.

Toni nu a venit la nuntă. Am primit o scrisoare în care, îmi explica el, nu se simțea în stare să participe din principiu. Sau în orice caz, asta îmi spunea în prima propoziție; nu m-am ostenit să citesc mai departe și am aruncat scrisoarea. Peste două zile, m-a căutat la telefon.

– Ei bine?

– Ei bine, ce?

– Ți-a plăcut scrisoarea?

– Nu am citit-o.

– Pe toți dracii, de ce? Adică, dacă acum nu ești interesat să citești o argumentație grijuliu întocmită împotriva căsătoriei, atunci când o să fii?

– Păi, chestia nostimă este că mă simt *cu adevărat* mai puțin interesat acum decât în alte ocazii. Doreai să marchezi o epatare sau ceva de genul ăsta?

– Pe naiba, nu! Doar am trecut de vârsta aia? Nu, dar mi-am închipuit că ți-ar face plăcere o cercetare istorică asupra acțiunii pe care ai de gând să o întreprinzi.

– Ce grijuliu ești!

– Nu mă înțelege greșit. Vreau să spun, mie îmi place Marion, știi. Desigur, nu e genul meu...

– Ei, asta e o mare ușurare... deși consider că circumstanțele istorice ar fi putut să te împiedice să o smulgi din mâinile mele?

– Nu înțeleg ce vrei să spui.

– Atunci, du-te-n mă-ta, Toni!

– Chiar nu înțeleg de ce trebuie să te enervezi.

– Foarte bine, înseamnă că unul din noi e bătut în cap.

– Oricum, mi se pare interesant, știi... m-am uitat mai deunăzi la *mariage* în dicționarul francez. Ești conștient că toate expresiile în care se utilizează sunt peiorative? *Mariage de convenance, d'intérêt, blanc, de raison, à la mode...*[1] și așa mai departe.

– *Mariage d'inclination*[2]*?*

– Mi-a scăpat.

– Mie nu... și am lăsat receptorul în furcă.

Apoi îmi aduc aminte de o dimineață noroasă, de acum șase ani. 11.30. Mă aflam pe trotuar, în fața

---

[1] Căsătorie de conveniență, din interes, albă, la modă... (în lb. fr. în orig.).

[2] Căsătorie din dragoste (în lb. fr. în orig.).

Oficiului Stării Civile Kennington, cu o mică durere ascuțită în spate și alta mai mare, difuză, în stomac. Marion și cu mine stăteam unul lângă celălalt, străduindu-ne să arborăm zâmbete plauzibile, în vreme ce ne chinuiam să aruncăm în jur priviri furișe, să constatăm dacă nu cumva încălcase careva consemnul și adusese confetti. Prietenii cu aparate de fotografiat încercau mereu să ne atragă în poziții ridicole. Marion s-a lăsat surprinsă în falsa postură de gravidă, cu tălpile îndepărtate, înclinată pe spate și prefăcându-se cuprinsă de grețuri. Cineva (Dave, cred) adusese o pușcă străveche, și ne-am străduit să convingem trecători de vârsta potrivită să se pozeze cu arma îndreptată spre mine. Necazul era că nimeni, suficient de respectabil să pară tatăl lui Marion, nu era dispus să accepte sacrilegiul care i se cerea. În cele din urmă, a apărut un vagabond împingându-și agoniseala într-un căruț de supermarket și l-am păcălit să stea cu spatele la aparat, cu arma ațintită către mine. După aceea, i-am smuls cu greu pușca, de vreme ce începuse să o considere un fel de simbrie a sa.

Întorși în apartamentul lui Marion ca să ne schimbăm în vederea recepției (târgul cu părinții noștri fusese o petrecere „cum se cuvine" în schimbul unei ceremonii așa cum ne doream noi), am descoperit pricina durerii din spate: scăpasem din vedere un bold atunci când îmi pusesem cămașa mea nouă, albă. Cât despre cealaltă durere, cea care-mi săgeta stomacul, m-am întrebat, contemplând figura lui Marion, blândă, dulce, puternică, fericită, adorabilă – dacă nu cumva era frică.

Marion mi-a găsit prima slujbă adevărată. Eram în vremea aceea profesor suplinitor la Wandsworth: douăzeci și cinci de lire pe săptămână în schimbul privilegiului de a-ți vedea cauciucurile bicicletei dezumflate în fiecare săptămână de alți copii de la altă școală și de a fi întrebat de puștani musculoși de cincisprezece ani dacă nu ești homosexual. Nici măcar greutatea consimțământului lui Toni (lui îi plăcea ca oamenii să aibă slujbe pe care să le urască: el numea asta „ferment social") nu reușea să-mi alunge plictiseala furioasă. Din fericire, Marion mă vizita în garsoniera mea septică; iar eu stăteam întins, privind prin vălul părului ei petele de umezeală de pe tavan.

Într-o zi frunzărea printr-un teanc de broșuri cu oferte de servicii și mi-a citit:

– „Ewart Porter are nevoie de un copywriter începător: 1650 de lire pe an, sporul de salariu se discută la fiecare șase luni. Energic, adaptabil..." și toate banalitățile obișnuite.

– Nu-i tocmai ce-mi doream eu.

– Dar aici e ce-ți dorești tu?

Spre surprinderea mea, m-au angajat. Spre și mai marea mea surprindere, slujba m-a atras. Disprețul lui Toni a fost neutralizat de încuviințarea lui Marion; apoi, nu aveam niciodată senzația că muncesc. Era ca și cum aș fi fost plătit să fac sport sau ca să dezleg cuvinte încrucișate; ba chiar mă cuprindea un spirit de voioșie și de competiție în timpul marilor campanii. Mi-amintesc că am colaborat în vederea lansării unei noi unturi de gătit, numite Lift, care justifica glumele din biroul nostru și pe care până la urmă nici nu am reușit să o urnim din loc. Aveam cu toții sentimentul că trebuie să surclasăm sloganurile

rivale pentru untură de gătit – „E ușoară ca Sprinten" era unul din motourile care ni se ofereau ca pildă de impact. Noi ne-am bătut capul cu „Dă-i mâncării tale un Lift" (astronaut cu prăjituri pufoase), „Urci? Ia și un Lift" (un băiat de la room-service cu prăjituri pufoase), ba chiar – o comandă specială – „Calul de dar nu se caută la... Lift" – (mânz zburdalnic cu prăjituri pufoase). Era ridicol, dar agreabil. Pe urmă, nu am considerat-o niciodată o carieră periculoasă. În domeniul reclamei lucrau poeți și romancieri, se spunea; deși eu unul nu reușeam niciodată să-mi amintesc numele lor, dacă eram întrebat. Știam sigur că Eliot lucrase într-o bancă.

Trei ani mai târziu, prin David, m-am mutat la Harlow Tewson. Nu existau decât de puțină vreme, dar cărțile lor de referință atrăgător concepute se găseau în orice bucătărie pardosită cu plută, baie lambrisată cu lemn de pin sau în orice Renault 4 bătător la ochi. Sunt redactorul lor de cinci ani și nu regret deloc. Și asta nici nu mă face să mă simt incomod: nu ne luptăm cu tot dinadinsul să nu câștigăm bani, dar ne folosim de oameni de primă mână și scoatem cărți de primă mână. În momentul de față, de exemplu, lucrez la un volum despre pictura Renașterii italiene: o coproducție cu un serial de documentare dramatizate, bazate pe Vasari, pe care le prezintă televiziunea. Toni – care are obiecții împotriva ideii că artiștii nu au numai o operă, ci și o viață – ne-a sugerat de pe acum titluri de capitole: Buonarotti dă la Buci, Leonardo e ca Leul, Sandro se Străduiește, Masaccio... și așa mai departe. Când e vorba de Toni, „și așa mai departe" revine mereu.

– Ce faci în plimbările tale, Chris?

(Pe vremuri i-aș fi răspuns, fără să mint, dar oarecum pe ocolite: „Îmi ridic tonusul muscular spre delectarea ta" sau ceva în genul ăsta. Dar am renunțat, cred, la jumătățile de adevăr, după cum am renunțat la metacomunicare: minunată în teorie, dar nesigură în practică.)

– Ei, bine, cred că mă gândesc puțin.

– La ce anume?

S-a arătat tulburată la modul gingaș, ca și cum ar fi trebuit să facă și ea la fel și nu-și găsise timp pentru asta.

– A, nimicuri serioase, în cea mai mare parte.

– ...?

– Chestii. Trecut... viitor; chestii. Spovedanie laică, în parte. Mă rog, iubesc și-mi amintesc.

Din nou, un zâmbet tulburat. S-a apropiat de mine și m-a sărutat. Am presupus că intenționează să-mi metacomunice că dorește să fie sărutată (și o dată mi-am permis să verific).

– Te iubesc, mi-a zis, respirându-mi pe umăr.

– Și eu pe tine.

– Bine.

– Și tu în față.

Marion a început să chicotească. În căsnicie, se zice, toate glumele proaste sunt glume bune.

O altă listă pe care o întocmesc spre alinarea mea este aceea a motivelor pentru care m-am căsătorit cu Marion.

Pentru că o iubesc, desigur.

Și de ce asta, atunci.

Pentru că era (este) sensibilă, inteligentă, frumoasă.

Pentru că nu s-a folosit de dragoste ca metodă de prospectare a lumii: nu l-a considerat pe celălalt (cred că mă refer la mine) un mijloc de a obține informații.

Pentru că nu s-a culcat cu mine de la bun început, dar nici nu s-a opus în virtutea unui principiu îndărătnic; iar după aceea nu a dat semne de remușcare.

Pentru că, în profunzime, așa cum îmi trece uneori prin minte, mi-este puțin frică de ea.

Pentru că am întrebat-o odată: „Mă vei iubi indiferent ce s-ar întâmpla?", iar ea mi-a răspuns: „Trebuie să fii sărit de pe fix."

Pentru că este unicul copil al unor părinți destul de avuți. Banii nu reprezintă combustibilul iubirii, după cum spunea Auden, în schimb o ațâță cum nu se poate mai bine.

Pentru că mă tolerează făcând asemenea liste, născute din neliniște.

Pentru că mă iubește.

Pentru că, dacă o fi adevărat, după cum remarca Maugham, că tragedia vieții nu e că oamenii mor, ci că încetează să iubească, atunci, înseamnă că Marion e o persoană cu care chiar și sfârșitul iubirii va avea formele sale de compensare.

Pentru că i-am spus că o iubesc și nu-mi iau cuvântul înapoi. Nu vreau să fiu cinic. Circulă o vorbă cum că, dacă o căsnicie este întemeiată pe un adevăr nu tocmai perfect, faptul va ieși întotdeauna la lumină. Nu cred în asta. Căsnicia te îndepărtează și mai mult de cercetarea adevărului și nu te aduce mai aproape. Și nici acum nu vreau să par cinic.

COSTURI CURENTE

Pe Toni nu-l văd prea des la față. Avem încă un sentiment reciproc de nostalgie, dar suntem conștienți că drumurile noastre s-au despărțit. După Maroc, a plecat în Statele Unite câțiva ani (de la kef la kitsch, după cum zice el); apoi s-a întors, a predat filozofie și și-a făcut renume de nemilos critic academic; a publicat poeme și două volume de eseuri și s-a implicat tot mai mult în politica de stradă. Acum trăiește cu o tipă, al cărei nume nu reușim niciodată să ni-l amintim, în zona cea mai puțin mondenă pe care a reușit să o descopere în orășelul Kensington. Ultima oară l-am invitat la noi în mod expres „cu soția"; dar ne-a spus că va veni singur.

– Îmi pare rău că nu a putut veni și Kelly, parcă așa o cheamă, a spus Marion în timp ce ne așezam la un aperitiv.

– Kally. Nu, ei bine, noi suntem de părere că e preferabil să avem fiecare prietenii noștri.

– Vrei să spui că nu ai vrut să ne-o prezinți? Sau că ea nu a vrut să vină? Care din două?

Toni s-a arătat oarecum surprins. După părerea mea, el o consideră pe Marion timidă, din cauză că e tăcută.

– Nu, probabil că i-ar fi făcut plăcere să vă cunoască. Însă pur și simplu avem fiecare prietenii noștri.

– I-ai zis... că a fost invitată?

– A, de fapt nu.

– Prin urmare nu ne lași nicio șansă să ne cunoaștem?

– Nu fi plicticoasă, Marion! (I-a pronunțat numele punând accent pe fiecare silabă.) Situația este cât se poate de limpede, nu?

– Cât se poate de limpede. Mai bine mă duc să văd de masă.

Era puțin penibil; de la o întâlnire la alta, uit mereu cât de certăreț a rămas Toni. La o adică, e suficient să ne studiezi ca să-ți dai seama pe ce cale am apucat fiecare. Eu purtam un pulover la baza gâtului, reiați și pantofi Hush Puppies. Toni – o pereche de jeanși produși de o casă de modă, o vestă de doc, o cămașă ingenios șifonată și un soi de hanorac de vânător; părul neglijat luase un aspect lucios; iar geanta lui de umăr uzată conținea, presupun, o groază de obiecte care mie, personal, nu mi-ar fi fost de niciun folos. Altfel, arăta la fel ca întotdeauna: măsliniu, evreu, energic, bărbierit a doua oară în ziua respectivă; deși am remarcat că de-o vreme începuse să-și penseze locul în care, cândva, i se împreunau sprâncenele. Pe urmă, aveam sentimentul că vorbește puțin altfel decât îmi aduceam eu aminte: accentul era același, în schimb gramatica și vocabularul căpătaseră o tentă mai populară.

Mă așteptam din partea lui să fie combativ – amândoi împărtășisem această trăsătură în vremea școlii. Dar

nu-mi imaginasem că va face atâta caz pentru o simplă invitație. După o conversație tăioasă, ne-am așezat la masă. Amy era cocoțată pe scaunul ei înalt, la stânga lui Toni, cu baveța ei galbenă, Pelican, prinsă în jurul gâtului. Imediat s-a ridicat, ca și cum cine știe ce i se întâmplase, și-a îmbrăcat hanoracul și și-a mutat tacâmul câțiva centimetri spre dreapta, în afara razei de acțiune, cum a numit-o el.

– N-ai cum să prevezi când îi apucă să verse, a adăugat, cu întreaga autoritate a celui care nu este părinte.

– E foarte cuminte, i-a replicat Marion ferm. Nu-i așa, draga mea? Cu excepția momentelor când nu poate respira bine, desigur.

Toni s-a prefăcut a se pierde cu firea.

– Oare de ce este un bebeluș normal ca un căcat ratat?

Marion s-a încruntat puțin; eu am spus că nu știu poanta.

– Pentru că ambii nu sunt decât vânturi.

Marion i-a întins niște supă, fără să comenteze. Toni s-a folosit de prilej ca să se mai îndepărteze câțiva centimetri.

– Nu, niciodată nu te știi în siguranță, asta-i. De-aia port întotdeauna hainele mele speciale pentru bebeluși. (Ne-a fluturat o mânecă a hanoracului său.) Îl port la bebeluși, în mahalale și la grădinărit. A, și atunci când trebuie să storc bani de la Arts Council.

– Să înțeleg că noi ne integrăm atât în prima, cât și în cea de-a doua categorie? l-a întrebat Marion, pe bună dreptate iritată.

– Păi, sigur.

Toni s-a întors spre Amy și și-a compus un zâmbet de clovn.

– Gâri, gâri, gâri, a bolborosit el, parodiind grosolan un unchi căzut în mintea copiilor. Haide, pui mic și bun. Borăște puțin de dragul lui Toni, a îndemnat-o, întinzându-i mâneca, în chip de invitație.

– Extraordinar de gustoasă, draga mea! am intervenit eu, stânjenit, făcând un gest cu lingura deasupra supei de salată.

Marion a așteptat și din partea lui Toni confirmarea aprecierii, dar acesta tocmai era foarte ocupat, înfundând pâine în gură.

– Vorbește-ne despre *tine,* Toni, a spus ea după o pauză.

– Ah, trebuie să-mi fac o vasectomie – obligatoriu să-mi reduc cumva costurile de întreținere. Scriu pentru Teatrul-pe-roți. Încerc să-i determin pe fasciștii laburiști să-și târâie fundul. Întreprind niște cercetări pentru Koestler – *Un studiu asupra duplicității.* Mă mai scot cu câte-o masă de la vechii prieteni din școală.

– Și de la soțiile lor, l-a corectat Marion.

– Și de la soțiile lor delicioase, chiar dacă spiritul lor caustic alunecă oarecum spre ordinar.

În aceeași clipă, Amy a scos un fel de sughiț. A tușit, apoi a vărsat, foarte puțin; o dâră lăptoasă i s-a scurs în bavețica de plastic. Toni a prins să râdă triumfător. Amy i-a răspuns cu un gângurit. El s-a prefăcut a-și șterge hanoracul și ne-am simțit cu toții mai relaxați. De îndată ce ne-am adaptat la aparenta lui mitocănie și i-am acceptat solipsismul, ne-am înțeles cât se poate de bine. Marion s-a plâns odată că-l consideră pe

Toni insensibil. I-am replicat că el este mai degrabă în postura scriitorului care pur și simplu afirmă mereu adevărul, așa cum îl vede el. „Eu îmi închipuiam că scriitorilor le e dat să fie mai sensibili, și nu mai lipsiți de finețe decât alți oameni", a comentat ea. Cred că i-am răspuns că există o diferență între sensibilitate și politețe; dar nu-mi aduc aminte dacă am reușit să mă conving de asta.

După masă, am dat o raită prin grădină împreună cu Toni. Nu a băgat în seamă florile „escapiste" și m-a supus unui interogatoriu despre sol, varietățile de legume și recolta probabilă. Anul pe care-l investise într-o afacere agricolă cooperatistă în Wales părea să-l fi lăsat cu oarece cunoștințe empirice; în schimb, înțelegea prea puțin principiile de bază ale horticulturii.

– În concluzie cam asta-i situația, ei? m-a întrebat cu un zâmbet subminant, în vreme ce contemplam în mod creator un strat de napi. În concluzie cam asta-i situația?

Mi-am făcut socoteala să mă eschivez până avea să devină mai limpede unde bate; prin urmare, am răspuns tot cu o întrebare.

– Ești mult mai... înclinat spre politică decât pe vremuri, nu-i așa?

– Sunt mai apropiat de stânga, dacă asta vrei să zici. Omul nu este niciodată apolitic.

– Haide, haide. În adolescență, ne lăsa absolut indiferenți. Eram total disprețuitori și dezinteresați de ea, nu-ți aduci aminte? Doar arta conta, nu-i așa? *Noi* suntem sufletul și tăria, nu-ți aduci aminte cum puneam accentul pe *noi*?

– Eu mi-aduc aminte că eram cât se poate de conservatori.

– Nu mi se pare deloc corect. Doar îi uram pe toți îmbuibații, este? Și pe *bon bourgeois*?[1] *Le Belge est voleur*...[2] Am început, dar fără să reușesc să evoc și continuarea.

– Eram apatici și dezgustați, sunt de acord, dar astea sunt trăsături fundamentale ale platformei conservatoare, nu? Doamne, nu-ți aduci aminte de Cuba? Și noi ce făceam... îl ovaționam pe Kennedy, de parc-ar fi fost Robert Ryan în *The Battle of the Bulge*. (Nu era corect?) Și despre Profumo ce gândeam? Eram în primul rând invidioși: așa arăta rezultatul analizei noastre despre criza social-politică.

– Dar *poezia* nu mișcă nimic, am pronunțat eu cu aerul omului rațional.

– Afurisită dreptate ai. Prin urmare, dacă vrei să se întâmple ceva, nu scrie poezie. Nu știu de ce eu o fac; ca alternativă la labă, îmi închipui. Mai acum câteva zile am pus mâna pe un volum de poeme la Dillon's, n-am reușit să trec nici măcar de prefață... Zicea: „Cartea aceasta a fost scrisă pentru a schimba lumea." Ironia nici nu mai încape în cuvinte.

– Și de ce te inflamezi așa?

– Din cauză că *motivul* pentru care poezia nu mișcă nimic este tocmai că îmbuibații ăia bătrâni nu permit.

– Cine nu permite? Care îmbuibați? Haide, fii mai precis.

---

[1] Bunul burghez (în lb. fr. în orig.).

[2] Belgianul e hoț... (în lb. fr. în orig.).

– Niște îmbuibați bătrâni și imprecisi. Niște îmbuibați pe care n-ai cum să-i prinzi. Din cauză că poezia nu-și găsește decât un spațiu minuscul, spre miez de noapte, gustul unei minorități absolute, închei citatul, la fel ca schiul nautic sau regulatul caprelor sau mai știu eu ce. Cine-o citește? Cine-a zis că ea contează în vreun fel?

– Ziarele sunt pline de poezii.

– Ha... cu atât mai rău. Nu-i vorba decât de o umplutură afurisită. Sună pe câte un pămpălău oarecare și-i zic: „Ascultă, Jonathan, poți să ne dai un poem patru pe doi săptămâna asta?" Sau: „Din păcate, criticul nostru de balet și-a scrântit mâna desenând litere mari, ai putea să ne dai ceva lung cu versuri scurte? Cu rime, te rog, știi doar, cititorilor noștri le plac rimele."

– Nu mi se pare prea cinstit.

(Sincer, mi se părea de-a dreptul paranoic, morocănoasa rupere a vrăjii de către un scriitor lipsit de succes.)

– Desigur că *nu-i* cinstit. (Toni a pronunțat „cinstit" cu sarcasmul pe care-l rezerva în mod normal cuvântului „Tory", conservator.) Dar așa merg treburile. Interesează-te tu de poezie într-o librărie și n-ai să te alegi decât cu balade vesele sau versuri scrise de labe triste. Ce-are asta a face cu vremurile noastre? La fel și romanele: nu găsești decât traficați, și găozari, și *istorie.*

– Iar noi știm prea bine ce este aceea istorie, am replicat eu nostalgic (preferam să-l îndepărtez de la subiect).

– Cântecul învingătorilor. Sigur că da. Dar de ce nu mai ia nimeni cărțile în serios? Vreau să zic, în afară de universitari, iar ăștia la ce mai sunt buni... nu-s decât niște recenzenți care-și trimit materialul cu o întârziere de o sută de ani. De ce rânjesc toți când se găsește câte

un scriitor să dea o declarație politică? De ce trebuie neapărat ca orice text de stânga să fie în vogă ca să fie și citit, iar până să apuce să ajungă în vogă să reprezinte deja o forță a conservatorismului? Și de ce *mă-sa* (a părut el să-și tragă răsuflarea, într-un târziu), de ce *mă-sa* nu cumpără afurisiții de oameni cărțile mele nenorocite?

– Or fi prea dezmățate? i-am sugerat eu.

A râs, începând să se calmeze, după care s-a apucat din nou să facă aprecieri despre grădină.

– Și tu de ce nu te-ai apucat de nimic, îmbuibat în devenire ce ești?

Nu i-am mărturisit despre proiectata mea istorie a transportului din jurul Londrei.

– Păi, ptiu, haa, mie mi-e dragă viața.

A râs din nou, pe un ton cât se poate de cald sau cel puțin așa mi s-a părut.

(Dar oare nu e purul adevăr că – nu, nu că „mi-e drag de viață", n-aș vrea să mă exprim astfel – că sunt mai serios? La școală, aș fi afirmat despre mine că sunt serios, pe când eu eram pur și simplu conștiincios. La Paris mă consideram serios – îmi imaginam, cu tot dinadinsul, că mă îndrept spre o mare sinteză a vieții și a artei –, dar probabil că nu făceam decât să atribui o importanță nemăsurată, legitimatoare, plăcerii consumate nesăbuit. Acum sunt serios în raport cu mai multe lucruri și nu mi-este teamă că seriozitatea asta se va prăbuși la un moment dat sub mine.)

– Vrei să spui că nu mai trăiești într-o cameră de închiriat, a venit comentariul lui Toni, când i-am prezentat o parafrază a gândului meu.

Ajunsesem acum în fundul grădinii; privind printre aracii de fasole, întrezăreai fereastra dormitorului mansardat: într-o bună zi, avea să fie camera lui Amy sau poate a fratelui lui Amy.

– Ei, până la un punct. E o mulțumire să știi că nu-ți curge apa prin acoperiș.

– Omul cavernelor, a murmurat Toni pe unul din tonurile folosite de noi în școală.

– Și știindu-ți familia adunată în jur, sub protecția ta.

– Șovinistule!

– Și, de fapt, știi, și pentru faptul că există un copil.

(În mod normal, n-aș fi adus vorba despre asta, deoarece „soția" lui Toni făcuse ceea e el numea „un raclaj"; însă mă simțeam supus unui atac nedrept.)

– Dar eu am considerat asta o greșeală.

– E adevărat, nu a existat neapărat un plan; dar nu consider să aibă vreo importanță.

– Ei, pur și simplu cred că ar fi o rețetă cam ciudată: mi s-ar părea suficient să-i obligi pe cei de la firma de cauciuc din Londra să înțepe fiecare prezervativ în cap ca să obții un nou nivel de maturizare a populației noastre: oameni cu înclinații sobre, grijulii, înglodați în ipoteci până la gât. Ba s-ar putea să înceapă chiar și să-mi cumpere afurisitele mele de cărți.

Ne-am continuat drumul, apoi ne-am oprit lângă mazărea pitică.

– Apropo, m-a interpelat el, mișcându-și cotul în sus și-n jos, cu un gest licențios de pe vremuri, ai mai dat și puțin pe de lături?

Primul impuls a fost să-l sfătuiesc să-și vadă de treaba lui. Al doilea să-i ignor întrebarea. Cel de-al treilea (de

ce-mi trebuie atâta vreme?) m-a împins să-i spun, pur și simplu:

– Nu.

– Interesant.

– De ce ți se pare interesant că am spus „nu"? (Ce-i dădea dreptul să se poarte cu superioritate?) Vrei să zici, cât de incredibil că am rămas credincios vreme de șase ani? Că la tine nu ar fi durat nici o săptămână?

– Nu, interesantă este pauza dinainte de „nu". Este – „nu", dar nu m-ar fi deranjat câtuși de puțin? „Nu", dar am fost la un pas săptămâna trecută? „Nu", pentru că Marion mă pune oricum la treabă prea des?

– Era, de fapt: să-i trag un pumn în nas... Nu, dacă stau să mă gândesc, mai bine îi spun adevărul. Presupun că tu și Kally ați stabilit o înțelegere modernă între voi?

– Modernă, veche, nu contează cum îi spui – orice în afara tâmpeniilor voastre murdare iudeo-creștine, încununate cu ura față de sex a labagiilor de victorieni.

M-a înfruntat cu o privire belicoasă.

– Dar eu nu sunt evreu, nu mă duc la biserică, nu mă masturbez... ci doar îmi iubesc soția.

– Așa zic toți. Și poți să o afirmi în continuare și după ce ai călcat strâmb. Presupun că tot mai crezi că o să mori o dată pentru totdeauna?

– Desigur.

– Oricum, măcar asta-i o ușurare. Și atunci, cum mă-sa poți suporta ideea că până la moarte n-o să te mai culci cu nicio altă femeie? Cum de suporți? Eu aș înnebuni. Adică sunt sigur că Marion e nemaipomenită și așa mai departe și-și înfige călcâiele în urechile tale și te stoarce ca pe-un burete, dar chiar și așa...

Doream să pun capăt conversației, însă imaginea pe care o evocase el despre Marion era extrem de neașteptată, și ciudat de dureroasă (ia-ți gândurile tale mizerabile de pe nevasta mea); apoi, cine se credea el să-mi dea mie lecții?

– Ei bine, nu intru în amănunte de care ai fi încântat, nu mă îndoiesc, dar viața noastră sexuală (m-am oprit, simțindu-mă deja aproape neloial) are, cum să spun, suficientă varietate...

Toni a început iarăși să miște din cot.

– Doar nu vrei să spui...

Chestia asta trebuia s-o evit repede:

– Uite ce este, chiar dacă locuiești pe Metropolitan Line, asta nu înseamnă că n-ai auzit de...

M-a cuprins un val de iritare, apoi, deodată, m-am simțit lezat și n-am reușit să-mi închei fraza. Mă vedeam asaltat de imaginile pe care le stârnisem chiar eu, cu bună știință.

– Ai grijă pe unde-ți umblă limba! m-a sfătuit Toni, încântat. Vorba ușuratică te poate costa o nevastă.

– Și cât despre faptul că nu... mă culc cu nimeni altcineva, eu văd lucrurile altfel. Nu-mi petrec timpul în pat cu Marion, frământându-mă: „Sper să nu mor înainte s-o mai pun și cu altcineva." Și, oricum, odată ce te-ai obișnuit cu... icre negre, nu te mai îndeamnă inima la... cod fiert.

– În mare mai există și mulți alți pești. Nenumărați.

Și nu a mai continuat, ci a așteptat zâmbind, invitându-mă pe mine să spun mai departe. Eu eram iritat, atât de nefericita alegere a metaforei, cât și de toate celelalte.

– Apoi, eu nici nu cred în această nouă ortodoxie. Altădată se spunea: „Nu te da în bărci, pentru că vei fi nefericit și vei lua sifilis, i-l vei da și nevestei și veți face copii demenți, ca în Strindberg, Ibsen sau cine-o fi fost." Acum cuvântul de ordine este să tragi în dreapta și în stânga, altfel ai să devii un plicticos și n-o să mai faci cunoștință cu alți oameni și până la urmă poți să constați că nu mai ești în stare să te culci cu nimeni în afară de nevastă.

– Ceea ce nu-i adevărat?

– Sigur că nu-i adevărat; nu-i decât o prejudecată la modă.

– Și atunci de ce te supără? De ce te agiți atât, dacă aperi un lucru în care crezi cu adevărat?

– Pentru că oamenii ca tine îi cicălesc pe oamenii ca mine și mai și scriu cărți despre asta. Ți-aduci aminte, când eram copii, cineva a scos teoria despre Propunerea Adulterină? Nu spun că n-ar fi o idee valabilă, în anumite cazuri. Numai că în zilele noastre nu te alegi decât cu un imens eșafodaj.

Toni a făcut o pauză; simțeam contraatacul său plutind în aer.

– Prin urmare, nu ești un soț credincios grație poruncii lui Dumnezeu, să zicem?

– Bineînțeles că nu.

– Poate din cauza vreunui imperativ necondiționat, de felul: „Nu regula, ca să nu fie regulată și femeia ta?"

– Nu, nu sunt posesiv în acest fel.

– Poate că în cazul tău nici nu este vorba despre un principiu?

M-a cuprins teama, ca și cum aș fi fost împins într-un bazin de dezinfecție pentru oi, fără să știu ce anume se află în el. Acid, fără îndoială, din câte-l cunoșteam pe Toni.

– Și ai stat vreodată de vorbă cu Marion? a continuat el.

– Nu.

– De ce nu? Eu credeam că este cel dintâi lucru pe care îl discută un cuplu.

– Ei bine, ca să fiu foarte cinstit, m-a tentat să-l aduc în discuție o dată sau de două ori, dar nu-mi dau seama cum poți să-l strecori în conversație fără să-i dai celuilalt de gândit că în spatele aluziei se ascunde ceva.

– Sau mai degrabă cineva.

– Dacă preferi.

– Prin urmare, nu știi dacă ar deranja-o sau nu?

– Sunt convins că ar deranja-o. După cum și pe mine m-ar deranja.

– Dar nici ea nu te-a întrebat?

– Nu, ți-am spus că nu.

– Atunci, nu-i decât...

– Un sentiment. Dar foarte puternic. Știu, îl simt.

Tony a oftat cu inutilă forță; se apropie șanțul, mi-a trecut prin minte.

– Care-i treaba (încercam să-l redirecționez), nu sunt suficient de interesat de adulter, după gustul tău?

– Nu, mă gândeam doar cum se schimbă felul de a gândi. Ți-aduci aminte, când eram la școală, când viața se scria cu literă mare și ne aștepta Undeva, Acolo, consideram că, pentru a ne trăi viața, trebuie să descoperim sau să deducem anumite principii pe baza cărora să luăm hotărârile personale? Faptul părea evident tuturor, cu excepția labagiilor, la momentul respectiv, nu-i așa?

Ți-aduci aminte cum citeam toate cărticelele acelea ale lui Tolstoi, din ultima lui perioadă, purtând titluri de genul *Felul în care ar trebui să vieţuim*? Mă întreb numai dacă te-ai fi dispreţuit la momentul respectiv, ştiind că aveai să sfârşeşti prin a lua hotărâri pe baza unor suspiciuni pe care le-ai putea lesne verifica, dar în niciun caz nu te-ai deranja să o faci? Adică, nici nu mi se pare o chestie cine ştie cât de surprinzătoare, ci doar deprimantă.

A urmat o lungă tăcere şi am evitat să ne privim. Simţeam că, de această dată, *l'esprit de l'escalier*[1] avea să vină chiar mai greu decât de obicei. Într-un târziu, Toni a continuat:

– Vreau să spun, poate că şi eu am ajuns la fel de rău. Bănuiesc că iau o mulţime de decizii guvernat de un egoism pe care eu îl numesc pragmatism. Presupun că, într-un fel, e tot atât de rău ca în cazul tău.

Mă simţeam ca şi cum, după ce m-ar fi înecat, ar mai fi rămas prin preajmă, aşteptând să-mi reapară la suprafaţă trupul, pentru ca apoi să-mi vină în ajutor cu oarece respiraţie artificială, doar cu jumătate de inimă.

Ne-am întors spre casă, iar pe drum i-am povestit o mulţime de lucruri despre plantele din calea noastră.

---

[1] Replica promptă (în lb. fr. în orig.).

BASTONUL ÎNGHIȚIT

În vreme ce Toni mă făcea cu ou și cu oțet, aș fi putut zice și eu mai multe sau ceva mai multe, în orice caz. Dar, ironia sorții, există probabil o plăcere și atunci când știi că ești greșit judecat.

Poți să faci mărturisirea propriei tale virtuți? Nu știu, dar am să încerc. În definitiv, e un concept suficient de neclar în zilele noastre. „Virtute" o fi un cuvânt cu rezonanță prea puternică și cu implicații mult prea pozitive. Ori poate că nu. Cine sunt eu să resping un compliment? Dacă poți comite o crimă neajutând un om pe cale să se înece, de ce nu te-ai numi „virtuos" pentru că reziști ispitelor?

Totul a debutat cu o întâlnire întâmplătoare în trenul de 5.45, de la Baker Street. Așteptam plecarea trenului, când am simțit o geantă care îmi intra în coaste. M-am tras într-o parte, să fac loc unui tip grăsan, fără vlagă în picioare, de felul celor care apar adesea pe linia asta, dar am auzit:

– Lloyd. Ești Lloyd, dacă nu mă înșel?

M-am întors.

– Penny!

Știam că-i zice Tim, știa că mă cheamă Chris; dar chiar și în perioada când – puști de doisprezece ani, cu oase fragile, ca de prepeliță – jucam centru-stânga, respectiv dreapta, într-o echipă școlară de rugby, nu ne aventurasem niciodată dincolo de numele de familie. Mai târziu, într-a șasea, trecuse la clasa de matematică și se făcuse monitor: fiind membru în două categorii disprețuite, era în afara a ceea ce consideram o companie acceptabilă, rămânând o persoană pe care o salutam pe coridor mișcând din cap, fără să întrerup conversația purtată în gura mare cu Toni, despre ambiguitatea dinamică a lui Hopkins.

Și acum era dolofan, cârlionțat, cu un aer de monitor; țoalele lui de navetist nu aveau deloc darul să-l schimbe. Știam că urmase facultatea la Cambridge, pe o bursă Shell: șapte sute de lire sterline pe an, în schimbul a trei ani din viața lui de după absolvire (cursul obișnuit de pregătire în forță urmat de viitorii boși, gândeam noi). În vreme ce trenul își croia drum spre Finchley Road, mi-a relatat și restul: a întâlnit-o pe soția lui, profesoară de geografie, la o petrecere în pijamale – idee cât se poate de lipsită de gust; a rămas la Shell cinci ani, apoi s-a transferat la Unilever; trei copii, două mașini; se luptă să plătească școala particulară – povestea obișnuită a unei prosperități banale.

– Poze? am întrebat, foarte plictisit.

– Ce vrei să spui?

– Soția și copiii nu-i porți la tine?

– Doar îi văd în fiecare zi, iar la sfârșit de săptămână suntem împreună tot timpul – de ce naiba să mai car și fotografiile după mine?

Nu m-am putut împiedica să zâmbesc. Am contemplat pe fereastră un nou spital dintr-un bloc turn construit la marginea terenurilor de sport: de la înălțime, porțile de fotbal arătau cât niște porți de hockey, iar cele de hockey cât plasele de la polo pe apă. Pâcla amurgului se așternuse pe alocuri până la glezne. Am început să-mi compar viața cu a lui. Poate că era vorba de un sentiment de vină, pentru că-l ofensasem, sau poate o fi fost adevărul curat, dar viața mea, așa cum mi se înfățișa în acea seară, cam semăna cu a lui, exceptând rata de fertilitate mai scăzută.

De îndată ce mi-am reprimat reacțiile instinctive, am constatat că ne înțelegem destul de bine. I-am spus că intenționez să scriu o istorie socială a transportului din jurul Londrei.

– Al naibii de interesant! mi-a răspuns, ceea ce recunosc că m-a încântat.

– Întotdeauna m-a pasionat să știu mai multe despre chestiile astea. De fapt, l-am văzut pe Dicky Simmons acum vreo câteva zile – ți-l amintești, desigur – și dintr-un motiv oarecare am ajuns să discutăm despre toate tunelurile dezafectate care trebuie să existe sub Londra. Tuneluri de cale ferată, de poștă. El se pricepe la lucrurile astea – acum lucrează în administrația locală. S-ar putea să-ți fie de folos.

S-ar putea, desigur. Simmons fusese un coleg penibil: singuratic, imprevizibil, plin de mătreață, lipsit de aplomb. Nu arăta nici prea bine, iar părul tuns scurt,

regulamentar, scotea și mai mult în evidență discordanța frapantă a trăsăturilor lui. Își petrecea pauzele de masă pândind din câte un colț al balconului de la clasa a șasea, cu nasul lui osos – în care adesea se scobea – înfipt într-o obscură operă de sexologie, în vreme ce cu mâna liberă încerca patetic să apropie din nou de scăfârlie o ureche răsfrântă la nouăzeci de grade. Pentru Simmons nu exista atunci niciun soi de speranță.

– Nu te grăbi, mi-a zis Tim. Dicky și cu mine mergem la dineul anual al absolvenților luna viitoare. Vino și tu, ca să-l întâlnești.

I-am promis fără entuziasm că voi ține seama. Între timp, însă, m-a invitat împreună cu Marion la „o felie de brânză și un pahar de vin" sâmbăta următoare. I-am răspuns că vom merge, cu condiția să nu trebuiască să purtăm pijamale.

Până la urmă, n-am găsit pe nimeni să stea cu copilul, așa că m-am dus singur. Intrigă răsuflată: soț – pentru prima oară după ani și ani – singur la o petrecere, băutură gârlă, o tipă în haine retro, stilul anilor cincizeci, și rujată (efect nostalgic, fetișist asupra bărbatului), discuții despre una și despre alta, și despre celălalt – chicotind euforic –, puțin flirt, puțină pipăială verbală. Și apoi, deodată, toată chestia a luat-o razna; razna, adică, din punct de vedere al nevinovatei mele fantezii.

– Atunci, e OK? a întrebat ea brusc.

– OK ce? i-am răspuns.

M-a măsurat câteva secunde, după care mi-a zis, pe un ton amenințător de treaz:

– OK, adică mergem și ne regulăm?

(Câți ani avea, pentru numele lui Dumnezeu: douăzeci? Douăzeci și unu?)

– Păi, eu, *asta* nu știu dacă se poate, i-am răspuns, redus la condiția unui flăcău de cincisprezece ani, roșu în obraji de parc-ar fi înghițit un baston.

– De ce nu? Ți-e teamă să-ți pui sula acolo unde ți-e gura?

S-a aplecat deodată spre mine și m-a sărutat pe buze.

De mulți ani nu mai încercasem o asemenea panică. Mi-a trecut prin minte, „Doamne, sper să fie genul acela de ruj nou care nu lasă urme." M-am uitat în jur, prin cameră, cercetând dacă băgase cineva de seamă. Se părea că nu. Apoi am repetat figura, încercând să surprind privirile cuiva, ale oricui. Zadarnic. Atunci, mi-am coborât vocea și i-am spus cu toată fermitatea:

– Sunt căsătorit.

– Eu nu am prejudecăți.

Ciudat, dar nu aveam deloc sentimentul că m-aș afla într-o situație morală spinoasă (poate din cauză că nu-mi plăcea decât pe jumătate); ci doar într-o situație socială spinoasă. Am început să-mi recapăt controlul.

– Mă bucur să aud asta. Însă, vezi tu, „sunt căsătorit" este doar o formulă sintetică.

– Așa se întâmplă de obicei. Dar care anume variantă o avem de data asta – „am să mă culc cu tine și nu vreau să mă încurc mai departe"; sau „am să mă culc cu tine și sunt interesat sincer, dar consider că mai întâi de toate trebuie să dăm totul în vileag"; sau „nevastă-mea nu are pic de înțelegere față de mine și nu știu dacă să mă culc ori nu cu tine, dar poate că ar fi cel mai bine să mergem

undeva și să stăm de vorbă"; sau „pur și simplu nu, n-am să mă culc cu tine?"

– Dacă astea sunt singurele categorii disponibile, atunci o aleg pe ultima.

– În acest caz, mi-a spus ea aplecându-se spre mine și făcând o jumătate de reverență, nu-i bine să amăgești fofoloanca.

Hristoase! Interesul ei detașat se transforma în agresiune. Așa se vorbește mai nou? Zece ani mi s-au părut dintr-odată o veșnicie. Ia stai puțin, m-am gândit, *eu* sunt cel care trebuie considerat în floarea vârstei; *eu* sunt cel experimentat, dar ale cărui maniere nu au încremenit încă, principial, dar flexibil. Acela sunt *eu*.

– Nu fi ridicolă!

– Păi, nu cred că vei tăgădui – în ce fel ai exprima tu asta? – că mă ispiteai?

– Mmmm, nu mai mult decât mă ispiteai și tu pe mine.

(În zilele noastre, nici că mai poți să-i faci un compliment unei fete fără să te trezești dat în judecată pentru abuz de încredere.)

– Dar eu am încercat să te agăț, nu-i așa?

– Recunosc că... și eu cochetam cu tine.

– Foarte bine, atunci înseamnă că ești un amăgitor de fofoloancă?

Apoi a repetat, pe tonul obraznic, condescendent, cu care îl instruiești pe un copil:

– Nu-i bine să amăgești fofoloanca.

Incredibil, dar tot mi se părea atrăgătoare (deși trăsăturile ei căpătaseră parcă ceva mai multă ascuțime, prin asociere); îmi mai doream încă să o farmec, într-un fel.

– De ce e nevoie să devină totul atât de prescriptiv și indivizibil? Nu ți se întâmplă niciodată să vrei să asculți o singură melodie de pe un disc? Dacă se întâmplă... nu știu... să deschizi un pachet de curmale, trebuie neapărat să le înfuleci pe toate?

– Îți mulțumesc pentru comparație. Nu este vorba de intensitate, ci doar de onestitate și de intenție. Tu te-ai purtat necinstit. Ești un...

– Foarte bine, foarte bine (nu doream să mă văd din nou luat de gât și vârât cu nasul în cuvântul respectiv), recunosc o ușoară tentativă de înșelăciune. Dar nu mi se pare mult mai gravă decât dacă te-aș fi întrebat ce slujbă ai, tu mi-ai fi zis, iar eu aș fi comentat „O, cât de interesant", deși eu întâmplător aș fi considerat că e cea mai plicticoasă treabă din lume. E un simplu gest de protocol social.

M-a măsurat cu o expresie oscilând între neîncredere și dispreț, apoi și-a luat tălpășița. Oare de ce fusesem acuzat de viclenie? m-am întrebat, cu un sentiment de loialitate mâhnită față de mine însumi. Și de ce stârnea sexul atâtea neînțelegeri?

Mai târziu, în trenul care mă ducea spre casă, mi-am amintit Teoria lui Toni despre Sexul Suburban, pe care mi-o dezvăluise în detaliu când aveam amândoi șaisprezece ani și nu pătrunsesem încă pe tărâmul lipsit de indicatoare rutiere. Londra, mi-a explicat el, constituie centrul puterii, al industriei, al banilor, al culturii – tot ce este valoros, important și bun; prin urmare este, *ex hypothesi,* și centrul vieții sexuale. Pentru început, gândește-te la imensul număr de prostituate cu lănțișor de aur; și mai gândește-te la vagoanele metroului – pipițe cu

haine strâmte, lipite de caricaturile lui Grosz. Apropierea, năduşeala, agitaţia oraşului, toate astea urlă în gura mare Sex pentru oricare observator sensibil. Această energie sexuală, m-a asigurat el, se estompează treptat pe măsură ce te îndepărtezi de inima metropolei, până când, spre Hitchin, Wendover sau Haywards Heath, oamenii sunt nevoiţi să citească în cărţi, ca să afle ce se întâmplă şi unde. Fenomenul explică şi foarte răspânditele abuzuri sexuale asupra animalelor de la ţară – din simplă ignoranţă. La oraş nimeni nu supune animalele la perversiuni.

În suburbii, pe de altă parte, a continuat Toni (presupun că la momentul respectiv mă ajuta să-mi înţeleg părinţii), te regăseşti într-o stranie zonă intermediară a crepusculului sexual. Ai putea să consideri suburbiile – Metroland, de exemplu – soporifice din punct de vedere erotic; şi totuşi, marea mâncărime le atinge pe cele mai neaşteptate persoane. Niciodată nu vei şti foarte bine pe ce teren stai: te poţi trezi cu un refuz din partea unei fufe; s-ar putea ca nevasta vreunui jucător de golf să tabere asupra ta şi să-ţi sfâşie uniforma şcolară, fără să-ţi mai ceară părerea, şi să te pună la treburi bombastice şi perverse; nici din partea vânzătoarelor din magazine nu poţi şti la ce să te aştepţi. Papa le interzisese în mod oficial călugăriţelor să locuiască în suburbii; Toni nu avea nicio îndoială legată de teoria lui. Aici, susţinea el, aveai să întâlneşti experienţele sexuale cu adevărat cele mai picante.

În seara aceea mi-a trecut prin minte că, în definitiv, teoria lui conţinea oarece adevăr.

ESTE SEXUL O CĂLĂTORIE?

Marion și cu mine nu-l mai văzusem pe Unchiul Arthur de mai multe luni, când Nigel ne-a sunat să ne spună că murise. N-aș putea afirma că familia ar fi fost cuprinsă de durere; surpriza a reprezentat probabil sentimentul cel mai apropiat de durere resimțit de noi. Ultimii cincisprezece ani nu mă făcuseră deloc mai dispus să-i arăt afecțiune; ajunsesem să respect onestitatea antipatiei lui față de mine și să prețuiesc autosuficiența lui aberantă, asta e tot ce puteam afirma mai frumos.

Odată cu bătrânețea, Arthur devenise revoltător de mincinos și tot mai pe față. Pe când se afla în floarea vârstei, stratagemele sale fuseseră întotdeauna pregătite cu grijă: fragilitatea coloanei vertebrale sau înțepeneala din genunchi, demnă de orice deșcă, erau pomenite încă din capul locului; i se citea în priviri că mănâncă gogoși, dar sigur nu puteai fi. De-abia mai încolo aducea vorba despre o treabă pe care nu o putea face, lipsindu-i o spinare de oțel sau genunchi de fier. Și atunci nu-ți mai rămânea decât să surâzi, învins.

Dar în ultimii ani Arthur ajunsese să considere inutile orice subtilități. Nu mai făcea nicio concesie stilului sau politeții. „N-ai vrea niște ceai?" începea el; după care, ridicându-se doar un centimetru din culcușul căptușit cu perne al fotoliului său, emitea alene un „vai" și se lăsa la loc.

– Afurisitul ăsta de genunchi/picior/ficat al meu! i se plângea el lui Marion și nici măcar nu mai recurgea la potopul de mulțumiri (care pe vremuri îi provocau atâta plăcere) atunci când ea se ridica și o pornea spre bucătărie. Alte defecte fizice – unele străvechi, cum erau visele recurente, altele simple năluciri de libelulă străbătând aerul după-amiezei – îl împiedicau să-și schimbe prizele, să ajungă la înălțimea unor rafturi, să-și repare hainele, să se spele sau să ne petreacă la plecare. Într-o zi, când își mărturisise o durere de origine artritică la degetul mare, tulburări de vedere și posibilitatea unei cangrene la picior, și asta în mai puțin de o jumătate de oră, Marion îi sugerase să se ducă la un doctor.

– Mi-ai pus gând rău la bani, este? Niște măcelari de cai, asta sunt cu toții. E în interesul lor să nu te facă bine, orice prost își dă seama de atâta lucru. Și asta, ca să poată pretinde mai mulți bani de la comisarii Ministerului Sănătății.

– Bine, Arthur, s-a prefăcut Marion a protesta, dar poate că este ceva cu adevărat grav.

– Nu-i vorba de-un necaz pe care încă o pernă (prefăcându-se că se întinde după obiectul pomenit) ah, aaauuuu, mulțumesc fata mea, să nu-l rezolve. După care adăuga, conștiincios: Afurisitul de genunchi.

Ticăloșia lui, care pe timpuri făcuse obiectul unor timide deghizări, își asumase treptat rolul unei plăceri deschis mărturisite. Câinele său, Ferdinand, murise la scurt timp după ce Arthur ajunsese la concluzia că în hrana pentru animale există inutil de multă carne. Un amestec de jumătate Pal și jumătate rumeguș îi venise de hac lui Ferdinand. Arthur ar fi fost în stare să-i îndoiască și apa cu apă, dacă ar fi știut cum.

Cu timpul, și-a pierdut toți prietenii. Nu-și repara gardurile, nu-și trăgea niciodată perdelele, se distra necăjindu-și vecinii cu partide prelungite de scărpinat. Felicitările de Crăciun pe care le expedia erau întotdeauna reciclate, cu un petic de hârtie lipit ostentativ peste semnătura expeditorului precedent; uneori, într-un soi de voioșie ursuză, ne returna, lui Marion și mie, aceeași felicitare pe care i-o expediasem noi cu un Crăciun în urmă.

Restul corespondenței sale se desfășura mai ales cu directorii firmelor de vânzare prin poștă, pe care reușea să-i înșele cât se poate de eficient. Tehnica lui consta în a face comandă pentru obiecte de probă; când soseau, aștepta o lună, trimitea un cec și ordona imediat băncii sale să nu-l onoreze. Când sosea scrisoarea în care firma se interesa de situație, îi răspundea fără întârziere (dar antedatând documentul cu două zile, astfel încât să pară că scrisorile se intersectau la poștă), se plângea de calitatea bunului respectiv, pretindea ca obiectul defect să-i fie înlocuit și cerea să i se ramburseze în avans taxele poștale și de expediere a coletului. Mai avea și alte tehnici de temporizare, mai bizantine, și adesea se alegea, în cele din urmă, cu o manta groasă de ofițer din stocurile Marinei

Regale sau cu o pereche de foarfece de grădină cu mâner de plastic și autoascuțire, în schimbul costului câtorva timbre dezlipite la abur și plicuri refolosite.

Câteva infirmități trebuie să fi fost totuși reale – deși mă întreb dacă Arthur însuși le mai putea deosebi –, deoarece s-au coalizat și i-au provocat un atac de cord fatal. Evenimentul morții lui nu m-a mișcat prea profund; nici faptul că murise singur cuc, în virtutea propriei sale opțiuni. Ceea ce m-a mâhnit, în schimb, când m-am dus cu Nigel să facem ordine în bungalow a fost mila pe care mi-au inspirat-o obiectele. În vreme ce Nigel perora liber despre aspectele macabre ale morții, de care era interesat, eu am fost cuprins de melancolie la contemplarea lucrurilor pe jumătate terminate pe care moartea cuiva te silește să le contempli. Mormanul de vase nespălate era normal pentru Arthur, care la un moment dat pretinsese să i se facă un calcul redus la cota de apă, pe motiv că se ocupa de spălat doar o dată la două săptămâni și numai cu ce-i rămânea de la udatul trandafirilor. Dar peste tot m-am văzut șocat de obiecte abia abandonate, retezate de la menirea lor, înlăturate. Un pachet pe jumătate gol cu perii de curățat pipa, cu una – cea care urma la rând – ieșită în afară. Semne de carte (mai exact, fâșii rupte din ziar) semnalând cu tristețe punctul dincolo de care Arthur nu va mai citi niciodată (nu că mi-ar fi păsat de asta, într-un fel). Haine, pe care alții le-ar fi aruncat de mult, ar fi putut să fie purtate încă cinci ani buni, după părerea lui Arthur. Ceasuri pe care nimeni nu avea să le mai împiedice să se oprească. Un jurnal oprit brusc la data de 23 iunie.

Ceremonia incinerării n-a fost mai neplăcută decât un Crăciun în familie sau o întâlnire în vestiar, cu ceilalți membri ai unei echipe de rugby, din care faci parte fără voie. Apoi, am ieșit pe rând în după-amiaza fierbinte, noi, cei vreo doisprezece îndurerați pe care moartea lui Arthur reușise să îi adune laolaltă. Încercam să scăpăm de stânjeneală, citind textele de pe coroane și făcând scurte comentarii despre automobilele noastre. Am remarcat că o parte din flori nu aveau prinsă pe ele indicația persoanei de la care proveneau; nu-i exclus să fi fost aduse chiar de cei de la crematoriu, ca să ne împiedice să fim prea deprimați de propria noastră prestație palidă.

În drum spre casă – Marion la volan, eu cu Amy în brațe – am ascultat sporovăiala cuplului de pe bancheta din spate — niște rude pe care le identificasem doar pe jumătate. Meditam superficial asupra morții lui Arthur, asupra realității că pur și simplu el nu mai exista; apoi mi-am lăsat gândurile să alunece spre faptul că și existența mea se va sfârși odată. Nu mă mai gândisem la asta de mulți ani. Și deodată mi-am dat seama că acum o contemplam aproape fără teamă. Am luat-o de la capăt, de această dată mai temeinic, încercând în stil masochist să declanșez resortul familiar al panicii și spaimei. Dar nu s-a întâmplat nimic; eram calm; deși o strângeam destul de tare în brațe, iar motorul mașinii huruia de zor, Amy gângurea fericită. Era aidoma momentului când se retrag indienii.

În aceeași seară, în timp ce Marion cosea, iar eu stăteam cu o carte în brațe, mi-a revenit în minte conversația cu Toni, purtată în grădină. M-am întrebat cât mai aveam până la moarte: treizeci, patruzeci, cincizeci de ani? Și

urma să mă mai culc cu altcineva, până la moarte, în afara soției mele? Nu regula, ca să nu fie regulată și femeia ta, așa spusese Toni rânjind. Dar dacă pui pe celălalt taler cei cincizeci de ani? Și până atunci, îi rămăsesem credincios pentru că încă îmi plăcea să fac amor cu soția mea (și de ce acest „încă")? Să fie fidelitatea o simplă funcție a satisfacției sexuale? Și, dacă dorința scade sau apare *timor mortis*[1], atunci ce se întâmplă? Și ce se va petrece, în viitor, dacă te plictisești deodată să te afli mereu în același cerc de prieteni? În definitiv, sexul este o călătorie.

– Ți-amintești de petrecerea de la Tim Penny?

Mi-am făcut socoteala că sosise vremea să dovedesc netemeinicia unor presupuneri de-ale lui Toni despre căsnicia noastră.

– Mmmn, mi-a răspuns Marion, văzându-și de cusutul ei conștiincios.

– Ei bine, acolo s-a întâmplat ceva.

(Dar oare de ce mă cuprinsese nervozitatea?)

– Mmmn?

– Am... întâlnit o fată care a încercat să mă agațe.

Marion mi-a aruncat o privire întrebătoare, apoi și-a văzut de treabă.

– Ei, sunt bucuroasă că nu sunt singura persoană care te consideră atrăgător.

– Nu, vreau să spun că a vrut cu tot dinadinsul.

– N-aș zice că o blamez.

Mi se părea ciudat. Ori de câte ori Marion și cu mine începeam să discutăm despre lucruri cu adevărat serioase, îmi era imposibil să prevăd în ce direcție o va lua

---

[1] Teama de moarte (în lb. lat. în orig.).

conversația. Nu insinuez că nu m-ar înțelege; poate că mă înțelege prea bine; dar de fiecare dată mă simt purtat în direcția dorită de ea, deși știu bine că nu face nicio manevră vicleană.

– Vreau să spun că eu nu i-am răspuns cu aceeași monedă.

– De fapt, era foarte drăguță.

– Toată chestia m-a indispus puțin, asta-i tot.

Mă prezentam cât se poate de prost, fir-ar să fie.

– Chris, poartă-te ca o persoană matură. Pur și simplu ți-a plăcut.

– Nu, nu mi-a plăcut – numai că, vezi tu, mă gândeam că amândoi avem acum în jur de treizeci de ani: discutam doar în termeni generali... cred că problema mea era dacă vom mai ajunge, vreodată, să ne culcăm și cu alți oameni.

– Adică, te întrebai dacă ție ți se va mai întâmpla. (Ca și cum cineva ar veni mereu să reașeze masa, după ce ești convins că toate se află la locul lor.) Iar răspunsul este: desigur că așa se va întâmpla, mi-a zis, ridicându-și privirile spre mine.

– Ei, haide...

Dar de ce priveam în altă parte? Deja mă simțeam vinovat, ca și cum ea mi-ar fi arătat, impasibil, fotografii Polaroid ale fundului meu în plină acțiune.

– Păi, sigur că ți se va întâmpla. Vreau să spun, nu acum, nu aici; și sper, pentru numele lui Dumnezeu, nicicând în această casă. Ci la un moment dat. Nu m-am îndoit niciodată. La un moment dat. E prea interesant ca să nu se întâmple.

– Dar nici n-am încercat, n-am vrut s-o fac.

Eram supărat și totodată parcă aș fi purtat o vină; dar, ca să fiu cinstit, nu voiam o perspectiva asupra a ceea ce urma să se întâmple; poate, în secret, doream să păstrez toate emoțiile – inclusiv pe cele neplăcute – pentru mai târziu.

– E-n regulă, Chris. Nu te-ai căsătorit așteptându-te să mă găsești virgină, nici eu așteptându-mă la un soț scandalos de credincios. Să nu crezi că nu sunt în stare să-mi imaginez ce înseamnă să te apuce plictisul sexual.

La naiba: chestia risca să scape de sub control. N-aveam chef să aud nimic din toate astea.

– Foarte sincer, draga mea, eu gândeam în termeni cât se poate de generali – mă-nțelegi, aproape în termenii moralei, ăăă (cu jumătate de gură), ai filozofiei. Și nu mă refeream în mod special la mine. Ci la noi amândoi, la... toți.

– Ba nu-i adevărat, Chris! Altfel, m-ai fi întrebat și despre mine mai demult.

– ...?

– Și astfel, chiar dacă nu mă întrebi, mi se pare bine să știi că răspunsul este Da, am făcut-o o dată și,Da, nu a fost decât o dată și Nu, pentru noi n-a contat deloc în momentul respectiv, pentru că oricum nu ne înțelegeam prea bine, și Nu, nu regret cine știe ce și Nu, nu l-ai întâlnit, nici n-ai auzit de el.

Căcat! Futu-i! M-a privit în ochi, direct, deschis, cu tot calmul. Eu am fost cel care i-a ocolit privirea. Toată chestia era cu fundul în sus.

– De atunci nu am mai avut tentația asta, iar acum, odată ce există Amy, cred că nici nu o voi mai avea și totu-i absolut în regulă, Chris, e absolut în regulă.

Căcat! Futu-i! Sau futu-l, măcar! Ei bine, presupun că întrebarea mea primise, în linii mari, un răspuns.

– Presupun că întrebarea mea are acum un răspuns, i-am zis eu jalnic.

Marion s-a apropiat și a început să mă mângâie ușor pe ceafă. Ceea ce-mi plăcea foarte mult.

Ce-ar fi trebuit să simt? Ce simțeam cu adevărat? Că de fapt era teribil de amuzant. Pe urmă, că era interesant.

Pe urmă, că eram mândru pe jumătate că Marion mai este capabilă să mă uimească. Gelozie, furie, susceptibilitate? Ar fi fost puțin nelalocul lor. Și ar fi putut să planeze și în viitor.

În noaptea aceea am făcut dragoste cu Marion cu înfrigurată osârdie. Și, după cum s-a dovedit, m-am descurcat foarte bine. La sfârșit, când s-a întors pe partea cealaltă, pregătindu-se de somn, Marion m-a luat din nou prin surprindere.

– A fost mai bine?

– Mai bine decât ce?

– Mai bine decât cu fata aceea de la Tim Penny?

Cum de putea să mă tachineze, când, când... Dar, din nou, am fost la un pas de a fi încântat că a putut și că a făcut-o.

– Păi, nu era așa de rea, știi? Nu era deloc rea, pentru o persoană atât de tânără. Dar, după cum zic eu întotdeauna, cine se dă în vânt după vin de buturugă, dacă poate să-și facă rost de *château* la sticlă?

– Beţivanule! a chicotit ea.

– Gurmet! am corectat-o.

Am început să ne alintăm, scoţând mici sunete, fericiţi, pe cale să adormim. Într-adevăr, totul era absolut în regulă.

CONSILIUL ONORIFIC

Când am acceptat invitația lui Tim Penny la dineul veteranilor, am făcut-o mai ales în spiritul unei curiozități satirice. Oare cum arată oare, după vreo doisprezece sau treisprezece ani de când avusesem ultima ocazie să-i văd? Cine avea să fie prezent, pe cine voi mai recunoaște? Oare Barton, care stătuse un an întreg în banca din fața mea, pe când eram de paisprezece ani, mai avea acea gâlmă deasupra urechii stângi? Sau fusese ascunsă printr-o procedură medicală oarecare? Mai obișnuia Steinway să dispară în privată când ți-era lumea mai dragă, ca să facă o labă mică, întorcându-se apoi cu un aer apatic, dar satisfăcut? Oare Gilchrist mai scotea din palme zgomote de ventuză umedă? (Nu cumva se dusese la BBC, în sectorul de efecte sonore speciale?) Câți dintre ei sunt chelioși? Murise vreunul?

Aveam două ore la dispoziție până ce la școală urma să ni se servească – ce? o vișinată bine botezată? –, deci am aranjat cu Toni să bem un pahar. Am propus – de vreme ce nu ne-am fi aflat decât la câteva minute distanță

de Harlow Tewson – să ne întâlnim la National Gallery; dar Toni mi-a replicat că nu mai vizitează cimitire. Atunci am dat singur o raită de vreun sfert de oră.

– A mai apărut vreo lespede nouă de mormânt? s-a interesat cu vechiul lui rânjet sașiu, după ce ne așezasem cu paharele în față (vin alb pentru mine, iar el bea whisky, al cărui foc îl stingea cu Guinness).

– Există un Seurat frumos, luat cu împrumut. Și Rousseau acela nou. Nu m-am uitat foarte atent la ele. (Toni mormăia sorbind din pahar și și-a pus o mustață de Guinness.) Constat că înăuntru mă trezesc mereu cotind spre stânga: Piero, Crivelli, Bellini, pentru ei intru acum în muzeu.

– Mi se pare corect. N-are niciun rost să cauți ceva viu într-un cimitir. Nu-ți rămâne decât să-i contempli pe tipii ăia morți.

– E obligatoriu să fii mort ca să pătrunzi acolo, nu?

– Unii simulează viața. Dar păcătoșii ăia bătrâni care muncesc într-un cadru absolut defunct... de-abia atunci te poți concentra cu adevărat asupra tehnicii și asupra celorlalte lucruri. Crivelli... mda.

N-am vrut să-i spun că sfinții și martirii lui Crivelli – fețele trase, gotice, și giuvaierele tridimensionale – mi se păreau, ei bine, cât se poate de impresionanți.

– Ți-aduci aminte de experimentele prostești pe care le făceam pe-acolo? l-am întrebat, curios să văd din ce direcție urma să vină răspunsul lui Toni.

– Adică de ce naiba erau prostești? (Uitam întotdeauna cât de repede reușea să se aprindă.) Vreau să zic, noi ne aflam pe calea cea bună, n-am dreptate? Recunosc că ne lăsam amăgiți în mod fundamental în ceea ce

privește alegerea subiecților noștri: să cauți o scânteie de reacție la toți navetiștii și lăbarii care se fâțâie într-un asemenea loc e la fel de zadarnic cum ai aștepta să i se scoale unui eunuc. Dar noi cel puțin căutam, cel puțin credeam că arta are de-a face cu acțiunea, nu e o biată labă în acuarelă.

– Hmmn.

– Ce vrei să spui, hmmn?

– Nu te întrebi și tu uneori dacă înseamnă mai mult de-atât?

– Chris... (Părea surprins, dezamăgit; nu supărat sau disprețuitor, după cum mă așteptasem, pe jumătate.) Haide, Chris, nu vreau să aud asta și de la tine. Știu că te necăjesc foarte mult. Dar sper că nu crezi cu adevărat ceea ce spui, nu?

Se arăta și el o dată vulnerabil; în schimb eu, de astă dată, nu mă simțeam dispus să-l împac. Mi-am amintit de referirea lui la Marion și la burete.

– Nu știu. Altă dată credeam că știu. Iubesc arta, în întregimea ei, la fel ca întotdeauna: citesc, mă duc la teatru, îmi plac filmele...

– Filme făcute de sule moarte.

– Filme vechi, foarte bine. Îmi place totul; așa cum s-a întâmplat mereu. Numai că nu știu dacă există vreo legătură directă între ea și mine – dacă acea legătură în care ne silim să credem există cu adevărat.

– Te rog să nu-mi vinzi chestia cu Wagner și naziștii.

– OK, dar nu aduce puțin cu relația dintre catedrală și aberația religiei? Faptul că arta are o mulțime de pretenții nu înseamnă neapărat că pretențiile ei sunt adevărate.

– Nuuuuu, mi-a zis Toni, ca și cum s-ar fi adresat unui copil.

– Și, cu toată sinceritatea, nu cred că experimentele noastre, după cum le denumeam, demonstrau mare lucru.

– Nuuuuu.

– Prin urmare singurul loc în care poți cerceta ca să vezi dacă este sau nu o labă în acuarelă, după cum te-ai exprimat, se află în tine însuți.

– Daaaa.

– Bine. Oricum, cred că de când am început să facem cercetări convingerea mea a scăzut tot mai mult. Mi-am ridicat privirile, așteptându-mă ca Toni să fie îndurerat; își încrunta sprâncenele, cu un aer suferind. Adică, nu neg că toată chestia este... (mi-am ridicat din nou privirile, nervos) ... *distractivă,* mă-nțelegi, emoționantă și cum s-o mai zice, și *interesantă,* de asemenea. Dar judecând după *ce face* în termeni reali, ce mai poți spune? Ce argumente poți aduce în favoarea National Gallery?

– E-un rahat, sunt de acord.

– Nu – vreau să fii de acord pentru adevăratele motive. Umple-o cu toate lucrurile care-ți plac ție, toate lucrurile pentru care, chiar dacă nu ți-ai sacrifica propria-ți viață, ai sacrifica-o pe a altora – și totuși, cu ce te-ai alege? Ce anume poți declara în apărarea ei, cu excepția faptului că le oferă oamenilor altceva decât hoinăritul pe stradă, că există un nivel foarte scăzut de jafuri, incesturi și atacuri înarmate în interiorul National Gallery?

– Nu cumva iei totul puțin cam *ad litteram*? Parc-ai fi un comisar artistic sovietic – *fiece operă a inimii trebuie să aducă un beneficiu imediat.*

– Nu, pentru că și asta e, evident, doar o prostie.

– Prin urmare ce s-a schimbat? Arta în niciun caz, flăcăule. Poți să mă crezi. Mie îmi miroase a vânzare.

– Mi se pare o remarcă nelalocul ei.

– Ei, ce s-a ales din tine? Cum să zic, până și atunci când te aflai la Paris...

– Adică acum un deceniu. Adică înainte de începutul vieții mele de adult.

– Ah... o nouă definiție a „adultului": perioada în timpul căreia cineva trădează.

– Ți-am spus doar – în grădină, acum două săptămâni –, pur și simplu constat că arta nu face nimic să se miște din loc. E foarte bine pentru noi că a avut loc Renașterea și așa mai departe; dar, în ultimă instanță, singurele lucruri care contează sunt eul și enervarea, nu?

Toni a recurs din nou la tonul său pedagogic.

– Nu cumva crezi că efectul ar putea fi cumulativ?

– Consider că ar putea fi; dar asta nu înseamnă că-și pierde din caracterul teoretic. Oricum, se pare că depinde de actul de credință – iar eu unul m-am îndepărtat de credință, pentru moment.

– Încă un triumf pentru tăvălugul burghez, a remarcat Toni cu tristețe, aproape pentru sine. Călătorești cu ai tăi *pantoufles*[1], este?

– Greșești.

– Nevastă, copil, slujbă sigură, ipotecă, grădină *cu flori* (subliniat cu dispreț), nu poți să mă duci de nas.

– Ce fel de dovezi sunt astea? Nici tu nu ești chiar un Rimbaud, greșesc cumva?

---

[1] Papuci (în lb. fr. în orig.).

– Și în seara asta ce facem? (Toni începea să se încălzească.) Din nou înapoi la vechea școală? O vizită scurtă la niște sule moarte din quattrocento și apoi, repede, la vechea școală? Dacă m-ai întreba pe mine, ți-aș zice că sună a crasă îmburghezire.

– Ei, nu-i chiar așa. Desigur, acum sunt fericit; cui nu i s-a întâmplat?

– Dar dovezile sunt împotriva ta.

– Atunci, ar trebui ca tu, care mă cunoști atât de bine, să dai dovadă de mai multă minte, fir-ar să fie!

– De fapt, cine pretinde un act de credință?

Treptele din fața școlii erau flancate de un șir crescător de postamente pentru lămpi, în jurul cărora se împleteau coșuri metalice cu gurile căscate. Dintr-un gest reflex, am aruncat o privire către ferestrele înalte ale biroului directorului, de unde îi pândea, cu silueta lui uscățivă, pe întârziați. Tim și cu mine am fost întâmpinați oficial în bibliotecă de colonelul Barker, fostul șef al pregătirii premilitare, un bărbat corpolent, temut pentru caracterul lui imprevizibil. Regiunea dintre al doilea și al treilea nasture a jiletcii sale era dominată de o uriașă medalie în formă de stea, atârnată de gât cu o panglică stacojie. Oare o fi, m-am întrebat, faimosul său ordin CBE[1], despre care ne înștiințase în școală pe un ton victorios, de parc-ar fi cucerit vreun teritoriu străin? Arăta prea mare și prea ostentativ ca să fie britanică;

[1] Commander of the Order of the British Empire (Comandant al Ordinului Imperiului Britanic).

poate că-i fusese acordată în vremea războiului, de vreun guvern din exil.

– Bun venit, Lloyd! s-a răstit el la mine și, în ciuda unui prietenos sunet velar din voce, pomenirea numelui de familie mi-a trezit din nou în minte vechi spaime legate de parada absenților de la joc, de unsoarea de armă și ierburile ude, de riscul de a te alege cu o împușcătură în boașe. Bine ați revenit în vechea turmă. Mai mare plăcere îți face atunci când oaia rătăcită se întoarce – și așa mai departe. A, Penny, soția e bine? Și cum se descurcă bănuții cei mici? Bine. Foarte bine.

Biblioteca, scena atâtor „perioade de studiu individual" (vaporașe, cuvinte încrucișate și exemplare din *Spick* răsfoite pe furiș), arbora exclusiv alb-cenușiul, culoarea navetiștilor, culoarea oamenilor de afaceri. Numai una sau două fețe cărămizii te duceau cu gândul la răstimpuri petrecute în străinătate, în interes de serviciu; dar cei mai mulți aveau pe chip culoarea aceea tocită, incertă, pe care o capeți atunci când ești înconjurat de clădiri înalte și stai îngropat, ca sparanghelul. Cel de colo, nu cumva o fi Bradshaw? Și Voss? Și băiatul acela, pe care toată lumea îl considera de-a dreptul bâtă, și totuși reușise să ajungă monitor... Gurley? Gowley? Gurney? Și... o, Doamne... Renton... Dumnezeule mare... cu guler înalt; părând la fel de oribil de entuziast ca întotdeauna; ochi mici și răutăcioși, de parcă ți-ar spune că nu-i bine ce faci. Încăperea răsuna de scurte strigăte de recunoaștere, urmate de evocarea taberelor și jocurilor de la școală, din timpuri străvechi.

Am coborât, toată trupa, în sala de mese de la subsol, unde nuanța deschisă, de pin, se întunecase din pricina

vremii și a mâncării vărsate; unde panourile de onoare se lățiseră pe toți pereții, ca niște animale târâtoare; unde mesele lungi îmi aduceau aminte de prânzurile în timpul cărora ne distram îndoind tacâmurile și expediind solnițele în sus și în jos, aidoma paharelor cu băutură dintr-un western. Din culise se insinua duhoarea umedă a mâncării gătite la cazan și zăngănitul produs de mii de cuțite și de furculițe aruncate într-un coș metalic.

Stăteam între Penny și Simmons, în vreme ce colonelul Barker ne-a urat din nou un „bun venit" oficial de la prima masă, apoi ne-a urlat *Bon appetit*, ca și cum ar fi dat o comandă pe câmpul de paradă. După toți acești ani, Simmons apăruse cu o înfățișare cât se poate de normală: până și urechile păreau să i se fi apropiat mai mult de țeastă. S-a dovedit că știa o mulțime de lucruri despre tainele căilor ferate: stații părăsite; tuneluri de a căror existență oamenii uitaseră, pur și simplu, ca în Conan Doyle; povești din nopțile de atacuri aeriene germane petrecute în subteranele metroului. Mă înțelegeam de minune și cu Penny, cum se întâmplă cu prilejul acestor conversații în care vorbești despre oameni și locuri, asupra unui pahar. De cealaltă parte a mesei vedeam un șir de fețe care, proiectate în trecut, recăpătându-și obrajii pufoși și plini de coșuri, deveneau recognoscibile: Lowkes, Leigh, Evans și Pook. Am aflat vești despre Gilchrist (comerciant de vinuri), Hilton (specialist universitar în sticlă turnată) și Lennox (care se întorsese în școală ca profesor). Thorne dispăruse complet; Waterfield se afla într-o închisoare franceză, condamnat la șase luni pentru codoșlâc.

La început disprețul mi-a intrat în acțiune în chip reflex; aidoma unui jucător la bătaie, am încercat să joc fiecare minge, indiferent cât de lung venea. Dar după o vreme am constatat că aproape mă distram. Poate că este dificil, după ce ai scăpat de școală și de influențele ei prin eforturi pe care le consideri de-a dreptul eroice, să le acorzi și altora creditul că au fost la fel de tenace, că și-au apărat independența cu aceeași fermitate. Ideea că unii au considerat procesul mai ușor și mai puțin eroic decât tine e chiar și mai puțin acceptabilă.

– Ești în domeniul editorial, din câte-am auzit? mi-a strigat de vizavi Leigh (cunoscut pe vremuri sub numele de Pfui), tocmai când încercam să extrag o carotă din șarlota înecată în alcool, în căutarea unui corp cât de cât solid.

Leigh avea o voce șovăielnică, plângăreață, care mi-a displăcut de când mă știu; ceea ce la început părea o modulație regională se dovedea a fi doar o articulare accidentală.

– Mai mult sau mai puțin; dar fac și puțină cercetare, pe deasupra. Firma se cheamă Harlow Tewson.

– Desigur, desigur. Am cartea voastră de grădinărit. E cât se poate de bună, altfel; singurul necaz este că-i atât de mare, încât ai nevoie de o roabă ca s-o cari în grădină.

I-am aruncat un zâmbet din categoria am-mai-auzit-eu-chestii-din-astea ca răspuns la micul lui reproș suburban, glumeț. Cartea în chestiune era, să recunoaștem, îmbrăcată într-o imitație de lemn vechi de tek și avea o greutate apreciabilă; dar numai un

prostălău putea avea ideea de a o consulta altundeva decât în casă.

– Da, da, a continuat el, cu o privire ce lăsa să se înțeleagă că n-ar fi tot, am uitat-o afară într-o după-amiază și brusc mi-a dat în gând că aș face bine s-o aduc în casă înainte să prindă rădăcini, că atunci n-aș mai recunoaște-o și i-aș pune un țăruș. Ha, ha! Avem și cartea voastră de bucate.

Acesta era un volum gros, pătrățos, legat într-un soi de folie de staniol, cu un portret al reginei pe coperta din față: era gândită în așa fel, încât să semene cu o cutie de fursecuri din cele de la încoronare.

– Da, nu o dată am scuturat-o ca să văd dacă au mai rămas prăjituri înăuntru. Ha, ha! De ce crezi că oamenilor le place în zilele noastre să confecționeze obiecte care să te trimită cu gândul cu totul altundeva? Crezi c-ar fi vorba de un fel de escapism profund? Consideri că motivele sunt de natură economică sau psihologică?

– Și tu cu ce te ocupi?

(Mulțumesc foarte mult, dar nu-mi arde să continui subiectul ăla căcăcios.)

– Ah, de fapt suntem pe același teritoriu. Am o mică firmă numită Hidebound[1] Books.

Cum, Leigh? Eu, nu știu de ce, fusesem convins că micul... ei, nu mă gândeam la nimic anume, ci doar la o gamă largă de posibilități nespecificate. Iată, nu toți ajunseseră funcționari bancari, așa cum am prezis noi.

– Nu suntem decât o echipă mică, dar...

---

[1] „Legat în piele", dar și „mărginit, stereotip".

– Sigur că da... voi ați publicat *Muted Manglings*[1] a lui Toni.

Hidebound Books – numele era ales astfel încât să conțină o dublă ironie – publica paperback-uri subțiri și cochete, despre o varietate de subiecte, în parte umplând goluri, în parte retipăriri bine chibzuite; dar și o proporție generoasă de lucrări originale. Monografia lui Toni apăruse într-o colecție intitulată – după Orwell – *Cum îmi place*. Susținea acolo că toate cărțile importante, indiferent dacă sunt lăudate sau atacate, rămân în mare măsură neînțelese cu prilejul primei lor publicări. Dacă sunt criticate, există întotdeauna oameni gata să se lanseze într-o dispută publică aprigă; dar, dacă sunt aclamate, atunci nimănui nu-i mai pasă de greșelile criticilor. Flaubert spunea că succesul nu nimerește niciodată la țintă. Succesul la public repurtat de *Madame Bovary* a fost asigurat de fragmentele burlești. După părerea lui Toni, psihologia celor care culeg nemeritat succesul este chiar mai interesantă decât a acelora condamnați tot pe nedrept.

– Da, așa este. Nu s-a bucurat de prea multă atenție și nici nu ne-am așteptat: subiectul era prea fierbinte și cei mai mulți critici consacrați s-au ferit să se apropie de el. Dar mie mi-a plăcut mult.

Leigh mi-a explicat apoi principiile afacerii sale, care păreau să se bizuie din plin pe ceea ce el numea în trecere „bancrută creatoare".

– Nu, foarte serios, suntem în ascensiune. În momentul de față suntem pe cale să lansăm o nouă colecție, Scavenger Books. Traduceri de cărți de pionierat

[1] „Mutilări fără cuvinte".

– mă-nțelegi, ceea ce alții denumesc opere seminale. Mai ales din franceză, e de presupus.

– Sună nostim.

– Te tentează?

– Ce vrei să spui?

– Avem nevoie de cineva care să conducă noua colecție. Tu ai avut parte de o educație potrivită, a zis el, făcând un semn jur-împrejurul sălii de mese (la fel de gălăgioasă ca acum două decenii), zâmbind necomercial. Vei fi mulțumit de salariu; vei călători; vei avea ocazia să întâlnești mai mulți *penseurs*.

– Harlow Tewson nu trebuie să dea faliment ca să-mi plătească salariul.

– Cred că nici noi. Poftim, am găsit până și o carte de vizită. (O reproducere fantezistă după Kate Greenaway, cu lalele încolăcindu-se gingaș în jurul inițialelor sale.) Dă-mi un telefon.

Am încuviințat. Seara și-a început declinul cu brânză asudată, cafea și coniac (bun doar să fie turnat în cafea). Colonelul Barker s-a ridicat în picioare, iar eu mi-am amintit pe neașteptate că, atunci când greșeam conjugarea verbelor, avea obiceiul să ne sucească urechile cu forță, în direcții opuse. Și, cu toate astea, stând așa, așteptând ca foștii săi elevi să se potolească, medalia transmițând câte un fascicul de raze dinspre pântecele lui cât butia, brusc a devenit incapabil să mai inspire vreodată teamă; se transformase în acel gen de persoană căreia ai fi fost înclinat să-i oferi locul în tren.

– Domnilor, a început el, eram gata să zic „băieți", dar acum sunteți mai voinici decât mine... Domnilor, ori de câte ori iau parte la asemenea ocazii mă gândesc

că lucrurile nu stau nici pe departe atât de rău pe cât se străduiesc să le prezinte păcălicii ăia de la ziare. Cu adevărat așa se întâmplă. Am discutat cu mulți în această seară și, fără vorbe mari, aș vrea să afirm că școala poate să fie cu adevărat mândră de voi. (Zgomot de tacâmuri, tropăit din picioare – ca și cum s-ar fi anunțat echipa locală.) Știu că în vremurile noastre este la modă să defăimezi tot ce a avut succes un număr de ani, dar eu unul nu am de gând să mă las dus de acest curent. Consider că, dacă un lucru a avut succes mai mulți ani la rând înseamnă că a fost BUN. (Din nou tropote.) Și totuși, nu e cazul să facem politică sau instrucție, prin urmare n-am de gând să vă irosesc vremea cu ce cred *eu*. Mă voi mulțumi să mă exprim în felul următor: când veți fi la fel de bătrâni ca mine (strigăte de „să nu crezi una ca asta" și „rușine"; Barker a zâmbit; în voce i se strecurase o răgușeală pornită din emoție), veți simți și voi ceea ce simt eu acum. Prin mâinile mele au trecut o mulțime de serii: e ca și cum ai contempla trecerea unui impresionant fluviu de băieți, curgând spre mărețul ocean al maturității. Iar noi, profesorii, suntem întru câtva ca niște paznici de ecluze. Ne îngrijim de maluri; menținem traficul în funcțiune; uneori (părea să vorbească serios) suntem siliți chiar să sărim în apă și să tragem pe câte unul la liman. Și, chiar dacă valurile se agită uneori, știm bine că impresionantul șuvoi de băieți va ajunge în cele din urmă la ocean, în această seară sunt convins că eforturile mele modeste depuse spre interesul vostru nu au rămas nerăsplătite. Voi putea să mă retrag în căsuța mea, de paznic al

ecluzei, cu un sentiment de mândrie. Vă mulțumesc. Iar acum, bătrânul vă lasă să vă vedeți în liniște de cafea.

Am ajuns acasă puțin amețit (Tim și cu mine am ras câteva pahare la barul de la Baker Street, amuzându-ne pe seama discursului lui Barker), dar vesel. Marion era deja în pat, citind o uriașă monografie despre grupul Bloomsbury, care o ținea fixată de pat ca un *presse-papiers*. Mi-am desfăcut șireturile, m-am cățărat în pat și mi-am strecurat o mână pe sub cămașa ei de noapte.

– Am cam uitat cum arată, i-am mormăit.

– Pesemne că ești beat, mi-a răspuns, dar fără reproș în voce.

Mi-am scos mâna, am tras spre mine decolteul ei și am suflat. Apoi m-am uitat înăuntru.

– Dacă se înverzește sfârcul... Da, așa este. Din nou ai dreptate, dragostea mea, ca de obicei. *Eu* (punându-mă în genunchi și privind-o cu nespusă iubire), *eu* am primit în această seară o ofertă de serviciu din partea lui Coijos Leigh.

– Pe ce funcție? s-a interesat, îndepărtându-mi mâna instalată din nou, cu toată încrederea, pe cămașa ei. Pe ce funcție?

– Lui Coijos i se zicea Coijos, am continuat eu, pe tonul sfătos al unui bătrân care dă un interviu, deoarece atunci când mergeam să înotăm, despuiați, așa cum obișnuiau până prin clasa a șasea, cu asta vrând de fapt să zic că, odată ajunși într-a șasea, nu am mai mers deloc la înot, dar până atunci, repet, ne îmbăiam mereu despuiați, iar Leigh, mi-aduc aminte, după cum sunt convins că oricine din generația mea poate să-și aducă aminte, putem să-l sunăm pe Penny dacă nu mă crezi, și va

confirma, avea un coi care atârna, vai, ce să zic, memoria îți poate juca feste și așa mai departe, dar cred că erau vreo șapte centimetri între el și celălalt. Pe vremea aceea începuse moda cizmelor cu elastic pe laterală, și noi, prietenii mei și cu mine, obișnuiam să spunem despre Coijos că este singurul băiat din lume cu scrot elastic. Iar acum Coijos îmi oferă o slujbă. Nu mai înțeleg nimic. Oare nu am deja o slujbă?

În timpul discursului, am reușit să-mi insinuez mâna pe sub pătură și să pătrund dedesubtul cămășii lui Marion, din cealaltă direcție.

– Pe ce funcție?

Dar în acel moment, degetele mele ajunseseră la o destinație la fel de valoroasă – dacă nu cumva și mai și (cine poate ști?) – ca aceea de la care fuseseră respinse.

– Armăsar? i-am răspuns eu simplu, cu un sentiment de nedumerire.

RELAȚII OBIECTUALE

„În concluzie, cam asta-i situația?“ spusese Toni, cercetându-mi cu viclenie peticul cu legume. Nu-i oferisem un răspuns; de i-ai lăsa și altuia o parte din dreptul tău de autoimputări? Nu ai nevoie de prieteni pentru *una ca asta.* Când îmi spăl mașina cu cârpa de căprioară pe aleea din față și o siluetă aproape familiară trece zâmbind și-și ridică toiagul, îndreptându-l aprobator spre un colț semeț de iederă, cu margini netăiate, să nu cumva vă imaginați că nu aud vocea pe care fiecare o găzduiește liber într-o cămăruță din adâncul țestei sale: cea căreia îi merge bine, foarte bine, minunat, în schimb, altcineva – poate chiar tu însuți – gonește chiar în clipa asta cu sania, străbătând o pădure de mesteceni din Rusia, urmărit de lupi. În după-amiezele de sâmbătă, când trec grijuliu cu mașina de tăiat iarbă peste mica noastră pajiște în pantă, accelerez, încetinesc, frânez, întorc și accelerez din nou, asigurându-mă că nu las spațiu liber lângă brazda anterioară, să nu vă imaginați că nu mai sunt în stare să vă recit din Mallarmé.

Dar la ce te incită toate aceste reproșuri, dacă nu la exces inutil și lipsă de loialitate față de propriul tău caracter? Ce promit ele, în afară de buimăceală și de pierderea iubirii? Ce-or avea extremele atât de șic? Și de ce trebuie să te simți vinovat față de ademenirea vană a faptei? Rimbaud călătorea la Cairo și i-a scris mamei sale:

La vie d'ici m'ennuie et coûte trop.[1] Cât despre povestea cu sania și cu lupul: nu există nicio dovadă că un lup a omorât vreodată un om, niciunde. Nu poți să ai încredere în toate metaforele fanteziste.

M-aș numi un om fericit; dacă sunt moralizator, asta se întâmplă dintr-un modest simț al entuziasmului, nu din mândrie. Mă întreb de ce fericirea este mai nou disprețuită: confundată cu starea de confort sau cu automulțumirea și, ca atare, respinsă, judecată drept inamic al progresului social – ba chiar și tehnologic. Oamenii refuză adesea să creadă că există, chiar și dacă o văd cu ochii lor; sau o desconsideră ca pe un semn al norocului, al moștenirii genetice: câteva picături din ceva, un strop din altceva, câteva sinapse eliberate. Dar nu o realizare.

A noir, E blanc, I rouge ?... Achită-ți notele de plată, așa zicea Auden.

Noaptea trecută Amy s-a trezit din somn și a început să scâncească potolit. Marion a tresărit imediat, dar am convins-o cu o mângâiere să adoarmă la loc.

– Mă ocup eu de ea.

---

[1] Viața de aici mă plictisește și costă prea mult (în lb. fr. în orig.).

M-am strecurat din pat și m-am îndreptat spre ușa pe care o lăsam deschisă, ca s-o auzim pe Amy. Mi-am surprins creierul vag înceţoşat, lăudând covorul fără denivelări, încălzirea centrală, rândul de geamuri duble. Eram pe cale să mă rușinez din pricina liniștii mele, de plăcerea pe care mi-o inducea confortul material; apoi, mi-a trecut prin minte, de ce-mi bat capul?

Înainte să ajung în camera ei, Amy se potolise. Mă tem pentru ea când plânge și mă tem pentru ea când se liniștește. Poate tocmai de-asta te trezești aducând laudă încălzirii centrale.

Dar copilul respira normal și era în siguranță. I-am netezit așternutul cu gesturi repetate mecanic și am pornit spre parter; între timp mă trezisem complet. Am străbătut salonul, am golit o scrumieră și am împins sofaua la locul ei, prin simpla apăsare cu unul din degetele mari de la picioarele desculțe (rostind în gând sloganul, cu toată ironia cuvenită: „Ah, cu sistemul Touchglide, uiți de efort"). Am traversat holul, aruncând o privire către cutia de scrisori prinsă de ușa din față („Camera 101", după cum îmi vine mereu în minte să-i spun) și am intrat în bucătărie. Plăcile de plută de pe podea se simt calde sub tălpi, chiar mai calde decât covorul. Mă ridic pe unul din cele patru scaune, de bar, din trestie – cu spetează joasă – și mă simt într-ascuns stăpân peste tot ceea ce cuprind cu privirea.

Pe drum, în dreptul casei, este o lampă cu sodiu a cărei lumină portocalie, filtrată printre crengile unui brad încă tânăr din grădina din față, pătrunde cald în hol, bucătărie și în dormitorul lui Amy. Pe ea o încântă această lumină civică a nopții și preferă să adoarmă cu perdelele trase. Dacă se trezește și încăperea nu-i scăldată

în razele portocalii (lampa lucrează automat, stingându-se la ora două dimineața), devine agitată.

Șed pe scaunul de la bar, în pijama, mă prind de tejghea și mă balansez spre spate, păstrând echilibrul pe două picioare. Apoi îmi mut centrul de greutate și rămân pe un singur picior al scaunului, terminat cu cauciuc la capăt. Mă cuprinde un soi de satisfacție leneșă pentru că-mi iese figura asta fără să mă dezechilibrez. Mă mai cuprinde un soi de satisfacție leneșă și datorită întinderii de inox curate, netede și uscate dinaintea mea. Mă rotesc pe piciorul scaunului, ținându-mă bine cu o mână, trecând apoi brațul prin spate și apucându-mă din nou, ca să mă prind iarăși cu ambele mâini. Acum stau cu fața spre încăpere. Masa aranjată pentru micul dejun, linia ordonată de cești atârnate în cârligele lor, cepele licărind crepuscular din coș: totul este la locul său, inducând un sentiment de confort, dar și de stranie însuflețire. Linguriță de lângă bolul meu sugerează că grapefruitul a fost tăiat și așteaptă în frigider, iar zahărul de pe el se întărește acum, formând o crustă. Obiectele îi conțin pe cei absenți. Un afiș prins în ace, reprezentând castelul din Combourg (unde a crescut Chateaubriand), povestește o vacanță de acum patru ani. O falangă de o duzină de pahare pe un raft înseamnă vreo zece prieteni. Un biberon, pus bine pe o poliță la înălțime, prevestește un al doilea copil. Pe podea, lângă bufet, se află o geantă de călătorie din plastic cu un desen viu colorat, cumpărată spre amuzamentul lui Amy: „Leii de la Longleat", spune textul, iar din mijloc te fixează un leu.

Mă rotesc din nou, stăpânit de o liniște bizară, și rămân cu fața spre fereastră. Lumina portocalie împrumută dungilor de pe pijama o nuanță maronie. Nici măcar nu mai reușesc să-mi amintesc culoarea originală: am mai multe, de diverse culori, toate cu aceeași lățime a dungilor și toate de același maroniu-nămolos în lumina portocalie. Reflectez la asta câteva clipe, fără vreun scop anume. Urmăresc o linie pe jumătate nefirească despre natura luminii: cum reușește sodiul, ajutat de forță și de proximitate, să estompeze până și efectul lunii absolut pline; dar luna continuă oricum să lumineze; ceea ce simbolizează... ei bine, ceva, fără îndoială. Dar nu urmăresc acest gând cu prea mare seriozitate: nu are niciun rost să încerci să atribui lucrurilor false semnificații.

Mă uit pe fereastra bucătăriei câteva minute, direct în lumina felinarului, care străpunge vălul de brad. Vine ora două. Felinarul se stinge, iar eu mă aleg cu o imagine romboidală, verde-albăstruie, ce-mi rămâne în gând. Privesc mai departe: forma se micșorează și, la rândul său, dar în ritm mai domol, se stinge.

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI *Metroland (1963)* 7

Portocaliu cu roşu 12

Doi puşti 18

Iepuri, oameni 24

Leneveala Constructivă 32

J'habite Metroland 38

Pământul pârjolit 48

Graficul Minciunii 54

Sex, austeritate, război, austeritate 65

Marele S 68

Tuneluri, poduri 76

SST 82

Tare şi apăsat 88

Relaţii obiectuale 95

PARTEA A DOUA *Paris (1968)* 99

Karezza 105

Demandez Nuts 112

Redon, Oxford 146

Cupluri în extaz 157
Je t'aime bien 168
Relații obiectuale 181

PARTEA A TREIA *Metroland II (1977)* 187
Fete uriașe, dezbrăcate 192
Costuri curente 202
Bastonul înghițit 216
Este sexul o călătorie? 224
Consiliul onorific 234
Relații obiectuale 249

Nemira Online

Urmărește-ne ca să fii la curent cu ultimele:

Promoții pe site:
nemira.ro

Concursuri pe Facebook:
facebook.com/ed.nemira

Articole pe blog:
blog.nemira.ro

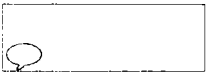

Recenzii ale cărților noastre:
nemirabooks.ro

Comunicate Nemira pentru presă:
nemiramedia.ro

JULIAN
BARNES

metroland

PREMIUL SOMERSET MAUGHAM

Christopher și Toni vor să sfărâme statui,
tabuuri, obiceiuri și credințe.
Burghezia îi dezgustă, societatea îi sufocă.
Se întâmplă într-o suburbie din Londra anilor '60.
Întorși în cenușiul Metroland după un sejur parizian
din agitatul an 1968, rebelii vor să-și facă o viață.
Un alt fel de viață.

„Dacă toate cărțile ar fi la fel de subtile, istețe,
bine scrise și amuzante ca *Metroland,*
nu s-ar mai vorbi despre moartea romanului."
New Statesman

„Una dintre cele mai bune cronici ale vieții
de adolescent în Anglia."
The Literary Supplement

nemira.ro
ISBN 978-606-579-785-7